

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones

Augustinus, Aurelius

[Basel], 1494-95

Sermones LXXXI-C

[urn:nbn:de:bsz:31-306774](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306774)

Sancti Augustini de tempore

torio studeam^o vt ianuę cordis nři semp aperiatur christo: et vsq; ad finē claudat diabolo. Si vō aliquid de opibus vel calliditate diaboli in animis nostris latitare cognoscim^o: vclur venens mortiferū euomere vel expuere festinemus: vt cum nobis insidiari voluerit: et nihil qđ ad se p̄tinet potuerit inuenire cōsufus abscedat: et nos cū p̄pheta gratias agentes clamem^o ad dñm: Liberasti nos ex affligētib; nos: et eos qui nos oderūt cōfudiisti.

Dia ergo sicut supra dixim^o: significat illā plebem quę de iudeis iuncta est christo. Rachel vō ecclesie: id est omnium gentium typum gessit: et ideo lia nō est furata idola patris sui sed rachel: quia post aduentū christi nō vsq; quaq; synagoga idolis seruisse cōgoscitur: sicut de ecclesia gentium manifestissime cōprobat: et p̄pterea nō apud liam: id est synagogā: sed apud rachel quę typū gentium p̄ferbat: idola laban legimus latuisse.

Ser. 31. **Ab** autē venit iacob ad iordanem: et trāmissis omnib; rebus ipse solus remāsit et lucrabat cū viro vsq; dum veniret auro: iacob i illa colluctatione iudeorū populū figurauit: angelus qui cum illo lucrabat: typū saluatoris domini p̄ferbat. Luctat iacob cū angelo: quia plus iudeorū luctatur^o erat cū christo. Vincebat iacob angelū: quia iudeorū populū christū vsq; ad mortem p̄secutus erat. Et quia non totus populus iudeorū infidelis extitit christo: sicut iam supra dixim^o: sed non parua multitudo in nomine eius legitur credidisse: id angelus tetigit semur iacob et claudicare cepit. Pes enim ille in quo claudicabat: iudeos qui in christū nō crediderūt figurabat. Ille vō qui sanus remāsit: illorū typum gessit qui christū dominū receperūt.

E Deniq; diligēter attendite: quia iacob i illa colluctatione et vincebat et benedictionē petebat. Cū enī dixisset angelus: Dimitte me: Respondit iacob: Nō dimittā te nisi benedixeris mihi. In eo qđ vincebat iacob: iudeos p̄secuturos christū significabat: in eo qđ benedictionē petebat: illū populū figurabat qui in christū dominū creditur^o erat. Deniq; qđ ei dixit angelus: Si cōtra dominū fortis fuisti: quāto magis cōtra homines hualebis? hoc tunc impletū est: quādo populus iudeorū christū dñm crucifixit. Dimitte me inquit angel^o: iā ascēdit auro: hoc iā resurrectio nē dñi figurauit: q; dñs sicut optime nostis ante lucem legiē surrexisset a mortuis.

Job. 20.

aut iacob typum dñi figurauit: etiā hinc cognoscimus: q; orans deum vt cum de manu esau fratris sui eriperet: Dñe inquit minor sum cunctis miserationibus tuis: in baculo meo transui iordanē: et ecce cum duab; turmis regredior. Verū est fratres charissimi: Baculo crucis christus apprehēdit mundū: et cum duab; turmis: id est cū duobus populis ad patrē redijt cum triumpho. Hęc ergo fratres charissimi frequētius cogitate: et vclut mūda animalia spiritaliter ruminantes vtilem et necessariū cibum vestris animis p̄uideate: illū vtiq; cibum de quo domin^o ait: Operamini non cibum qui perit: sed qui p̄manet in vitā ęternam: Ad quem vos dominus p̄ suam pietatem p̄ducatur: cui est honor et imperiū cum patre et sancto spiritu in secula seculorū: Amen.

Eodem die de somniō Ioseph: Sermo LXXXII

Sermo II

Quoties vobis fratres charissimi: lectiones de testamēto veteri recitant:

sic frequēter admonuit: nō h̄ solū debetis attendere qđ sonat i verbo: sed qđ intelligit et sapit in spiritu. Sic et apostolus cōmonet nos dicens: Littera occidit: spiritus autē viuificat. Hęc enī omnia quę in veteri testamento legunt: sicut dicit apostolus: in figura cōtingebant illis: scripta sunt autem p̄pter nos. Cū enī popul^o christianus fideliter ad ecclesiam venit: quid ei p̄dest q; audit qualiter sancti patriarchę aut vtores acceperint aut filios p̄cauerint: nisi q̄re hęc facta sint: aut qđ res ipse figurauerint: spiritali sensu p̄pexerit? Ecce audiuim^o q; beat^o iacob genuerit filiū: et vocauerit nomē ei^o ioseph: et cū plusq; reliquos filios suos dilexerit. Hoc loco beat^o iacob figurā habuit dei patris: sanct^o quoq; ioseph typū gessit dñi saluatoris. Diligebat h̄ iacob filiū suū: quia deus pater diligit vnīcū suū: sic ipse dixit: hic est fili^o mens dilect^o. Iacob misit filiū suū vt de fratrib; suis sollicitudinē gereret: et de^o p̄ misit vnigenitū suū: vt gen^o hūanū peccatū languidū visitaret. Ioseph dū frēs suos q̄re ret: errabat in heremo: et christ^o gen^o hūanū requirebat qđ errabat in mundo: quodāmodo q̄l et ipse errabat q; errantes req̄rebat. Ioseph enī frēs suos q̄rebat i schimis. Sibi vma iterprat hūmer^o. Semp enī pctōres vsum magis q; faciē ponūt in faciē iusti. Hūmeri enī retro sunt. Sicut enī fratres ioseph

Ser. 32.

Job. 6.

Sermo LXXXII

B

1. Cor. 3.
1. Cor. 10.

Ser. 37.

Matth. 3.
Ser. 37.

Ser. LXXXI. Feria sexta post scdaz do. in. XL. Ser. II

inuidia percussu fraternę dilectioni dorsum magis q̄ facies offerebant: ita ⁊ infelices iudei veniente ad eos salutis auctore inuidere potius q̄ diligere maluerūt. De talibus dicit in psalmo: Obscurent oculi eorū ne videat: ⁊ dorsum illorum semp incurua. Inuenit ergo ioseph fratres suos i dothaim. Dothaim interpretat defectio. Vere in grandi defectioe erāt: qui de parricidio cogitabāt.

ps. 68. scd. 37.

L Videntes ergo ioseph fratres sui: de morte illius tractauerūt: sicut videntes iudei verū ioseph dñm christū: vt eū crucifigerent vno oēs cōsilio statuerūt. Ioseph expoliauerūt fratres sui tunica polymita ⁊ talari: ⁊ iudei christū p mortē crucis expoliauerūt tunica corporali. Ioseph exuit tunica mittit in cisternā: id est i lacū: ⁊ xps expoliat carne hūana descendit i infernū. Ioseph postea q̄ de cisterna lena: hismahelit: id est gentib⁹ vendit: ⁊ christ⁹ postea q̄ de inferno regredit ab omnibus gentibus fidei cōmercio cōparat. Ioseph p cōsiliū iudei triginta argenteis distrahit: ⁊ christus p cōsiliū iudei scariothis eodem numero vendit. Q̄ autē in diuersis translationib⁹ nō equali p̄cio ioseph scribit vendit: sed alij dixerūt viginti argenteis: alij triginta: hoc spiritaliter significauit: q̄ christus nō equaliter ab omnib⁹ credendus vel diligendus esset. Deniq; etiā nūc in ecclesia: alij eū plus diligūt: alij minus. Ipsi eū plus valet christus: qui eū maiori charitate dilexerit. Ioseph descendit in egyptū: ⁊ christus in mundū. Ioseph a penuria frumenti saluat egyptū: ⁊ christus a fame verbi deliberauit mundū. Nisi eū ioseph fratres sui videridissent: defecerat egyptus: fratres verū est: nisi christum iudei crucifixissent: perierat mundus. Videam⁹ tamē fratres charissimi vnde in beato ioseph fratres sui tam crudeliter seuerūt. Vnde: nisi inuidię veneno: p qd mors intrauit in orbē terrarū: Deniq; a di scripturā dicentē: Inuidebant ei fratres sui: ⁊ nō poterāt ei loqui quicq; pacificū. Uldit eū beat⁹ ioseph somniū: quasi statē se i agro cū fratrib⁹ suis: ⁊ manipulos alligantem: ⁊ fratrū manipulos adorare manipulū suū. hoc in illo ioseph tūc impletū est: qñ eū in egypto adorauerūt frēs sui. Et nō incongrue coacti sunt steriles manipuli fructuosum manipulū adorare: p quē de famis periculo liberādi erāt. Uldit etiā aliud somniū: q̄ sol ⁊ luna ⁊ vndecim stelle adorarent eū.

dan. 26.

scd. 37.

dan. 26.

scd. 2.

scd. 37.

Lui respōdit pater suus: Nūquid ego ⁊ mater ma ⁊ fratres tui adorabim⁹ te sup terrā? hoc in illo ioseph impleri nō potuit: q̄ iam mater ipsius de hac luce migrauerat: in nfo xpo ioseph: id est dño iesu christo: somni illi⁹ sacramēta cōpleta sunt. Sol eū ⁊ luna ⁊ vndecim stelle eū adorauerūt: qñ post resurrectionē sancta maria qñ luna: ⁊ beat⁹ ioseph velut sol: cum vndecim stellis: id est beatis apostolis: incuruati et pstrati sunt ante eū: ⁊ impleta ē pphetia q̄ dixerat: Laudate eū sol ⁊ luna: laudate eū omnes stelle ⁊ lumen. Nā instantū in illo ioseph impleta nō ē somni hui⁹ interpretatio: vt mater ipsi⁹ ante multos annos legat fuisse defuncta: q̄ prefata somnia ille vidisset. Et reuera: quomō fratribus ipsius pōt conuenire: q̄ eū quasi stelle adorare possent: quos inuidię nox obscurō ⁊ tenebrosos effecerat? Nā eū claritatē stellarū pdiderant: qui in selumē charitatis extinuerant. Adherito ergo hoc in dño saluatore nostro verius credim⁹ fuisse cōpletū: quē sicut iā antea dixi: ⁊ beatū ioseph ⁊ beatam mariā: cū vndecim aplis frequētius legim⁹ adorasse. Nam qd apli: lumē stellarū habuerint: ipse dñs in euangelio dixit: Vos estis lux mūdi. Et iterū de ipsis ac suis similib⁹: Tunc iusti inquit fulgebūt sicut sol in regno patris eorū. Ioseph interpretat augmentatio siue ampliatio. Sed in illo ioseph ampliatio nō habuit nisi sola egyptus: in nfo xpo ioseph augmentū habere vniuersus meruit mūdus. Ille ioseph erogauit triticū: noster erogare dignatus est verbū. In omnē terrā exiuit sonus aploz: ⁊ in fines orbis frē vba eoz. Hos q̄ frēs dilectissimi: q̄ nullis pcedētib⁹ meritis tanta bona p misericordiā veri ioseph dñi nri iesu christi cōsecuti sumus: ad quos nō vmbra veteris testamēti: sed ipsa veritas venit: quantū possum⁹ cū dei gratia laborem⁹: vt qd nobis cōtulit iudicat: integrū inueniat iudicatur. Qui tibi tantū cōtulit: scit quātum reposcat. Et quidē ille cū venerit redditur⁹ ē qd pmisit: s̄ req̄siturus est qd redemit: ⁊ qd dedit in primo aduētū exacturus ē in secūdo. Nemo q̄ christo dño nfo reddat mala p bonis. Quis eū est qui ita impie agit: nisi ille q̄ accepit vitā et restituit mortē? Abortē eū restituit: q̄ seipm male viuēdo interficit. Quis est qui reddit mala pro bonis? Ille qui cum deberet dare pro pria: rapit aliena: qui pro charitate reddit

ps. 148.

Matth. 5.

Matth. 19.

scd. 42.

ps. 18.

S

Ser. LXXXII. Sabbato post scdaz do. in. XL. Ser. I

est immunis a peccato: nec infans cuius est
 vnus diei vita sup terrā. Et beatus Johan
 nes euāgelista qui vtiq; meritis nō erat infe
 rior sancto iacob: clamat et dicit: Si dixerim^{1. Job. 1.}
 q; peccatū nō habem⁹: ipsi nos decipimus:
 et veritas in nobis non est. Et illud qd alibi
 scriptū est: Justus septies cadit et resurgit.
 Quia ergo sicut iā dictū est: sine istis minu
 tis peccatis iacob esse nō potuit: volēs de⁹
 ipsa parua peccata in hoc seculo tribulatio
 nis igne cōsumere: implet in eo qd ipse p spū
 sanctū dixit: Clasa figuli pbat fornax: et ho
 mines iustos tēptatio tribulatiois. Et illud:
 Hagellat deus omnē filiū quem recipit. Et
 illud: Per multas tribulatioēs oportet nos
 intrare in regnū dei. Et ergo sanctū iacob
 deus noster velut aurum purgatū in futuro
 iudicio p̄sentaret: pus ab illo om̄s maculas
 peccatoꝝ absterit: vt in eo ignis ille arbor
 qd exurere inuenire nō posset. Ad etiā in
 ipso beato ioseph factū esse cognoscim⁹. Lū
 etiā: sic dixit scriptura: dñs esset cuz eo: et gra
 tiā ei apud dominū suū et apud principē car
 ceris dedisset: p̄uentus tūc est vt ab homine
 auxiliū postularet: dicens magistro pincer
 nariū: Memēto mei cū tibi bene fuerit: et sup
 plica pharaoni: vt me eiciat de isto carcere.
 Et q; nōdum scriptū erat: Bonū est sperare
 in dño q̄ sperare in homie: cū in omnib⁹ dei
 gratiā meruisset: surreptū est illi vt ab homi
 ne auxiliū peteret. Pro qua re additi sunt
 duo anni: quibus adhuc teneret in carcere:
 tanq̄ diceret ei deus: Ego tibi ostēdo vt ma
 gis a me q̄ ab homie debeas auxiliū postu
 lare. Sine vlla etiā dubitatioē credendū est
 q; p castigatione sancti ioseph nō pmisit de⁹
 magistrū pincernaz vt in mente haberet qd
 ei sanct⁹ ioseph qñ de carcere dimissus ē sup
 plicauerat. Et q; etiā et ipse ioseph q̄uis san
 ctus tunc sine peccato esse nō poterat: ideo
 tanto tēpore fuit in carcere clausus: vt in eo
 impleret qd scriptū est: Ego quos amo ar
 guo: et quos diligo castigo. Si diligēter attē
 dim⁹ fratres charissimi qd erga beatū iacob
 deū fecisse credim⁹: hoc etiā ioseph circa fra
 tres suos exercuisse cognoscimus: qui vtiq;
 tam sanctus fuit vt eos odio habere nō po
 tuisset. Unde credendum est q; ideo eos tan
 tis tribulatioibus fatigauerit: vt illos ad cō
 fessionē criminis et ad medicamentū p̄nitē
 tię puocaret. Deniq; cū ingenti dolore dixe
 runt se merito pati illa: q; peccasset in fratre

suū vidētes angustia eius. Et q; sciebat bea
 tus ioseph q; fratribus suis parricidij crimē
 sine grandi p̄nitentia indulgeri nō posset:
 et semel et secūdo et tertio illos medicabili tri
 bulatione tanq̄ spiritali igne decoxit: nō vt
 se vindicaret: sed vt illos corrigeret: et de tā
 graui crimine liberaret. Deniq; priusq̄ pec
 catū suū p̄fiterent⁹: et crimē qd admiserāt mu
 tua inter se castigatioē cōsumerēt: nec agno
 scendū eis se dedit: nec pacis osculū eis in
 dulxit. Lū dō illos p peccato qd in ipso ad
 miserant hūiliter videret afflictos: de oscula
 tus est singulos: et p singulos fleuit: et pauē
 tiū colla pio oculoꝝ rore pfundens: odij fra
 trū charitatē lachrymis abluēbat. Ad ergo
 deus in beato iacob fecit: et qd ioseph erga
 fratres exercuit: hoc etiā et nos in illis qui in
 nobis peccauerint debemus implere: et non
 ipsos sed peccata eoꝝ studeam⁹ odire: et ita
 velimus fm culpę merita durissima castiga
 tione corripere: vt eos studeam⁹ in veritate
 diligere. Hęc si facim⁹ fratres charissimi: im
 plet i nobis illud qd scriptū est: Inuicē one
 ra vestra portate: et sic adimplebitis legem
 christi. Ad extremū vt totū qd dixi breui ser
 mone concludā: taliter indulgeam⁹ eis qui
 in nobis peccauerint: qualit volum⁹ vt no
 bis indulgeat deus quoties in illo peccam⁹.
 Hęc si facimus: securi possumus dicere: Di
 mitte nobis debita nra: sicut et nos dimitti
 mus debitoribus nostris. Adhuc nos dele
 crabat cum charitate vestra de beato ioseph
 aliquid loqui: sed propter pauperes qui ad
 opera sua festinant: melius est hoc vt nobis
 in die crastina referuemus. Et ideo conuersi
 ad dominū misericordiā ipsius deprecemur vt
 desiderij audiendi verbum dei qd in nobis
 placatus cōtulit et augere semp et conseruare
 dignet⁹: qui cum patre et spiritu sancto viuit
 et regnat in secula seculorū: Amē.

Item eodem die Homelie de eo
 quod scriptum est in euangelio fm
 Luca: Homo quidā habuit duos
 filios: Et dixit adolescētior ex illis:
 Pater da mihi portionem substan
 tię tē. que habent inter sermones
 de Verbis domini. xxxiii. Et de q̄
 stionibus euangelioꝝ lib 2o. ij. ca.
 xxxiii. Et iter sermones ad fratres i
 heremo. xxvij.

pleuit. Ergo beat' ioseph cogitās verę charitatis dulcedinē: venenū inuidię quō frēs suos nouerat fuisse p̄cussos: deo auxiliante studuit de corde suo repellere. Et reuera fratres qđ infelici viro h̄stat inuidia quē in secretis p̄sciētię q̄busdā vngulis liuo: ipse discerpit: et alienā felicitatē tormētū illi' facit? Quā inq̄ mercedē ex odio suo recipiet: nisi horribilis aīę tenebras et cōfusę mētis horrore: qui vultu semp aīoq̄ m̄grēte voto qđ vult alij nocere se cruciat: quē seuisimīs exagitātū stimulis ab omni cōsilio ac mētis sobrietate deturbat? Et ideo obseruem' frēs vitij hui' incurſū: ne forte participes opis diaboli inueniamur: et pari cū illo sentētia cōdēne mur: sicut scriptū est: Inuidia diaboli: mors intrauit in orbē terrarū: Imitantur autē eum qui sūt ex pte ei'. Qđ malū lēdit parū aliqd etiā eos in q̄s intendit: graui' tñ et p̄niciosi' eos pus a quib' p̄cedit affligit. Sic em̄ erugo ferrū: ita inuidia illa ipsā animā in q̄ est interimit et cōsumit. Et sicut autē viperas dilacerato et dirupto illo ipso materno vtero i quo cōceptę sunt nasci: ita et inuidię natura illā ipsā animā a qua cōcepta ē et cōsumit et p̄dit. Qualis hęc aīę tinea est? Quę cogitationū tabes pectoris? Quāta rubigo zelare in homie donū dei: et in malo opprobrio bona aliena cōuertere: alioꝝ gloriā facere p̄gnā suā: velut quosdā pectori suo admouere carnisces: cogitationibus et sensib' suis adhibere tortores: qđ se i testinis cruciatib' lacerent? Nō cib' talib' letus: nō potus p̄dē esse iocū dus. Suspirat semp et ingemiscit ac dolet: dieb' ac noctib' pectus obsessū sine inēmissione lantat. Et quātū ille cui inuidet successu meliore p̄fecerit: tantū inuid' i maius incenditū liuoꝝ ignib' exardescit. Pallor i facie: tremor in labijs: stridor i dentib'. Quis qđ ille ē quē in zelo suo p̄sequit inuid': Nter fugere eū forſtan poterit et vitare: inuid' dō fugē n̄ valebit. Ubicūq̄ fuerit adūsari' su': secū est hostis in pectore sp̄ inclusus. Deniq̄ dñs in euāgelio cū eū discipuli interrogarēt quis int̄ illos maior esset respōdit: Quis qđ fuerit inq̄t minim' i omnib' his: hic erit magnus. Quo verbo: omnē causam et materiā mordacis inuidię eruit et abscidit. Chustiano qđ p̄lo zelare nō licet. Cōtra inuidiā: redde hūilitatē. Audi beatū Johannē aplm̄ in epla sua dicen tē: Qui odit fratrem suū homida ē. Et iterū: Qui dicit se in luce esse et fra

trē suū odit in tenebris est: et in tenebris ambulat: et nescit quo vadat. Descendit em̄ in gehennā ignarus: et cecus p̄cipitat in penā. Recedit ipse scilicet a christi lumie monētiis et dicētis: Ego sum lux mūdi: et qui credit in me nō ambulat in tenebris sed habebit lumē vitę. Hos dō deo auxiliāte venena inuidię fugiētes: nō solū cū bonis sed etiā erga malos charitatis dulcedinē habeam'. Sit i manib' diuina lectio: in sensib' dñica cogitatio: oratio iugis oīno nō cesset: et salutaris opatio p̄seueret: vt quotiēs ad temptandū nos accesserit inimic': semp nos bonis opibus inueniat occupatos. Cōsideret qđ vnus qđq̄ p̄sciētiā suā: et si se videt de p̄speritate pximi sui inuidię veneno p̄cussū: euellat de pectore suo spinas et tribulos: vt in eo semē dñi qđ in fertili agro multiplicata segete luminis cōcipiat: vt amaritudo inuidię christi dulcedine leniat. Amet eos et q̄s ante oderat: et de melioꝝ semp p̄fectib' gratulet. Nō deroget sacerdotib': nec p̄positos suos venenatis dentib' laceret: faciat se illis adunata dilectione participē. Dimittit ei qđ et ipse dimiserit: accipiens sacrificia sua: cuz et ipse pacific' ad deū accesserit. Logitet vnusqđq̄ paradisi delitias: regno cęlesti discat adherere: ad qđ nisi cōcordes et vnanimēs spū admittunt. Logitem' qđ frēs qđ filij dei hi soli possint vocari: qđ sunt pacifici: fm̄ qđ scriptū est: In hoc cognoscēt oēs qđ mei discipuli estis: si dilectionē habuerit: ad inuicē. Ad qđ vos pius dñs bonis opibus sua p̄rectione pducat: cui est honor et imperiū cū patre et spiritu sancto in sęcula sęculorū: Amē.

In eadē dominica: de eo qđ scriptū est: Mortuus est ioseph et filij israel creuerunt etc. Sermo II
Adiuimus in lectiōe qđ lecta est frēs dilectissimi: qđ mortuo ioseph filij israel creuerunt: et multiplicati sunt nimis: et quasi herba germinauerūt. Quid est h̄ fratres charissimi? Donec viueret ioseph nō referunt creuisse filij israel: nec qđ multiplicati sunt nimis: sed postea qđ mortuus est sic germinasse dicunt: cū vtiq̄ sub patrociniō vel defensiōe ioseph magis debuerāt crescere et multiplicari. Sed hęc frēs charissimi in illo ioseph figurata sunt: in n̄ro autē ioseph: id dño christo in veritate cōpleta sunt. Pri' 1 2

Ep̄. 2.
Ad frames in beremo Ser. 18. b.
Matt. 18.
1. Job. 3.
1. Job. 2.

Job. 8.
B
Luc. 6.
Matt. 5.
Job. 15.
Exo. 1.
Sermo LXXXIII.
A
Exo. 1.
Exo. 1.

Sancti Augustini de tempore

enim q̄ moreret: id est q̄ crucifigeret ioseph
noster: pauci in eum crediderunt: postq̄ v̄o
mortuus est et resurrexit: in vniuerso mūdo
multiplicati sunt et creuerunt israelit̄: id est
p̄li christiani. Sic et ipse dñs in euāgelio di-
xit: **Job. 12.** *Missi granū frumēti cadens in terra mor-
tuū fuerit: ipsuz solū manet: Si aut̄ mortuū
fuerit: multū fructū affert. Postea enim q̄
passione p̄ciosum granū frumēti mortuū est
et sepultū: p̄ vniuersū mūdū de vno illo gra-
no messis eccl̄ie pullulauit. Nō em̄ sic antea
in iudca tantū notus ē de⁹: nec solū in israel
nomē eius colit̄: sed a solis ortu vsq̄ ad occa-
sum nomē illi⁹ collaudat̄. Interea mortuus
est ioseph: et surrexit nouus rex in egypto q̄
ignozabat ioseph: et alloquit̄ gentē suam: vt
p̄sequerent̄ filios isrl̄. Dū rex ille viueret qui
nouerat ioseph nō referunt̄ afflictū fuisse filij
israel: nec in luto et latere fatigati: nec mascu-
li eoz necati et fēmine viuificatę: sed postea
q̄ surrexit rex ille q̄ non nouerat ioseph: oīa
illa gesta referunt̄. Hęc em̄ fr̄es fm̄ qd̄ dicit
ap̄lus: in figura contingebant̄ p̄so iudeozū:
scripta sunt aut̄ p̄pter nos. Qd̄ in illis car-
naliter figurabat̄: i nobis spiritalit̄ adimple-
tur. Et nos q̄ si diligēter attēdimus: int̄ in
nobis in homie interiore hęc fieri frequēter
agnoscim⁹. Anima em̄ n̄ra aut̄ a legitimo re-
ge regit̄: aut a tyrāno vastat̄. Si em̄ deo ad-
iuuante pie viuim⁹: si de charitate: d̄ miscōdia
et de patiētia atq̄ p̄nitētia: ceterisq̄ his illi-
bus cogitam⁹: licet adhuc in egypto: id est i
carne simus: tñ a christo rege gubernamur:
et ipse regit nos in luto et latere sed non cōsu-
mit: nec nos curis terrenis vel nimis sollici-
tudinib⁹ atterit et affligit. Si v̄o aīa n̄ra ce-
perit declinare a deo: et ea q̄ sunt turpia et in-
honestā sectari: tūc prudētia carnis que in-
mica est deo: repudiato rege christo: subdit
infelicia colla tyranno. Qd̄ cū fuerit factū:
alloquit̄ gentē suā: id est corpus voluptates
et vitiozū ducib⁹ ad cōsiliū cōuocatis initur
deliberatio aduersus filios isrl̄: id est aduer-
sus cogitatiōes sanctas et acceptabiles deo
quō circūueniant̄: quō opprimant̄ vt luto et
laterib⁹ affligant̄: vt masculos interficiāt et
fēminas reseruēt. In masculis intelligit̄ sen-
sus rōnabilis: i fēminis cōcupiscētia carnis.
Vult ergo diabolus in nobis viros occide-
re et fēminas reseruare: id est sensum i nobis
rōnabilē ac deū videntē extinguere: et q̄ ad
cōcupiscētia carnis p̄tinēt reseruari. Nō no-*

bis hęc ad historiam tñ scripta sunt: nec pu-
tandū ē diuinos libros egyptioz gesta nar-
rare: s̄ q̄ scripta sūt: sicut ap̄lus ait: ad n̄fam
doctrinā et cōmonitionē scripta sunt: vt tu q̄
hęc audis et gratiā baptismi iā p̄secutus es:
et annuerat⁹ es inter filios israel: et suscepi-
sti in te regē christū: si post hoc declinare vo-
lueris et p̄ cupiditate opa seculi agere: actus
terre et luti: id est luxuriosa explere misteria:
agnoscas et intelligas q̄ surrexit i te rex ali⁹
qui nescit ioseph. Rex egypti ip̄e te cogit ad
opera sua: nō iusticie sed iniquitati seruire.
Ip̄e faciet laterē sibi operari et lutū. Ip̄e te
sub h̄postis: magistris et cōpulsorib⁹ ad opa
terrena et luxuriosa plagis et verberib⁹ ager.
Ip̄e est qui te facit discurrere p̄ seculū: ma-
ris ac terre elemētis pro cupiditate turbari.
Ip̄e est rex egypti qui te forū pulsare litib⁹
facit: et p̄ exiguo terre cespite p̄inuos iur-
gis fatigare. Ip̄e est q̄ te p̄suadet luxuria
castitati insidiari: decipere innocētia: in do-
mū tuā q̄ sunt sēda: foris q̄ sunt crudelia: in-
tra cōscientiam q̄ sunt flagitiosa cōmittere.
Si ergo tales videris esse actus tuos: scito
te regi egypti militare: id est nō christi s̄ dia-
boli spū agi. Hos fr̄es charissimi q̄ ante ad-
uentū dñi saluatoris domus diaboli fuim⁹:
et p̄ gratiā christi de potestate ipsius liberari
meruimus: quātum possum⁹ ip̄so deo adiu-
uante laborare debemus: ne a nobis malis
actibus n̄ris offensus christus abscedat: et
diabolus illo recedēte succedat: ne forte cor
nostrū vero lumine effocato tenebrosa nox
occupet: ne i nobis impleat̄ illud qd̄ in euā-
gelio scriptū est: Lū exierit spūs imūdus ab
homie: vadit p̄ loca arida q̄rens requiē et nō
inuenit. Post hęc dicit: Reuertar in domū
meā vnde exiit. Et cū venerit: inuenit eam
scopis mundatā: et adducit secū septē alios
spūs neq̄ores se: et ingressi habitāt ibi: et erūt
nouissima homis illius peiora priorib⁹. Hoc
em̄ charissimi de christiano etiam baptizato
intelligendū est. Per gratiā em̄ baptismi va-
cuatur quisq̄ omnib⁹ malis: postea v̄o cum
dei adiutorio laborare debet vt impleat̄ om-
nibus bonis. Nā si aliquē liberū a malis va-
cuūq̄ a bonis inuenit inimic⁹: adducit se-
cū alios spūs nequiores se: et erūt nouissima
homis illius peiora prioribus. Et ideo vnde
expulsa est luxuria: introducat̄ castitas. Vbi
eradicata est auaricia: plantet̄ elemosyna.
Unde malicia vel inuidia expellit̄: charitas

Ser. LXXXV. Feria scda post tertiã do. in. XL. Ser. I

domine. Et quia veniens dñs noster alliga-
uit fortem: id est diabolū: et vasa eius: id est
nos de potestate eius eripuit: quātum pos-
sumus ipso auxiliāte studeam⁹: vt illi a quo
saluati sumus toto corde et toto animo vsq;
ad vitę nostrę terminū seruiam⁹. Et quia ex-
pulsio diabolo domū sibi de nobis vbi req-
esceret et vasa i quib⁹ habitaret facere digna
tus est christus: in domo sua nō patiat iniu-
riā: nihil ibi inonestū: nihil sordiduz: nihil
dephendat obscurū: sed ita domiciliū cordis
nostri fide plenū et vacuū malis omnib⁹ sem-
per inueniat: vt nos nō solū frequētius visi-
tare: sed etiā habitare in nobis digne: qui
cū patre et spūsancto viuūt et regnat in secula
seculorū: Amen.

Item eodem die Homelie de eo
quod scriptum est in euangelio huius
Luca: Erat iesus eiciens demoniū
et illud erat mutū etc. que habent de
questionib⁹ euangelioꝝ lib 20. j. ca.
v. Et lib 20. ij. ca. xvij. Et inter sermo-
nes de Verbis dñi. xi.

ca in quadragesima: De paleis egypti
Sermo
XXXV.

Feria secunda post tertiã domini
ca in quadragesima: De paleis egypti
Sermo
XXXV.

Clavis fr̄s charissimi omni tēpore
q̄ verbū dei euz grandī desiderio nos
oporteat fidelit̄ semp audire: in istis
tamē dieb⁹ specialiter lectioni diuine insiste-
re: et de salute anime nostrę debemus atten-
tius cogitare: quia p totum anni spaciū chri-
stianorū populus multis vitiōꝝ fluctibus
calliditate diaboli infecta: q̄ appropinquā-
te paschali solennitate: maiore impetu et
fideles quosq; se pparare consuevit: et graui-
orib⁹ stimulis corda nra cōpungere vel inq̄-
etate cōtendit. Sicut em̄ in diebus istis ad
similitudinē diaboli et angeloz eius pharao
et egyptioꝝ plus psequēbaf filios israel: et lu-
to eos ac laterib⁹ affligentes ad amaritudi-
nem pducebant: ita et hoc tempore imminente
paschali solennitate: quia veros israelitas
qui baptizandi sunt dolet diabolus de suo
exercitu vel possessione discedere: grauiores
cōsuevit tribulatiōes imittere: maiora scan-
dala p̄citare. Sed nos si moysen sequimur:
id est si legem libēter audimus: retrospicere
vel desiderare egyptum nolumus: pharao/
ne submerso p sacramētū baptismi: velut p
transitum maris rubi de eius potestate vel
seruitio liberamur. Certissimū ē fr̄s charissi-
mi: qz quō tunc egyptij filios isrl multis tri-
bulationib⁹ ad amaritudinē pducebant: ita
sicut iam diximus et in hoc tempore diabol⁹
et angeli ei⁹ fideles christianos et bonis ope-
ribus deditos impugnare vlt in quietare nō
cessant. Hoc tamē scitote fratres: qz diabol⁹
nō psequit nisi bonos. Malos em̄: luxurio-
sos: cupidos et supbos psequi diabolus nō
cōsuevit: Amici em̄ sunt sui: et semp volūta-
tes illius faciūt. Et intantū eos nō psequit:
vt etiā p illos alios psequat. Malos enim
homines diabolus quasi malleos vel flagel-
la habere cōsuevit. Deniq; non psequit bo-
nos: nisi p malos. Habet ergo deus ministros
suos: habet et diabol⁹ adiutores suos. Deus
em̄ p homines bonos tanq; p ministros suos
agit omne qd bonum est: diabolus vō p ho-
mines malos velut p satellites suos exercet
omne quod malū est. Diabolus per maloz
auariciā vestitos expoliat: deus p homines
bonos vestit nudos. Diabolus p impios et
supbos etiā et eos qui pacem habere vident
ad scandala vel lites instigat: deus p pios et
humiles discordes quoq; pacificat. Et quia
longū est ire p singula: vt p certo agnoscat
et intelligat charitas vestra: qz sicut om̄e qd
bonum est p bonos homines agit deus: ita
omne qd est crudele et impiū: p malos homi-
nes cōsuevit exercere diabolus. Deniq; con-
siderate fratres et corporalib⁹ etiā oculis vi-
debitis: quomō plus diaboli psequit plm
christi: dñ adulteri psequit castos: insectan-
tur sobrios ebrios: hūilib⁹ insidiant supbi:
benignos inuidi: largos cupidi: et eos q̄ mā-
suetudinē vlt patientiā retinent affligere nō
desinūt iracūdi. Et ideo cōsideret vnusq; sc̄
cōscientiā suam: et si se videt et in cogitatiōe
et in opere semp qd bonū est diligere: et quod
honestū est iugiter exercere: ministrū se dei
esse cognoscat et gaudeat. Qui vō seipm in-
terrogans vident q malū est non solum co-
gitare sed etiā dicere vel exercere: adiutorē
diaboli se esse intelligat simul et dicat: et dum
adhuc peccatrix aia in corpore suo tenet in-
clusa: cum dei adiutorio de potestate diabo-
li se conet eruere. Nemo se circūueniat fr̄s
charissimi. Vnusquisq; cui⁹ opa et volupta-
tes exercet in isto seculo: cum ipso erit post-
modū in futuro. Ac sic omnis homo aut cū

Ser. LXXXVI FERIA tertia post tertiā do. i. XL. Ser. I

christo regnaturus est: aut cum diabolo in inferni supplicio cruciandus. Et ideo dū tempus est et in nostra potestate consistimus: cū dei adiutorio vnusquisq; qui se malis operibus in sinistra esse cognoscit: priusq; ab hac luce discedat: ad dexterā transire contendat non ad sinistram: ne audiat: *Discedit a me maledicti in ignem eternū: sed ad dexteram vt inter agnos audire mereat: Venite benedicti percipite regnū. Et hec omnia cū dei adiutorio possimus implere: attētius de vādis elemosynis cogitemus. Qualiter autē de sinistra transeat ad dexterā: euidēs et manifesta ratio demonstrat. Qui fuit ebriosus sit sobrius: sit patiens qui fuerat iracūdius. Qui solebat res alienas rapere: incipiat etiam pprias pauperib; erogare. Qui solebat maledicere: benedicat. Qui solebat periurare: etiā a iuramento absteineat. Qui consueverat detrahere: semp qd bonum est loqui studeat. Qui erat supbus: sit hūilis. Et hoc ordine semp cōtrarijs studeamus sanare contraria: vt destructis vitijs: virtutes festinamus instruere: Et hoc ordine qui sunt i sinistra: trāsire conent ad dexterā: vt ante tribunal eterni iudicis quicūq; talis esse voluerit audire mereatur: Euge serue bone et fidelis: intra in gaudiū domini tui: ad qd vos dominus pducere dignes: cui est honor cū patre et spūsancto in secula seculor: Amē.*

Itē eodē die Sermones de Epistola et euangelio eiusdem diei: habent infra dñica sexta post octauas festi Trinitatis: Et inter sermones ad fratres in heremo. xxxij.

Feria tertia post tertiā dominicā Sermo in qdragesima: De natiuitate Moy si et rubo: Sermo I

In lectione diuina frēs charissimi: q nobis recitata est audiui: q post ea q sanctus moyses natus est ppter metū pharaonis missus sit in fscellā sarpeā et pietus in carectū fluminis. Si diligenter attendimus fratres charissimi: sicut beatū isaac et iacob et ioseph: ita moysen typū christi pūlisse cognoscimus. Deniq; cōsiderate diligētius: et videbitis quāta in illo sint figurata mysteria. Moyses a muliere iudea nascitur: et pharaonis filij adoptat. Filia em pharaonis ecclesiā figurauit: quē exierat de

domo patris sui: et veniebat vt lauaretur ad aquam. Pharaon in diaboli typum accipit: filia eius sicut dixi ecclesia intelligit. Quā pater eius diabolus antea fuerit: dominus in euāgelio iudeos increpans ait: Vos inqt ex patre diabolo estis. Patrē ergo diaboli habuim; nō ex eo nascendo: sed nequicias illius imitādo. Exierat ergo filia pharaonis de domo patris sui: quē quis impiū habuerit patrē: attamē ei dicit p pphetā: Audi filia et vide: et obliuiscere populū tuū et domū patris tui. Qui dicit: Audi filia: pater ē. Et ille qui admonet obliuiscēdus: pater nihilo minus nominat. Ac sic deus patē admonet vt diaboli patrē debeat derelinquere. Hec ergo est ecclesia quē exijt de domo patris sui diaboli: et ad aquā: id est ad aquā baptismi festinauit: vt lauaret a peccatis q in domo patris sui cōtraxerat. Deniq; statim viscera misericordiē accipere meruit: et collegit moysen a parentibus suis pietum in flumine. Moyses ergo a matre sua pycitur: et a pharaonis filia inuenit atq; colligit: et christus dñs a synagoga de qua natus est repudiat: et ab ecclesia inuenit atq; suscipit. Postq; autem creuit moyses: abiit i regionem longinquā: et accepit ethiopiā vxorē. Agnoscite fratres hoc non parū esse mysteriū. Ethio/pissa illa ex gentib; erat: quā beat; moyses duxit vxorē: q; et christus ex gentib; sibi sociaturus erat ecclesiā. Moyses derelict; populū suū in longinquis regionibus et ethio/pisse cōiungit: et christus derelicto plo iudeorū de extremis regionib; ecclesie sociat: illi vtq; quē dicit in psalmis: A sinib; terre ad te clamaui. Audi ex psona ecclesie: i canticis canticorū. Sit ecclesia: Nigra sum et formosa. Quid est: Nigra suz et formosa: nisi nigra p naturā: formosa p gratiā? Nigra originali peccato: formosa baptismi sacramento? Dū ergo pasceret moyses oues soceri sui i deserto: apparuit ei dñs in rubo: et dixit moyses: Gladam et videbo quare rubus ardet: et non consumit. Et appropinquantī dixit dñs: Ne appropinques huc: sed solue corrigiā calciamenti tui: q; locus in quo stas terra sancta ē. Rubus ille genus est spinarū. Ardebat em et non consumebat. In rubo significata est synagoga iudeorū. Adulto em tempore i eis seruo: et flamma sancti spūs fuit: et tamen ita ptra dei gratiā rebelles semp spūsancto re/literunt: vt eorū peccata vel sacrilegia igne

Matt. 25.

Job. 8.

Ps. 44.

Abi. 5.

Exo. 2.

Ps. 60.

Cant. 1.

Exo. 3.

Ser. LXXXVII. Feria tertia p' tertiã do. i. XL. Ser. II

sanctis p'is cõsumi non possent. Dixit autẽ
Exo. 3. dominus ad moysen: Veni et mittam te in
egyptum. Et respõdens moyses dixit: Do-
mine non sum eruditus: et tardus sum ad lo-
quẽdum. Et ait illi dominus: Ego aperiam
os tuũ: et instrua te quẽ oportet te loqui. Be-
ati sunt quorũ os dominus aperit vt loqua-
tur. Omnibus em̃ qui p' veritate: pro iusti-
cia: pro castitate: pro humilitate: pro miseri-
cordia loquunt: sine vlla dubitãtione os illo-
rum nõ aperit nisi dominus. Sicut ecõtrario
qui de luxuria: de auaricia: de superbia: de
rapinis: de scurrilitate vel nequicia assidue
loquit: quis illoꝝ os aperiat nõ opus ẽ di-
cere: potest hoc vnusquisq; sine vlla difficul-
tate cognoscere. Et ideo fratres charissimi
auxiliãte domino bona iugiter cogitemus:
vt os nostrũ non crudelis aduersariũ sed de-
Lud. 6. pius aperiat. Ex abundantia em̃ cordis os
loquit. Vnusquisq; nostrũ cuius p'sentiam
susceperit in corde: ipsius verba p'ferre con-
suevit ex ore. Nostrũ autẽ cor aperiat christo
et claudat diabolo: vt i nobis impleat illud
qđ de domino et populo sancto scriptũ est:
Et habitabo inquit in eis: et inambulabo.
Et iterum: Ego et pater veniemus: et mansio-
nem apud eum faciemus. Qui semp qđ iu-
stum est loquit et deus in illo habitat et ipse
in deo. Dixit qđ dominus ad moysen: Quid
Exo. 4. est inquit quod in manu gestas? Et ille ait:
Virga. Projice inquit eam in terrã. Quam-
cum picisset: versa est in serpentẽ: ita vt fu-
geret moyses. Virga illa fratres charissimi
crucis mysteriũ p'ferebat. Sicut enim p' vir-
gam egyptus decem plagis pcuritur: ita et
per crucem totus mũdus humiliat et vincit.
Et sicut pharao et populũ eius p' virgẽ sacra-
mentũ affligitur vt ad seruiendũ deo dimit-
tat populũ iudcorum: ita diabolus et angeli
eius p' crucis mysteriũ fatigant et h̃munt vt
a dei seruitio reuocare nõ possint populum
christianũ. Autẽ misit moyses manũ suã
in sinum suũ et protulit eam leprosam: et iterũ
misit et protulit sanam et carni reliquẽ simile:
non ociose debemus accipere. In manu illa
typus synagoge vel ecclesie gerebat. Sicut
prior fuit populũ iudcorũ: posterior gentiũ:
ita ante fuit synagoga qđ ecclesia. Sed quia
ecclesia eligit et synagoga repudiãt: ideo in
p'mis manus moysi leprosa efficit: et postea
carni reliquẽ similis reddit: ac sic synagoga
ppter infidelitatẽ leprosa relinquit: ecclesia

quasi manus sana ad omne opus apta h̃eli-
gif. Reuauit qđ moyses sephorã vxorẽ suã: et
veniebat in egyptũ. Et astitit dñs cõtra eũ:
et volebat occidere eum. Forstã i hoc loco
possumus intelligere qđ displicuerit deo: qre
moyses tanta mirabilia facturus: vxoris in-
pedimentũ secũ ducere vellet i egyptũ. Vñ
dat intelligi qđ ex illo loco remisit vxorem
suam ad locerũ suũ. Nã intantũ sine illa de-
scendit in egyptũ: vt postea iã in heremo cõ-
stituto moysi ipsã vxorẽ suã: sicut legim⁹: ie-
thro cognatus suus adduxerit. Quã autẽ vga
picca in terrã versa est in serpentẽ: qđ signi-
ficet videam⁹. Serpens p' sapiẽtia reputat:
sicut dominus in euãgelio: Estote inqđ pru-
dentes sicut serpẽtes. Virgã crucẽ diximus
figurasse. Crux qđ infidelibus stulticia esse
credit: sicut dicit ap'lus: gentibus stulticia:
postea qđ in terrã missa est: id est ad passionẽ
dñi pparata: versa est in serpentẽ: hoc est in
sapiẽtia. Et i tantã sapiẽtia qđ omnẽ mũ-
di isti sapiẽtia deuoraret. Deniq; oēs ser-
pentes quos magi incantationibus suis se-
cerant deglutiuit. Per virgã qđ egyptus fla-
gellat: et p' crucẽ mũdus vincit: et diabol⁹ su-
perat. Oremus ergo fr̃es charissimi vt et no-
bis christus dñs p' sua pietate cõcedat mun-
di hui⁹ cõcupiscentiã vincere: et de diabolo
et angelis ei⁹ ante tribunal suũ felicẽ victo-
riã reportare: cui honor est et imperiũ in seculũ
saeculorũ: Amen.

In eadem feria: de decem plagis egyptiorũ: Sermo II LXXXVII.

Moyses ad egyptũ veniens fr̃es cha-
rissimi: desert et virga: qua castigat
et verberat egyptum decem plagis: Exo. 7.
Moyses: lex intelligit qđ data ẽ huic mũdo vt
eũ decẽ plagis: id est decẽ mādatis qđ in de-
calogo cõtinent corripiat et emēdet. Quã autẽ
lex moyses intelligi possit: dñs in euãgelio
dixit: Habet moysen et pphetas: id est legẽ
et pphetas. Virga dñs p' quã egyptus subij-
cit et pharao superat: crucis christi imaginẽ
p'ferebat: p' quã mũdus hic vincit: et pnceps
hui⁹ mũdi cum pncipatibus et potestatibus
triumphat. Quã autẽ virga p'icitur et fit dra-
co vel serpens et deuorat egyptiorũ serpẽtes:
Serpens p' sapiẽtia ponit: sicut scriptũ est:
Estote prudẽtes sicut serpẽtes. Idcirco vir-
ga moysi: id est crux christi postea qđ ad tras
descendit: id est postea qđ ad credulitatem et

Sancti Augustini de tempore

fidem hominū venit: cōuersa est i sapientiā:
 ⁊ in tantā sapientiā quę omnē egyptiorū: id
 est hui⁹ mundi sapientiā deuoraret. **Ab** dō
 Exo. 7. a quę fluminis vertunt in sanguinē: satis cō
 ueniēter aptat: vt fluuius cui hebreorū par
 uulos crudeli nece tradiderant: auctoribus
 sceleris poculū sanguinis redderet: ⁊ cruorē
 Exo. 8. polluti gurgitis quē parricidali cede macu
 lauerāt: porādo sentirēt. **Secūda** dō plaga
 in qua inducunt ranę: indicari figuralit̄ arbi
 tro: carmina poetarū: qui inani quadā ⁊ in
 flata modulatione velut ranarū sonis ⁊ can
 tibus siles mūdo huic deceptionis fabulas
 intulerūt. Ad nihil enī animal illud vtile est:
 nisi qđ sonū vocis improbis et importunis
 Abi. 3. clamorib⁹ reddit. Post hoc scynifes pducun
 tur. Hoc animal pennis quidē suspendit p
 aera volitans: sed adeo subtile est ⁊ minutū
 vt oculi visū nisi acute cernētis eludat. Cor
 pus tñ cū infederit acerbissimo terebrat sti
 mulo: ita vt quē volantē qđ videre non va
 let: sentiat stimulantē. Hoc ḡ animalis gen⁹
 dignissime arti philosophię vel hereticorū
 calliditati poterit cōparari: quę minutis et
 subtilib⁹ verborū stimulis animas terebrat:
 ⁊ tanta calliditate circūuenit vt decept⁹ qđqđ
 nec videat nec intelligat vnde decipit. **Quar**
 Exo. 8. to quoq; in loco cynomia: id est musca cani
 na inducit: quę cynicoꝝ sectę merito compa
 ras: qui ad reliquas deceptiois suę improbi
 tates: etiā voluptatē ⁊ libidinē summū p̄di
 cant bonum. Quā igit p̄ hęc singula p̄us de
 ceptus est mūdos: adueniēs sermo ⁊ lex dei
 huiuscemodi enī correptionibus arguit: vt ex
 qualitate penarū qualitates pprię agnoscat
 Exo. 9. erroris. **Quito** in loco animalū nece vel pe
 cudū egypt⁹ verberat. **Recordia** in hoc ar
 guit stulticiaꝝ mortalū: qui tanq; irratio
 nabilia pecora cultū ⁊ vocabulū dei impo
 sūt figuris: nō solum hominū sed ⁊ pecorū.
 Unde iusto iudicio factū est: vt in q̄bus cul
 tū credebāt inesse diuinū: in his viderēt mi
 Abi. 5. seranda supplicia. **Vulnera** post hęc ⁊ vesce
 cū seruore sexto in verbere pducunt: ⁊ videt
 mibi qđ in vlcere arguat dolosa ⁊ prurule
 ta malicia: i vesicis tumēs ⁊ inflata supbia:
 in seruore irę ac furoris infania. **Hucusq;** per
 errorū suorum figuras mundo supplicia tem
 Exo. 9. perant. Post hęc dō verbera veniunt de su
 pernis voces et tonitrua: et grando et ignis
 discurrens in grandine. **Videte** temperamē
 tum diuinę correptionis. Non cum silentio

verberat: sed dat voces ⁊ doctrinam cęlitus
 mittit: per quā possit culpam suam mūdos
 castigatus agnoscere. **Dat** et grandinē: per
 quam tenera ad hęc vastenē nascētia vitio
 rum. **Dat** ⁊ ignem sciens esse spinas ⁊ tribu
 los peccatorū quos debeat ignis ille depa
 scere. **De** quo dicit domin⁹: Ignē veni mit
 tere in terram. **Per** hunc enim incētia vo
 luptatis ⁊ libidinis cōsumunt. **Quartē** locu
 starū octauo in loco sit mētio: puto per hoc
 genus plage aut detrahentis aut semp a se
 discordantis humani generis incōstantiam
 designari. **Locus** enī cum regem nō habe
 at: sicut scriptura dicit: vna acie ordinatum
 ducit exercitū. **Homines** dō cum rationabi
 les a deo facti sint: neq; semetipsoꝝ regere
 potuerunt: neq; dei regis paciēter modera
 mina ptulerunt. **Nonā** plaga tenebrę sunt:
 vt mentis eorum cęcitas arguat: vt intelli
 gant diuinę dispensationis ⁊ puidentię ob
 scurissimas esse rationes. **Posuit** enī deus:
 Quę psalmista dicit: tenebras latibulū suū.
 Quę supbi audacter et temere pscrutari cu
 pientes: et alia ex alijs asserentes: in crassas
 ⁊ palpabiles errorū deuoluti sunt tenebras.
Ad vltimū: primogenitorū infertur interi
 tus. **Primogenita** egyptiorū non incōgrue
 principatus ⁊ potestates mūdi huius: id est
 diabolus ⁊ angeli eius intelligunt: quos in
 aduentu suo christus destruxisse dicit: id est
 captiuos duxisse: ⁊ triumphasse in ligno cru
 cis suę. **Possumus** primogenita egyptiorū
 accipere etiā omnes hereticorū auctores: et
 inuentores falsarum quę in hoc mundo sūt
 religionū: quas christi veritas cū suis extin
 guit auctorib⁹. **Et** vt hęc quę dicta sunt: te
 nacius vestre memorię inhereant: ⁊ ea velut
 munda animalia: in ore cordis reuoluere: et
 spiritaliter ruminare possitis: breuiter reca
 pitulationē facimus. **Prīmā** in p̄ma pla
 ga: a quę cōuertunt in sanguinē: significant
 doctrinę philosophorū: que paruulos sensu
 decipiunt. **Prīmā** dō in secūda plaga: multitu
 do ranarū: intelligunt in eis carmina poeta
 rum: quę nullis vnq; prodesse potuerūt. **In**
 tertia plaga scynifes: id est muscę minutissi
 mę producunt: grauissimo stimulo corpora
 cōpungentes: ⁊ i eis philosophię artis astu
 tia: ⁊ infelicitum hereticorū venena vel com
 menta subtilissima designant. **Quarta** pla
 ga: musca canina inducit: ⁊ cynicoꝝ doctri
 nę merito comparat: qui inter reliqua mala

Exo. 8.
 14. de Lintia
 te del ca. 20

Aug. 11.

Exo. 10.

Prover. 30.

Exo. 10.

Ps. 17.

Exo. 11.

Recapitul.

Exo. 7.

Exo. 8.

Abi. 5.

Exo. 8.

Ber. LXXXVIII. Feria. III. p^o tertiã do. i. XL. Ber. I

Exo. 9. libidinem summũ pdicant bonum. Quinto loco animalia occidunt: et significat in hoc **S** yccordia vel stulticia hominũ. Sexto loco **Abi. 5.** vlcera: pustule et vesicę cum seruore mittuntur. In vlceribus arguit dolosa et prurulentã malicia: in vesicis tumens et inflata superbia: in seruore irę ac furoris infania. Postea **Exo. 9.** do septimo loco: tonitrua et voces de celo mittunt simul et grando vel ignis. In vocibus et tonitruis agnoscit doctrina celestis: in grandine disciplina quã accipiunt peccatores: in igne gratia sancti spiritus per quam libidinum voluptates et peccatorũ tribuli consumunt. Octaua plaga: locustę introducunt. Animal dente noxiũ: et significat in eis superbia hominũ malignorũ: qui se inuicem falsis testimonijs: et pditionibus psequunt. **Sol. 5.** De quib^o apostolus dicit: Si inuicem morderis et comeditis: videte ne ab inuicem consumamini. Nona plaga tenebrę inducunt: per quas cęcitas mentis vel cordis arguit. **Exo. 10.** Decima plaga: primogenita percutiunt: in quibus aut spirituales nequitię: aut originalia peccata intelligi possunt: quę vemente chusto per mysterium crucis et gratiam baptismi deleri vel extingui manifestissime cõprobant. Hęc ergo fratres charissimi: quę illo tempore per figuras et imagines legimus facta: gaudeamus et gratias deo agamus: quia in nobis per eius misericordiã et sentimus et videmus esse completa: regnante domino nostro iesu christo: cui ẽ honor et imperium cum patre et spiritu sancto: per omnia secula seculorũ: Amen.

Item eodem die Homelię de eo quod scriptum est in euangelio s^m Mattheum: Si peccauerit in te frater tuus etc. que habent inter sermones de Verbis domini. xv. et xvi. Et de questionibus euangeliorũ: li. b. 20. ij. ca. v.

Feria quarta post tertiã dominicam in quadragesima: De eo quod scriptum est: Indurauit dominus cor Pharaonis: Sermo I

Clotiens lectio illa recitatur fratres charissimi: in qua frequẽter audim^o cor Pharaonis dominũ indurasse:

non solum laicis sed etiam aliquibus clericis solet scrupulum generare. Dicunt enim aliqui inter se: Cur enim iniquitas illa pharaoni imputat: cum dominus cor illius obdurasse referatur? Et quia de hac re immundissimi manichei sacrilego furore scripturas veteris testamenti reprehendere solent: Rogo vos fratres charissimi diligenter attendite: quia etsi non quãtum debemus: certe vel quãtum possumus breuiter volum^o charitati vestrę suggerere qualiter obduratio nem illam debeatis accipere. Primo hoc fideliter et firmiter credat dilectio vestra: quia nunq^o prius deus deserit hominẽ: nisi prius ab homine deseratur. Cum enim et semel et secundo et tertio vnusquisq^o grauius peccata cõmiserit: expectat tamẽ illum deus: sicut propheta dicit: vt conuertat et viuat. Cum **Ezech. 35.** deo in peccatis suis cęperit pmanere: de multitudine peccatorum nascitur desperatio: ex desperatione obduratio generat. Dum homines negligẽtes in primis despiciunt peccata sua quia parua sunt: crescentibus minoris peccatis addunt etiã crimina: et cumulum faciunt et demergunt. Quod cum factũ fuerit: implet hoc quod scriptum est: Peccator cum venerit in pfundum malorũ cõtemnit. De talibus et apostolus dicit: Ignoras q^o patientia dei ad penitentiam te adducat? Tu autẽ s^m duriciã cordis tui et cor impunitẽ: thesaurizas tibi iram in die irę. Et de tali obduratione etiã alibi legimus: Equus indomitus euadit durus: et filius remissus euadit pceptus. Et iterum de corrigendo filio scriptura loquit. Unde ait: Tũde latera filij tui dum infans est: ne induret et non consentiat tibi. Ista enim testimonia scripturarũ ideo charitati vestrę insinuare volui: vt intelligatis quia et obduratio nõ dei potentia cõpellente perficit: sed dei remissione vel indulgentia generat: ac sic pharaonem non diuina potentia: sed diuina patientia credenda est obdurasse. Deniq^o quotiẽs eum dei plaga percussit: afflictus penituit. At vbi ei remissio diuina indulgentiã dedit: iterum se in superbiã elatus erexit. Hoc ergo diffinitissime credite fratres et hoc intelligite: quia quotiẽs dñs dixit: Ego indurabo cor pharaonis: nõ aliud intelligi voluit: nisi ego inq^o suspendo plagas meas et flagella: vnde cũ indulgentiã meã ptra me obdurari pmitto. Sed forte aliquis dicat: Quare illum deus

B

Ezech. 35.

Prover. 18.

Ro. 2.

Ecl. 30.

Abi. 5.

Sancti Augustini de tempore

parcendo indurari fecerit: et quare flagella remouerit: hoc loco securus ego respōdeo. Ideo deus totiens flagella remouit: q̄ pharao pro ingenti cumulo peccatorum suorum nō tanq̄ filius ad emēdatiōē meruit corrip̄i: sed tanq̄ hostis p̄missus ē indurari. Tanq̄ em̄ illi iniquitates p̄cesserūt: et deū totiens sacrilego ausu cōtempserūt: vt in illo imple-
Ps. 72. ref̄ q̄ de talib⁹ spūssanct⁹ dixit: In labore hominū nō sunt: et cū hominib⁹ nō flagella-
Heb. 12. bunt: Ideo tenuit eos supbia: operti sūt iniquitate et impietate sua: Prodiit q̄si ex adipe iniquitas eorū. Ecce qualis obdurat: q̄ ad correctionē castigari a dño non meret. De illis autē q̄s indurari dei misericōdia nō p̄mittit: scri-
Apoc. 3. ptū est: Flagellat deus omnē filiū quē recipit. Et iterū: Ego quos amo: arguo et castigo. Et iterum: Quē em̄ diligit dñs corripit.
Prover. 3. De hac obduratiōe etiam p̄pheta ex p̄sona p̄li ad dñm clamat dicens: Indurasti cor nostrū ne timerem⁹ te. Q̄d vtiq̄ nō ē aliud: nisi deseruisti cor nostrū: ne cōuerteremur ad te. Quā rē multis p̄cedentib⁹ sacrilegijs in p̄lo iudeorū impletā esse cognouim⁹. Nemo ḡ cū paganis aut manichēis dei iusticiā reprehendere aut culpāre p̄sumat: sed certissime credit q̄ pharaonē nō dei violentia: sed p̄pria iniquitas et indomabilis supbia p̄tra dei p̄cepta totiens fecerit obdurari. Quid est autē q̄
Exo. 4. et 7. dixit: Ego indurabo cor eius: nisi cū abfuerit ḡra mea: obduret illū neq̄cia sua? Et vt h̄ euidētī possit agnosci: aliquā similitudinē de rebus visibilib⁹ charitati vestre p̄ponimus. Sic em̄ quotiēs nimio frigore aqua cōstringit: solis calore supueniēte resoluunt: et discedente eodem sole iterū obdurat: ita nimirū peccatorū frigore refrigescit charitas multorū: et velut glacies obdurant: et cū eis iterū calor diuine misericōdię supuenerit resoluunt:
Matth. 24. **Ps. 18.** Ille vtiq̄ calor de quo scriptū est: Nec est q̄ se abscondat a calore eius. Q̄d etiā erga pharaonē impletū esse cognoscim⁹: a q̄ quotiēs flagella remota sunt: p̄tra deū se obduratus erexit: quotiens vero afflictus est humiliter supplicauit. Quare autē de⁹ n̄ nō oēs ita misericordit̄ flagellat: vt nullū p̄tra se obdurari p̄mittat? Aut illorū iniquitati qui obdurari merent̄ ascribendū est: aut ad inscrutabilia dei iudicia referendū: q̄ plerūq̄ sunt occulta nunq̄ tamē iniusta. Nobis ḡ sufficiat pie et
Ro. 9. hūiliter credere illud q̄ ap̄tus dixit: Nunquid iniquitas apud deū? Absit. Et illud q̄d i

cantico consueuimus psallere: Deus fidelis in quo nō est iniquitas. Unde sicut iā supius suggesti de pharaone: hoc sine aliqua dubitatione credamus: q̄ cum nō tam dei potentia q̄ dei patientia fecerit obdurari. Quam rem etiā ipso cōfidente euidēter agnoscim⁹. Sic em̄ ipse cum castigaret iusticia cōpellen-
Deus. 32. te p̄fessus est: Dñs iustus: ego autē et plus meus impij. Quia ergo cōscientia christian⁹ deū iniustū esse p̄querit? Nam et intantū nō cum deus irruocabiliter obdurauit vt post decē plagas populū dei nō solū dimitteret: sed etiā exire cōpelleret. Q̄d em̄ decē plagis percussus fecisse legit: post p̄mā castigatōē implere potuisse cognoscit. Quā rē etiam circa vernaculos nostros exercere p̄sueuimus: q̄s nimis delicate aut satis remisse nutrimus: vel quibus frequēter peccantibus indulgemus. Cum em̄ peiores de ipsa remissiōe red-
Exo. 9. dunt: solem⁹ ex his exprobrātes dicere: Ego te talē feci: ego tibi parcendo p̄teritiā tuam negligētiaq̄ nutriui. Et hęc nō dicim⁹ q̄ ex voluntate n̄ra i tantā sint supbiā deuoluti: s̄ q̄ magis de bonitate vel indulgētia nostra fuerint obdurati. Ita et de⁹ de pharaone fecisse dinoscit: dum ab illo p̄ ineffabili bonitate plagas suspēdit: ille obdurato corde cōtra deū supbus erigit. Ego vobis fr̄es charissimi hęc suggerēdo quasi indicula quedā
B directa et obscura insinuare curauī: Vos v̄o si pio et fideli aīo sicut consuestis scripturę diuine sacramēta percipitis: dño donāte plenius q̄d rei veritas habeat cognoscit. Vos v̄o fratres charissimi qui in veritate agnoscimus: q̄ ex multitudine peccatorū desperatio nascit: et ex desperatiōe obduratio generat: fm̄ illud q̄d supra dictū est: Peccator cū
Prover. 17. venerit i p̄fundū malorū cōtemnit: quotiēs nobis aliqua peccata surrepserint: sine vlla mora medicamentū elemosinę vel penitentię festinemus animarū nostrarū vulnerib⁹ p̄uidere. Utiliter enim malagma vel fibula calidis adhuc vulneribus aponit: et cito ad sanitatē vulnus reducit: q̄d putrescere longa abusione nō sinit. Et ideo quotienscūq̄ delinquit: peccata n̄ra iudices nos sentiant nō patronos: accusatores suos et nō defensores esse cognoscant: fm̄ illud q̄d scriptū est: Iniquitatē meā ego agnosco: et peccatū meū
Ps. 50. cōtra me est semp. Tu agnosce: et deus ignoscit. Nā quo pacto de⁹ dignet̄ ignoscere: q̄d i se homo dedignat̄ agnoscere? Quomodo

Ser. LXXXIX FERIA. III. p. tertiā do. i. XL. Ser. II

enim si aliqua plaga aut aliquod vulnus in corpore nostro supuenerit: sine aliqua mora medicamenta requirimus: et medicamenta aponere festinamus: ita et in anime vulneribus exercere debemus: ne forte si plus de corporibus q̄ de anime salute solliciti sumus: in iusto iudicio ancilla domine preferentes: increpatione pphetica mereamur excipere: homo inquit cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Hoc enim nobis oportet ut plus de anime q̄ de corporis incolumitate cogitemus: et imaginē dei ita in nobis studeamus excolere: ut ante tribunal eterni iudicis sine confusione venire possim: qui uiuit et regnat in secula seculorum: Amen.

Sermo XXXIX. In eadem feria de Pharaone: Sermo II

Bgyptiorum turme inter maritimos fluctu alieni iter ingressę aqua uindice puniunt: ut illos in ditione reuocarent: qui deum habebat specialiter defensorē. Quos in mediū marini alui sinu deserta traxit audacia: inanis furor ire amplius puocabat infania: confundētib⁹ et in naturā suam aquis redeuntib⁹ undis grauius eos p̄ diuersa moy litus excepit: et impultos bestiarum passibus arena seruauit. Elegerat deus moysen qui pharaonē uirtutibus inuitaret: signis et magnalibus admoneret: uindicta terreret: et territū seueritate compesceret. Sed dicis: Quomodo posset liberari admonitus: qui iam dei sententia traheretur? Obdurabo inquit cor pharaonis. Sententiā protulit quā se facturū promiserat: non quā iam fecisse monstrabat. Obdurabo inquit: non obduro. Aliud ē facere: aliud est quōd iam fecisse p̄mitti: nec tamē implet: ut metu territi corrigant. Cōsumi hebreos p̄cepit luto: latere: paleis denegatis: ut tandē afflictis si bellū cōtingeret egyptijs: nō ualēt resistere ciuitati. Leuant ḡ machine vsq̄ ad cęlū: turres eminet: et aptissime cōstruūt fabricā: non quōd decissent edificia ciuitati: sed p̄m̄ perire q̄rebat: qui diuino fauore pollebat. Auges plus dñi opprimis: et dñi putat minui quondie crescit. Pl⁹ insequit q̄si posset vincere: quos diuina maiestas p̄dixerat esse victores. Int̄ hec p̄cepit uocari obstetrices: impat ut hebrearū si nati essent masculi necarent: et sexus inferior seruaret. Q̄ pdiga fu-

roris audacia: Necdū natis p̄na mādāf: et ante p̄ncipiū uitę piculū cōcitat. Lobibe nefarie hō infaniā tuā. Quos necdū uides insequeris. Quid tā scelesti? nōdū natos occidis. Seruet ordinē feritas tua: nascant ante quos punias. P̄stāt tñ partū mīstre: noluerūt exercere ad p̄niciē q̄ didicerāt ad salutē: facili⁹ hebreas mulieres q̄ egyptias patere dicētes: nec illis obstetricū misteria sūt necessaria: quib⁹ de⁹ puenit ad atas liberādas. Q̄ magnū hūanitatē ingeniū: et piū p̄ salute mendaciū. Tantū timuerūt obstetrices deū: ut p̄cepta regis p̄temnerēt: et mulierū sacraria p̄seruarēt. Sed incredul⁹ pharao in altē se nocēdi aditū vertit: ut quō occulte antea tēptauerat in p̄lis palā faceret: omnē hebreā masculinā plē iussit occidi. Q̄ ubi ad aures matrū rumor aduerit: pulsātū est plancib⁹ cęlū: et cū ab ip̄s uerbis auulsa proles raperet ad morte: succedebat dolor uincēs parturētis dolorē. Nulla tñ mā infelicio: fuerat nisi q̄ fecūdi⁹ erat. Optabāt tñ oēs steriles esse q̄ fecundę parerēt. Quid impie infanis: quid crudeliter seuis? Licet plurimis infantiū mortes acerbas inferat: et animas miserorū crudeliter cremes: tibi necis auget et p̄ngē nō detrahif meritū. Lumē enī passim paruulorū corpuscula deijcerent in flumine: moysen manus excepit hūana: quē p̄ totius uindictę causa querebant. Nam cam pharaonis filia uiridanti in ripa tremula posceret fluenti lauacra: inuenit in loculo quem pater non posset nutrire suplicio. Ad quē educandū in nutrice mater adducit: ad alendū occasio cōiunxit affectum: quē regio diuiserat metus. Nouū miraculū genus fecit misericordię filia parricide. Nam dū paruulū seruat ignara: patrē decipit incauta. Dignū malicię eius scelēris erat: ut filię puisione p̄iret: q̄ genitricēs indixerat parturire. Cōperens processit diuina uindicta: ut suis affectib⁹ puniret: et moyses p̄ alijs exuēdis exueret. A fluctibus deniq̄ mystica lingua moyses nomen accepit: et pharaonis necem quam p̄parauerat in nomine: in flumine maris inuenit. Hic operante uirga per medios fluctus ac si puluerulentos exhibet gressus: imperio suspensam i altitudine montū erigit uindam: ut dei plebem redderet saluam. Audistis nefariā crudelissimāq̄ uocē durissimā pharaonis: masculos i amnē p̄jcite: feminas uiuificate. Subet hostis i flumē puulos

Ex. 1.

Exo. 1.

Exo. 1.

Sancti Augustini de tempore

prohici: iubet innocentes crudeli morte necari. Nō phibet nasci: dū natos decernit occidi. Quos em necdū viuere natura pcellerat: eos sententia iā sustinet ad pēnā. Nō noua et inaudita crudelitas. Ante iudiciū celebrat q̄ reus ipse damnet. Ante sentētia pfertur: q̄ obnoxius sentētie demōstret. Utiq; reorū mos est vt reat^o sui sententiā expectare soleant. Nec em reus pōt ante damnari: q̄ eius culpa cōperit manifestari. Ibi dō nec rei nati nec reat^o sui sentētie merito mācipati. Rascebant em nō vt vite salutis perciperent fructū: sed vt esset quos crudelitas seculo faceret luctū. Nūc h̄cipis: qd̄ factum deberes vlcisci. Nō natoꝝ pietas: nō parentū dolor te flectit: qui in infantū mortē parentūq; dolorē: seuitie tue expleri sententiā gaudes. Nō parentū vota crudelia: leticia luctib^o imutata. Ad facinus pfuit: quicqd̄ in eoꝝ felicitate pcellit. Gaudebat letissim^o hostis: inter madētes omniū fletus. Quāte perierūt dolentiū pces: quāte incassū effusē sunt lachrymę: quāti gemitus vlulatusq; multoꝝ: cuius parentes manibus natos exponi viderent: qui simile nihilominus mox facturi fuissent. Suos iam casus in alijs alij cernebant: alij continentes filios suos cum iam celare non possent exponebant: alij mox editos exposuerūt: ne quanto retinerent tardius: tanto emitterent crudelius. Quanti p filijs optauerūt mori: quāti sententiā cōtemnere voluerūt tyranni. Satiemus inquit eum: et nō merore eius seuitiā repleam^o. Percutit egyptus p̄mogeniti affectu: vt ex se se cognoscerent quātus dolor sit filioꝝ qui necauerunt filios hebreoꝝ. Percutit inq; egyptus p̄mogenitoꝝ affectu: orit^o q; funestus clamor. Dignitas nullū excusabat: nec aliū cōditio opprimebat. Nō seruus ad obsequiū: non dñs ad imperiū. Non regē honor excusabat: nec inopē necessitas alienabat. Stabant hebrei vindicta domināte illesi: quos nō tantū p̄pria salus letos reddiderat: sed et hostiū plaga letiores effecerat. Exeunt leti: eunt securi dño p̄regente inuicti. Tunc p̄gnitet pharao q; uiuat: et euasisse eū tanta eius scelera non sustinebāt: vt q̄ in tātis plagē nullā emēduerat culpā: q̄ fuerat cōpetēs exq̄rebat. Zūgit curr^o: exercitū p̄parat: acie dirigit: nemo relinquit q̄ saluari mereat. Includunt plequetibus egyptijs hebrei in mare et hostes: inter yndas et gladios. Hinc mare spumat:

Exo. 12.

Exo. 14.

inde arma coufucant. Hinc aq;: inde armorū strepitus. Sic opari de^o suis assueuit: vt vbi defectit hūanū cōsiliū: illic intercedat diuinū adiutoriū. Quibus visis plus territ^o formidabat: cum cōspiceret rapidos cursus influere litorib^o mare: voluēte equora flammē collisa laxare: mox vniuersi exclamabant ad ducē hebreū: Dū pharaonis dominio carere volum^o: discrimē inquit inuenim^o: et cū volūtarie seruire nolum^o: ad periculū puenimus. Exhibes mala quib^o adhuc vsq; p̄mittis: nec te interit^o nri auctore intelligis: duz tantis malis obnoxii non agnoscis. Quib^o moyses sanctissim^o ait: Ne formidētis viri: estote fide armati: credite verbū qd̄ sentiet futurū. Credite victoriā vestrā iā p̄perare: et gentis furentis interitū. Non cōsentientib^o ventis aquarū volumia impfectis cursibus refrenant^o: ne hostes vestros ante puniāt q̄ iubent. Statim diuino iussu virge ictu rumpit mare: et diuisis yndis campos q̄s natura nō nouerat exhibuit. Hiantib^o yndis freti: arcana et maris secreta declarat ynda. Erigitur in cumulū pelag^o: et muroꝝ instar suspēsos exhibet fluctus. Sit litus vbi fuerat pelagus: et limite recto via porrigit: vbi plus dñi mirabilē gradere. Hīs nāq; visis plus dñi p̄pter se cūcta gesta cognouit: et iussu diuino intrepidus introiuit. Ambulabat inq; secur^o dño pugnāte inuictus: sequit pharaonis exercitus aquarū supplicio piturus. Putabat illic posse se pugnare vbi solus cū suis fuerat piturus. Sicut itaq; dominus locutus est moysi. Nunc aduenit egypti interitus. Quos em dispdere volui: supplicio hoc abolere disposui. Ad pristinū statum redeat maris qd̄ fuerat: vt salutē iustis: interitū opef inuictis. Cōfestim iussu diuino impetu facto egyptij rapiunt: et ruina aquarū oppressi fluctu voluente in litore p̄ciunt: ante mortui egyptij q̄ incolumes puenirent hebrei. Hec vindicta debebat vt citius p̄iret: qui cōseq; denegauit salutem.

Item eodem die Homelia de eo quod scriptum est in euangelio s̄m Mattheum: Accesserunt ad iesum ab hierosolymis scribe et pharisei dicentes: Quare discipuli tui requę habet de quęstionibus euangelioꝝ libro. i. ca. xvij. et. xix.

Ser. XC. Feria quinta post tertiã do. in. XL. Ser. I

Feria quinta post tertiã dñicã in
Quadragesima: De via trium dierũ

Ser. XCI Sermo

A Lectiõibus diuinis q̄ nobis p̄teri-
tis dieb⁹ recitate sunt: audiũm⁹ do-
minũ h̄cepisse moysi: vt viã triũ die-
rũ p̄geret in desertũ: t̄ cũ omni p̄lo sacrificar-
et dño. Videam⁹ fratres dilectissimi qd̄ sit
illud qd̄ dixit moyses: Viã triũ dierũ ibim⁹
in desertũ: vt sacrificem⁹ dño deo nro. Hec
quidẽ volebat moyses sed p̄radicebat pha-
rao: t̄ non volebat filios isrl̄ a se longe disce-
dere. Nõ volebat p̄nceps hui⁹ mũdi exerci-
tũ dñi triũ dierũ sacramenta cognoscere: illa
vtriq̄ sacra de quib⁹ p̄pheta dixit: **U**iuifica-
bit nos post duos dies: in die tertio suscita-
bit nos. Prima dies passio dñi saluatoris
est. Secũda q̄ descēdit i infernũ. Tertia aut̄
resurrectiõis ē dies. Et ideo i die tertia deus
antecedebat eos p̄ diẽ i colũna nubis: p̄ no-
ctẽ aut̄ i colũna ignis: ducit q̄ p̄ls p̄ mare
rubrũ. Tres em̄ dies nõ icõgrue possum⁹ di-
cere: patrẽ t̄ filiu t̄ sp̄s sanctũ: q̄ et pat̄ dies
est: t̄ fili⁹ dies ē: t̄ sp̄s sanct⁹ dies ē: t̄ hi tres
vn⁹ dies. Viã triũ dierũ: q̄ exiit⁹ de egypto
recte itelligit ille q̄ dixit: Ego sũ via t̄ vitas
t̄ vita: q̄ nemo venit ad p̄rem nisi p̄ ip̄m.
Ipse est via p̄ quã p̄lus q̄ deo coniungit de
egyptio: id est de idolorũ obseruatiõẽ educit
p̄ mare rubrũ christi sanguine rubicũdũ: et q̄
dãmodo iã tũc in mysterio p̄secratũ tanq̄ p̄
baptismi sacramentũ pharaone s̄merso: po-
pul⁹ dei eripit. Et vere ita sit fr̄es: Qū in sa-
lutari lauacro tertio christiani mergunt: tũc
egyptij: id est originalia peccata vel actualia
crimina quasi in rubro mari sepeliunt: t̄ filijs
isrl̄ p̄trãseuntib⁹ ad dei seruitiũ: sola patiũt
peccata naufragiũ. Et ne aliq̄s dubitet t̄ pu-
tet nõ oia peccata sopiri p̄ baptismũ: agno-
scat t̄ intelligat: q̄ quõ null⁹ remãst egypti-
orũ: sic nihil remanet penit⁹ peccatorũ. Sed
anteq̄ mare rubrũ trãstret: clamauit moyses
ad dñm. Quõ clamat: q̄ nra ei⁹ vox audis?
Et tñ dicit ad eũ de⁹: Quid clamas ad me?
Vellem scire quõ sancti sine voce clamẽt ad
deũ. **A**p̄lus docet: Quia dedit de⁹ sp̄m filij
sui in cordib⁹ nris: clamantẽ abba pater. Et
alibi: Ipse spiritus interpellat pro nobis
gemitibus inenarrabilibus. Et iterũ: Qui
autem scrutat̄ corda: scit quid desideret spi-
ritus: q̄ fm̄ deũ postulat p̄ sanctũ. Sic ergo
inspirate sp̄s sancto: apud deũ p̄ silentiũ san-
ctorũ clamor audis. Post hęc tubet moyses

virga pcutere mare. In d̄ga mysteriũ sanctę
crucis agnoscite. Et verũ est fr̄es: Attẽdite
em̄ t̄ videte q̄ nisi virga supra mare eleuet:
p̄lus dei de pharaonis potestate nõ tollit.
Sic ē fr̄es charissimi: Si sancta crux eleuata
nõ eẽt: christian⁹ p̄lus in eternũ pisset. Ele-
uata nõ virga: id ē cruce erecta: cedit mare:
cedit t̄ fluct⁹ ei⁹: hoc ē vincit mũd⁹ et mũdi
isti⁹ potestates. Logit̄ t̄ fluct⁹ in cumulũ: et
vnda in semetipsa rep̄ssa curuat. Solidita-
tẽ recipit liquor: t̄ solũ maris arefcit in pul-
uerẽ. Bonitate creatoris intellige: Si volũ-
tati ei⁹ obtẽperas: si legẽ ip̄i seruaueris: ip̄a
tibi elemẽta etiã p̄tra sui naturã seruire com-
pellit. **D**remus q̄ fr̄es dilectissimi: vt dñs nř
qd̄ de egyptijs fecit in mari rubro: faciat in
corde t̄ in corpore nro: vt det nobis virtutẽ
t̄ adiutoriũ sp̄s sancti: vt in nobis p̄ls spiri-
tales egyptios possum⁹ extingue. Extinguit
nãq̄ spiritale egyptiũ: qui nõ agit opa tene-
brarũ. Extinguit egyptiũ: q̄ nõ carnalit̄ sed
spiritalit̄ viuunt. Extinguit egyptiũ: q̄ cogita-
tiões sordidas t̄ impuras vl̄ depellit ex cor-
de: vl̄ oino nõ recipit: sic et ap̄lus dicit: Assu-
mẽtes scutũ fidei: in q̄ possum⁹ oia tela mali-
gni ignita extinguerẽ. Hoc q̄mõ possumus
etiã hodie egyptios videre mortuos t̄ iacen-
tes ad lit⁹: submergi q̄drigas eorũ t̄ equos.
Possum⁹ etiã pharaonẽ videre submergi: si
tãta fide viuam⁹: vt de pacẽ p̄terat sathanã
sub pedib⁹ nris velociter. Viã etiã triũ die-
rũ: p̄t̄ intelligi bene cogitare: bene loqui:
bene opari. Et reuera q̄ hoc agit et tota ani-
mi virtute custodit: nõ in nocte sed i die am-
bulat: nec filij tenebrarũ sed filij luc̄ efficac̄:
t̄ implet i illo illud qd̄ ap̄lus dicit: **F**uistis ali-
qñ tenebrę: nũc aut̄ lux in dño: vt filij lucis
ambulate. **Q**ui suim⁹ tenebrę fr̄es? **U**triq̄ qñ
vias noctis ambulauim⁹: id est qñ malũ co-
gitauim⁹: malũ dixim⁹: malũ etiã opati su-
mus. **P**ostea nõ veniẽtes ad christũ: p̄ ip̄i⁹
gratiã relinquam⁹ opa tenebrarũ: t̄ bñ cogi-
tando: bene loquẽdo: bene opando viã lu-
cis currere festinem⁹. **I**stę ergo sunt tres vie
p̄ quas puenit ad celum: sicut t̄ ille tres alię
sunt p̄ quas amatores mundi pueniũt in in-
fernũ: hoc est malũ cogitare: malũ dicere:
malũ facere. **I**sta est lata t̄ spaciõsa via que
ducit ad p̄ditionẽ: Et p̄ istas vias diues pur-
purat⁹ descēdit i infernũ: p̄ illas nõ alias la-
zarus ad abrahę puenire meruit sinũ. **I**stas
tres vias obsidet inimic⁹: sic de pharaonis
exercitu legimus: **E**lectos ascensores ternos

Ep̄. 6.

Ro. 16.

Ep̄. 5.

Matt. 7.

Luc. 16.

Exo. 14.

Sancti Augustini de tempore

stantes demersit in mare rubrū. Qui sūt isti electi ascēsores? Electi vtiq; a diabolo ad luxuriā: ad maliciā: ad oim maloz caput supbiā. Et hi ergo terni stantes: istas tres obfundent vias: vt ille aut hoīem ad opera mala subuertat: aut ille sermonē malū eliciat: aut ille cogitationē iniquā extorqueat. Sed scilicet est qui totas tres istas vias deo adiuuante deuitās: per totū tridū de pharaonis societate discedit: ita vt nullū illi diem subtrahat inimicus: nec splendorem fidei eius vertat in noctē. Et ideo fratres: faciamus illud qđ scriptū est: **Omni custodia serua cor tuū.** Consideremus cū dei adiutorio: et custodia mus corda simul et cōscientias nostras: et si est quisq; in nobis cui cogitationē malā inimicus eliciat: quantū potest laborat vt vel in sermone nō peccet: vt si ei diabolus vnū diem rapuit et cōuertit in noctē: vel secundū diem in illo obtinere nō possit. Si vō et hoc subtilitate callidissima potuerit obtinere vt malū et corde cogitemus et ore loquamur: si iam duos dies perdidimus: vel vnū diē cū dei adiutorio cōseruemus: ne etiā nos vsq; ad opera mala possit nequicia inimici subuertere. Si vero et hoc factū est: non tamen de misericordia desperemus: sed cito per penitentia de luto fecis pedes animę nostrę excutere festinemus. Non enim vult dñs mortem peccatoris: sed vt cōuertat et viuat. Sic tamē cōuertamur: ne iterū retro respiciam⁹: neq; opera mala que fecimus faciamus: nec reuertamur quasi canis ad vomitū: sed ad preciosam et desiderabilē patriā tendentes: per viam bonoz operū perueniamus ad regnum: regnante dño nostro iesu christo: qui viuit et regnat in secula seculoz: Amē.

Eodē die: de amara aqua et manna.
Ser. XCI. nā: Ser. II.

A lectioe que nobis ad missas legenda est: fratres charissimi audituri sumus: qđ filij israel post transitum maris rubri venerūt ad mara: id est ad aquam amarā: et non poterat populus bibere aquā eo qđ esset amara. Pro qua re domin⁹ beato moyse ostēdit lignū: et misit illud in aquā: et facta ē dulcis. Adirū admodū est vt lignū ostenderet moyse qđ mitteret in aquā: et faceret eam dulcē: quasi nō potuisset sine ligno aquā dulcē efficere deus: aut moyses nesciebat lignū vt deus illi ostenderet. Sed vidē-

dū est: qđ decoris in his interior habeat sensus. Rubrū em̄ mare: sacramētum baptismi significauit. Aqua amara: legis litterā significauit. Deniq; lex si fm litterā suscipiat: satis amara est. Quō nō esset amara qđ occidit dicente aplo: **Littera occidit.** Quid em̄ tam amarū qđ vt puer octaua die circūcissōis vult nus accipiat: et rigorē ferri tenera patiat infantia? Amarū satis et amarū ē huiusmodi poculū legis: intantū vt plus dei nō ille qui in moyse baptizatus ē in mari et in nube: sed christian⁹ plus qđ in spiritu et aqua baptizatus est non possit bibere de ista aqua: sed ne gustare quidē de circūcissōis amaritudine pōt: nec hostiarū ferre cruozē valet: nec sabbati obseruatiā custodire. Si vō ostendat de lignū qđ mittat in hanc amaritudinē vt dulcis fiat aqua legis: pōt de illa bibere christianus. Quō est istud lignū qđ dñs ostēdit? Salomon demonstrat cū de sapiētia dicit: **Quia lignū vite est omnib⁹ amplectētib⁹ eā.** Si h lignū sapiētie christi missum fuerit in lege: et ostēderit nob quō spiritualit̄ intelligi debeat circūcissō: quō sabbata: quō lex obseruata sit: tunc efficit aqua amara dulcis: et amaritudo legis cōuertit in dulcedinē intelligētie spiritualis: et tunc pōt bibere plus dei. Et h possit bibi aqua amara: ostēdit de lignū qđ mittat in eā: vt qui ex ea biberit nō moriat: nec amaritudinē sentiat. Unde constat qđ si qđ sine ligno vite: id est sine mysterio crucis: sine fide christi: sine intelligentia spiritali bibere voluerit de legis littera: p amaritudinē moriat. Hęc sciēs paul⁹ aplos dicebat: qđ littera occidit: hoc est apte dicere: qđ aq amara occidit si nō per spm̄ in dulcedinē cōuertet. Lignū h aquā mittit: vt i dulcedinē cōuertet. Clerū est frēs: Tūc amaritudo ab aqua tollit: qđ crucis lignū baptismi sacramento cōiungit. Et illud aduertite frēs: qđ in deorū sabbato de māna nūq; oīno pluerit: nec meruerūt iudēi vt eoz sabbato grā illis de celo descēderet. In nra aut̄ dñica die nō solū sp venit māna sed etiā ab ipso die veniēdi initū fuit. Semp h nobis dñs pluit māna de celo. Celestia nāq; sunt eloqa ista qđ nob dicta sūt: et iō nos qđ tale māna suscipim⁹: sp nobis māna dat de celo. Un infelices iudēi volēdi et lugēdi sūt: qđ māna sic p̄ses ipoz nō merēt accipere: illi nūq; māna māducant. Non em̄ possunt māducare illud qđ est minutū: sicut semē cotiātri et candidū sicut puina. Hibil

Ser. XCI. Feria quinta post tertiã do. in. XL. Ser. II

em in verbo dei minutu: nihil subtile: nihil infelices iudei sentitit spiritale: sed totu pin-
 gue: totu crassum. In crassatu est em cor: po-
 puli huius. Sed et interrogatio nomis: hoc
 idem sonat. Abanna em interpra: quid est
 hoc. Uide si no ipsa nomis virtus ad discen-
 du te puocat: vt cu audieris legẽ dei recita-
 ri in ecclia: semp interroges et dicas doctori-
 bus qd est hoc. Hoc em est qd indicat man-
 na. Tu ergo si vis māducare māna: si cupis
 suscipere verbu dei: scito illud minutu esse et
 valde subtile sicut semẽ coriãdri. Habet em
 i se aliqd oleris quo nutrir et recreari possit
 infirm: qz qui infirm est olera manducet.
 Habet aliqd rigoris: et ideo vt pruina est.
 Landonis aut et dulcedinis habet plurimu.
 Quid em candidius: qd splēdidi eruditiõẽ
 doctrinẽ? Quid dulcius: qd ve suauius elo-
 quijs dñi: qd dulcia sũt sup mel et fauũ? Sed
 quid est qd dicit: vt in die sexto duplũ colli-
 gat in repositiõẽ quantũ sufficiat etiã sab-
 bato? Hoc fm nostrã intelligentiã nõ ociosi
 nec securi pterire debem: sed p elemosynas
 recõdere quantũ sufficiat et in futuro die. Si
 qd em hic boni operis acqras: si qd iusticię:
 misericordię et pietatis recondas: hoc tibi in
 futuro seculo erit abus. Deniq hoc et ap-
 lous admonet dicẽs: Que em semiauerit hõ: hęc
 et metet. Quid g agim nos q magis illud
 recõdere volum qd corrupat: nõ qd per-
 manet et perduret in crastinu: id est i futuro
 seculo? Diuites auari et cupidi hęc recõdũt
 q in h seculo: imo cu seculo corrupant: Qui
 aut bona opa recõdunt: illa pmanet vsq in
 crastinu. Deniq scriptũ est: q qui infideles
 fuerũt: seruauerũt inqt de manna: et ebullie-
 rũt ex eo vermes et coputruit. Illud autẽ qd
 pro die sabbati reponebat nõ est corruptũ:
 neq vermes ebullerũt in eo: sed pmãsit in-
 tegrũ. Et tu g si ppter hẽsentẽ vitã tñ modo
 et ppt amorẽ seculi thesaurizes: cõtinuo ver-
 mes ebulliũt. Deniq audi de pctõib et his
 q hẽsens seculũ diligũt qd ppha dicat: Ver-
 mes inqt eoz nõ morient. Isti sunt vermes
 qd generat auaricia: isti sũt vermes qd gene-
 rat diuitiaz ceca cupiditas his q habet pe-
 cunias: et videtes i necessitate frẽs suos clau-
 dũt ab eis viscera sua. Propterea et ap-
 lous dicit: Diuitib aut seculi hui hẽcipe nõ supbe
 sapere: neq sperare i incerto diuitiarũ: s di-
 uites sint in opibus bonis: facile tribuãt: cõ-
 municet et thesaurizet sibi verã vitã. Sed di-

cit aliqs: Si māna verbũ dei esse dicit: quõ
 vermes facit? Uerũ est frẽs: Nõ aliude sũt
 vermes i nobis: nisi ex vbo dei. Sic em ait:
 Nisi venissem et locut eis fuissẽ: peccatũ nõ
 haberẽt. Post susceptũ aut verbũ dei q pec-
 cat: efficit ei ipm verbũ vermẽ: q eius semp
 psciẽtiã fodiat et arcana pectoris rodar. Nũc
 g festinemus celeste māna suscipe. Istud em
 māna put vult qsq talẽ sapore saporẽ sapit. Audi
 em et vñm dicẽtẽ his q accedũt ad se: Fiat tibi
 fm fidẽ tuã. Et tu g si vbu dei qd i ecclia
 pdicat tota fide et tota deuotione suscipias:
 fiet tibi ipm verbũ qd cũq desideras. Uer-
 bi gsa: Si tribularis: solat te dicẽs: Cor cõ-
 tritũ et hũiliatũ de nõ despiciet. Si letaris
 pspere: cumulat tibi gaudia dicẽs: Letamĩ
 in dño et exultate iusti. Si iracũdus es: miti-
 gat te dicẽs: Dñs sanat ocs lãguores tuos.
 Si pauprate cõsumeris: consolat te dicẽs:
 Dñs erigit de tra inopẽ: et de stercore erigit
 paupere. Sic g māna verbi dei reddit in ore
 tuo sapore quẽcũq volueris. Hoc tñ si qd in-
 fideliter suscipiat et nõ comedat sed abscon-
 dat: putas ne eousq deducendũ ẽ vbu dei
 vt etiã vermẽ fieri putet? Nõ te turbet au-
 ditus: Audi pphetã ex psona dñi dicẽtẽ:
 Ego aut sum vermẽ et nõ homo. Sicut em
 ipse est q sit alijs in ruinã: alijs aut in resurre-
 cionẽ: ita et ipse est q nũc in māna fidelibus
 quidẽ dulcedo mellis: infidelib aut vermẽ
 efficit. Et ideo frẽs charissimi quantũ possu-
 mus cũ dei adiutorio lectiõĩ diuine studea-
 mus insistere: vt legẽ dei spiritualiter merea-
 mur agnoscere: vt nobis vbu dei nõ efficiat
 vermẽ q nras cõscias iugiter arguat et affli-
 gat: s illud spleat i nob qd scriptũ ẽ: Dul-
 cia faucib meis eloquia tua dñe: sup mel et
 fauũ ori meo. Quã gratiã orem vt nob de
 p sus pietate hẽstare dignet: cui est honor et
 imperiũ cũ patre et spũsancto in secula secu-
 lorum: Amen.

Itẽ eodẽ die Homelia de eo qd
 scriptũ est in euãgelio fm Johãne:
 Opami nõ cibũ q perit et c. que ha-
 bet in expositiõẽ doctoris Ibi dẽ.

Feria sexta post tertiã dñicã in q
 dragesima de eo quod scriptũ est in
 euãgelio fm Johanne: Venit iesus
 in ciuitatẽ samarie que dicit sichar
 et c. Et de non differẽdo baptis-
 mo

Esa. 29.
Matt. 13.

Exo. 16.

Ro. 14.

Ps. 118.

Gal. 6.

Exo. 16.

Esa. 66.

1. Job. 3.

imo. 5. 6.

Job. 19.

Matt. 9.

Ps. 50.

Ps. 57.

Ps. 102.

Ps. 112.

Ps. 21.

Luc. 2.

Ps. 118.

Job. 6.

Job. 4.

Ser. XCII. FERIA sexta post tertiã do. in. XL. Ser. I

Ser. XCII.

A i

In lectione euangelij infirmitatē hu-
mani generis suscepisse dominū ie-
sum christū plenissime nobis sanctus
euangelista monstrauit. Siquidē cū dixisset
Job. 4. uenisse dominū in ciuitatē samarię que dici-
tur sichar: iuxta p̄dium qđ dedit iacob ioseph
filio suo: in quo p̄edio erat fons iacob: addi-
dit: Iesus inquit fatigatus ex itinere sedebat
sic supra puteū. Venit dñs noster iesus chri-
stus ad p̄dium qđ sanctus iacob ioseph filio
suo dereliquerat: qđ p̄dium si tam ioseph q̄
christo arbitror derelictū: Lius figurā san-
ctus ioseph patriarcha portauit: quē uere sol
adorat et luna et omnes stelle benedicūt. Ad
hoc p̄dium ideo uenit dñs ut samaritani q̄
hereditatem sibi patriarchę israel uendicare
cupiebant: agnoscerent possessorem suū: et
cōuerterent ad christū qui legitimus patri-
Abi. 5. archęheres est factus. Iesus inquit fatiga-
tus ex itinere sedebat sic supra puteum. U-
dite diuinitatē mysterij. Inter ap̄los exulta-
bat in spū in monte positus: nō solum con-
fortabat eos: uerū etiā gloriā his propriā de-
monstrabat: in samaria cōstitutus fatigatus
ex itinere sedebat supra puteū: Nūquid dei
uirtus poterat fatigari? Nō utiq; sed fatiga-
bat q̄ fidelem populū inuenire nō poterat.
Tunc ergo fatigatus christus: qm̄ nullā uirtutē
in suo populo recognoscit. Hodieq; fatigatus
eum inobedientia nostra: fatigatus eum infir-
mitas nostra. Infirmi em̄ sumus qm̄ non ea
que fortia sunt atq; p̄petua: sed temporalia
et caduca sectamur. Bene ait: Sedebat sup̄
puteū: nō requiescebat: qm̄ in samaritanis
Job. 4. nō poterat requiescere. Et hora in q̄t erat qua-
si sexta. Sexta die deus de limo terre homi-
nem figurauit: sexta hora uenit samariam
uistare: ut si in eū samaritani crederēt: ipse
in his inciperet requiescere: ut uerū illud quie-
tis sabbatū celebraret. Sedebat ergo domi-
nus supra puteū: et uenit samaritana mulier
Abi. 5. haurire aquā. Magnū mysteriū. Venit mu-
lier ad puteū: et fontē quē nō sperauit inue-
nit. Dicit ad eam dñs: Da mihi bibere. Bo-
nus domn⁹ vltro se offert nō querēt: ut cō-
Esa. 65. pleat illud propheticū: Palam apparui non
querētibus me: inuētus sum ab his qui non
interrogauerunt nomen meū. Petit bibere
daturus: sedit supra puteū: ut non in altitu-
dine queramus aquam: sed de eo fonte qui
supra omnes aquas est salutaria nobis po-
cula hauriamus. Quis est fons nisi domin⁹

noster iesus christ⁹ cui dicit: Quoniā apud Ps. 35.
te est fons uitę: et in lumine tuo uidebim⁹ lu-
men? Bonus fons qui nos de huius uitę re-
frigerauit incendio: et inundatiōe sua aridi-
tatem nostri pectoris tempauit. Unde et mu-
lieri dicit: Si scires donū dei: et quis est qui Job. 4.
dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses
ab eo: et dedisset tibi aquā uiuā. Nō omnes
sciunt donū dei: quia nō omnes desiderant
aquam uiuam. Si enim desiderarēt: nunq̄
circa se baptismi sacramenta differret. Ipsi
igif de se p̄nunciant: et uitę suę testimoniū
perdunt: qui ideo uolunt tardius baptizari
ut flagitia et scelera multa cōmittant. Noli
differre o homo remedia salutis tuę: quoniā
nescis quādo a te anima tua repetat. Deni-
q; samaritana ignara mysterij dicebat: Dñe
neq; hauritoriū habes et pute⁹ altus. Ante
aduentū domini et puteus altus erat: et sine
hauritorio aquā sibi unusquisq; haurire nō
poterat. Venit dñs fons uiuus ut p̄barisgo-
rum corda dilueret: sitim extingueret: pecto-
ra satiare: nō quęrens hauritoriū sed vltro
se infundēs mētibus singulorū. Et addidit:
Om̄s qui bibit ex hac aqua quā ego dabo
ei nō sitiet in c̄ternū: sed fiet in eo fons aque
salientis in uitā eternā. Unū baptisma docet
q̄ post ingressum c̄terni fontis et celestis po-
culi sacramentū: unūquēq; nostrū sitire non
patit. Et ideo nos quib⁹ tanta beneficia nul-
lis p̄cedentibus meritis p̄stitit diuina mise-
ricordia: quātum possumus cū ipsius adiu-
torio laborem⁹: ut tantę pietatis gratia non
nobis iudiciū pariat sed profectū: Ad ipse
p̄stare dignet: cui est honor et gloria in sc̄cu-
la sc̄culorū: Amen.

Eodem die de Raphidin et de pe-
tra percussa et Amelech: Sermo II

Adnes inquit apostolus qui uoluit
o pie uiuere in christo: p̄secutionē pa-
tiunt: et ab hostib⁹ impugnant. Et
ideo agens quisq; iter uitę huius: auxiliāte
christo indefinēter debet esse armatus: et sta-
re semp in castris. Si ergo et tu semp uigila-
re uolueris ut te cognoscas in dñi castris mi-
litare: obserua illud quod idem ap̄stol⁹ di-
cit: Nemo militās deo: implicat se negocijs
secularib⁹: ut ei placeat cui se pbauit. Qui
si ita militās ut a reb⁹ secularib⁹ liber sis: et
in castris dei agas semp excubias: ut dicaſ

Ser. XCIII. Feria sexta p^o tertiã do. i. XL. Ser. II

de te illud quod paulo supius audiimus:
 Exo. 17. qz p verbu domini creas de deserto sin: z ve
 nias in raphidin. Sin interptat temptatio:
 raphidin x^o sanitas iudicij. Qui bene exit
 de temptatioe: z que tēptatio pbabilē red
 dit: ipse venit ad sanitatē iudicij. Salu^o erit
 z sanitas cū eo erit: q in tēptatioe vite p^ofen
 tis nunq̄ cōtra deū murmurās minime fue
 rit vulnerat^o: sicut in Apocalypsi legimus:
 Apoc. 2. Qui vicerit dabo ei edere de ligno vite qd
 est in paradiso. Venit ergo ad sanitatem iudicij:
 qui bñ causam alterius audiēs disponit
 sermones suos in iudicio: et munera sup in
 nocentē nō accipit. Quid q̄ in cōsequētibz
 Ps. 111. B
 Ps. 14. B
 Exo. 17. B
 scriptura cōmemorat: Sitiuit inqt̄ ibi plus
 aquā: z murmuravit contra moysen. Lū em̄
 dixisset: Sitiuit plus: quid opus fuit vt ad
 deret aquas? Sic em̄ habet antiqua trāsla
 tio. Quare hoc addidit: nisi aquam sitiuit
 Matt. 5. q̄ debuit sitire iusticiā: Beati em̄ qui esuriūt
 z sitiūt iusticiā. Et iterū: Sitiuit anima mea
 ad deū viuū. Ahulte em̄ sunt sites. Sitiunt
 iusti: sitiunt z peccatores. Illi iusticiā: illi lu
 xuriā. Iusti sitiunt deū: peccatores sitiūt au
 rum. Sitiuit q̄ plus aquā: qui debuit sitire
 Exo. 17. iusticiam. Dixit ergo ad moysen dñs: Tolle
 virgā z pcutē petram: vt educat p^o aquā.
 Ecce est petra: z habet aquā. Sed hęc petra
 nisi p^ossa fuerit aquas oīno nō habet: per
 cussa x^o fontes producit z flumina: sicut in
 Job. 7. euāgelio legimus: Qui credit in me flumina
 de ventre eius fluent aque viue. Percussus
 em̄ christus in cruce: noui testamenti fontes
 eduxit. Necessē em̄ erat vt ille pcuterē. Nisi
 Job. 19. em̄ ille p^ossus fuisset: et de sacro eius latere
 sanguis z aqua manasset: vniuersus mūdus
 Exo. 17. sitim verbi dei patiens interisset. Percussit q̄
 moyses virgā bis silicem. Quid est hoc fra
 tres? Nē hoc puto esse sine mysterio. Quid
 est hoc q̄ non semel sed bis virgā p^ossa est
 petra? Ideo secūda vice petra pcutit: quia
 duo ligna in crucis paribulo erigunt: quia i
 vno ligno sacras man^o expādit: in alio x^o a
 capite vsq̄ ad pedes imaculatū corpus extē
 Abi. 3. dit. Bibit ergo de petra plus: z statim bellū
 inijt ptra amalech. Videte fratres: qz postea
 q̄ quisq̄ de petra biberit: id est christi sacra
 menta susceperit: necesse est illi ad pugnā p
 cedere. Tādū em̄ aliquis diabolu contra se
 pugnantē nō sentiet: q̄ diu opa illius exerce
 re voluerit. Qui x^o illum reliquerit z de pe
 tra bibens christū sequi elegerit: necesse est

vt illū pariat infestū: cui iusto iudicio voluit
 pponere christū. Quisq̄ q̄ christo piūgit: nō
 ad delicias: nō ad voluptates sed ad p^ossū p
 paref: qz omnes q̄ volūt pie viuere i christo:
 psecutionē patiunt. Et iterum: Per multas
 tribulationes oportet nos intrare in regnū
 dei. Inierūt ergo bellū filij isrl: z moyses vo
 cat iesum z dicit ad eū: Elige tibi viros z pu
 gna cōtra amalech. Usq̄ ad hūc locū beati
 hui^o nomis mērio: id est iesus nusq̄ facta ē.
 Hic primū vocabuli hui^o splendor obfulsit.
 Ad moyses vocat iesum: lex iuocat christū. Li
 ge inquit tibi viros potentes. Non poterat
 moyses eligere viros potentes: Iesus solus
 est qui pōt viros potētes eligere. Ipse vtiq̄
 qui dixit aplis suis: Nō vos me elegistis: s̄
 ego elegi vos. Ipse est q̄ domū fortis intra
 uit: z vasa eius diripuit. Ad moyses aut̄ ascen
 dit in verticē collis. Et factū est cū eleuaret
 manus suas moyses: vincebat isrl. Aduerti
 te fratres: Ad moyses manus quidē leuat: nō
 tamē extēdit. Lū ergo seruabat vt manus
 extenderet nisi dñō nostro iesu christo: q̄ ex
 tensus in cruce vniuersum orbē cōplexurus
 brachia pietatis expandit. Ad moyses q̄ leua
 uir manus: z licet nō expādit: tamē ipsa ele
 uatione mysteriū crucis ostēdit. Videte fra
 tres iam tūc p sacramentū crucis supatas eē
 aduersarias gentes. Et nos frēs dilectissimi
 si adiuuante dñō man^o erigim^o: diabolu su
 peramus. In manib^o: opera debem^o accipe
 re. Si ergo talia sūt opera tua vt illa possis
 in altū in conspectu dñi leuare: potes etiā z
 tu i teipso aduersarios tuos extingūe. Quis
 bene manus leuat: nisi q̄ p elemosynā in cę
 lo iugit et thesaurizat? Quis ergo bene ma
 nus leuat: nisi qui assidue victum ac vestitū
 pauperib^o subministrat? Quis bene man^o
 leuat? Ille vtiq̄ q̄ implet illud apli: Eleuan
 tes inqt̄ puras man^o sine ira z disceptatioe.
 Quia q̄ quotidie nobis z vobis pugna imi
 net cōtra aduersarias potestates: si volum^o
 vincere: man^o nre: id est actus nri z cōuersa
 tio nra non sit in terris: sed sic aplus dic̄: sup
 terrā ambulātes cōuersationē habeam^o i cę
 lo. Scriptū est tamē: qz sicut vitul^o ablingit
 in cāpis herbā viridē: ita plus isrl ablinget
 populū amalech sup terrā. Per qd̄ indicari
 videt: quia populus dei non tantū manu z
 armis q̄ voce pugnabat z lingua: id est ora
 tionē ad deū fundebat. Ergo z tu si vis vin
 cere: audi apostolū dicentem: Orationi insi
 Col. 4.

Sancti Augustini de tempore

stetes: et vigilantes in ea. Hec est christiani pugna gloriosissima: non in suis viribus presumere: sed semper dei auxilium implorare: cui est honor et imperium cum patre et spiritu sancto in secula seculorum: Amen.

Item eodem die Homelie de eodem de quo supra in euangelio secundum Iohannem: que habent in expositione doctoris Ibidem: Et in libro lxxxiiij. questionum: questione. lxxiiij.

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima: Sermo habitus ad mesam sancti Lypriani: de eo quod scriptum est in psalmo: Erudimini qui iudicatis terram: Et de muliere adultera: Primus.

Arudimini omnes qui iudicatis terram. Terram iudicare est corpus damnare. Audiamus apostolum iudicantem terram. Non sic pugno inquit tanquam aerem cedens: sed castigo corpus meum et in seruitutem redigo: ne forte alius predicans ipse reprobus efficiar. Audi ergo terram iudicantem terram: et iudica terram: ne sis terra. Si enim terram iudicaueris: celum eris: et in te factam gloriam domini enarrabis. Celi enim enarrant gloriam dei. Si autem terram non iudicaueris: terra eris. Si autem terra fueris: ad eum pertinebis cui dictum est: Terram manducabis. Audiatur ergo iudices terre. Corpus castigant: libidines frenant: ament sapientiam: vincant concupiscentiam. Et ut hoc faciant erudiantur. Hec est autem summa eruditionis: Seruite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Exulta ei non tibi. Et a quo es quod es: et quod homo es: et quod iustus es. Si autem putaueris quod ab illo quidem homo es: a te autem iustus es: non seruis domino in timore: nec exultas ei in tremore: sed tibi in presumptione. Et quid tibi fiet nisi quod sequitur? Ne quando irascatur dominus: et peccatis inquit de via iusta. Non enim ait: Ne quando irascatur dominus: et non intretis in viam iustam: sed peccatis de via iusta. Jam enim videris tibi iustus non rapiendo alienum: non adulterando: non homicidium faciendo: non falsum testimonium aduersus proximum dicendo: patrem et matrem honorando: unum deum colendo: idolis et demonibus non seruendo. De hac via peribis: si tibi ista a te ipso esse putaueris. Infideles enim non intrant in viam iustam. Superbi pereunt de via

iusta. Quid enim ait? Erudimini qui iudicatis terram. Et ne forte vires et potentiam: quod iudicatis terram: vobis tribuatis: a vobis ipsis eam vobis esse credatis: nolite sic. Seruite domino in timore: exultate non vobis in presumptione sed ei in tremore. Ne quando irascatur dominus et peccatis de via iusta: cum exarserit cito ira eius. Quid ergo faciendum est ne peccemus de via iusta? Beati omnes qui confidunt in eo. Si beati qui confidunt in eo: miserum qui confidunt in se. Maledictus enim omnis homo qui spem suam ponit in homine. Ergo nec in te: quia et tu homo es. Si enim spem tuam posueris in alio homine: inordinate humilis eris: Si autem spem tuam posueris in te: periculose superbis. Quid autem in te est? Utrumque periculosum. Pribil horum eligendum: inordinate humilis non leuatur: periculose superbus precipitatur. Denique ut nouerit sanctitas vestra propter istum sensum redarguendum et sumendum quod in se quisque confidit: diuturna esse ista verba: Seruite domino in timore: et exultate ei cum tremore: apostolum audite hec ipsa verba dicentem: et sententiam cur dicta sint explanantem. Ecce apostoli verba sunt: Cum timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini. Quare ergo cum timore et tremore meam salutem operor: cum sit in potestate mea operari salutem meam? Quis audire que cum timore et tremore? Deus est enim qui operatur in vobis: ideo cum timore et tremore. Quia quod impetrat humilis: amittit superbus. Si ergo deus est qui operatur in vobis: quare dictum est: vestram ipsorum salutem operamini? Quia sic deus in nos operatur ut et nos operemur. Adiutor meus esto: Designat esse operatorem: qui inuocat adiutorem. Sed voluntas inquit mea bona est. Fateor tua. Sed et ipsa a quo data: a quo excitata? Noli me ipsum apostolum interroga. Deus est enim inquit qui operatur in vobis et velle et operari pro bona voluntate. Quid est ergo quod tibi arrogabas? Quid est quod superbus ibas et prebas? Redi ad cor tuum: inueni te malum: tunc sis bonus: inuoca bonum. Non enim in te placet deo: nisi quod habes ex deo. Ad autem habes ex te: displicet deo. Si bona tua cogites: quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Solus est ille qui non nouit nisi dare. Non habet datorum: quia non habet meliorem. Quo tu si inferior es: imo quod inferior es: gratulare quia ad eius imaginem factus es: ut in illo inueniaris qui in te peristi. Non enim potuisti in te nisi perdere te: nec scis inuenire te nisi ille qui fecit te gratias te. Alloquamur

Ser. XCIII. Sabbato p' tertiã do. i. XL. Ser. I

tamē et eos qui fm istā visibilem et popularē intelligentiā iudicant terram. Iudicant enī terrā reges: duces: principes: iudices. Unus quisq; p munere quod accepit in terra: iudicat terram. Quid est autē qđ dicit: Iudicat terram: nisi iudicat homines qui sunt in terra? Nam si terram proprie non accipias nisi quā calcas: agricolis ergo dictum est: qui iudicatis terram: Porro autem si reges iudicant terram et qui sub regibus potestatem accipiunt a regibus: erudiant et ipsi: quia terra iudicat terram. Et timere debet eum qui est in celo terra iudicans terrā. Parē quispe suū iudicat: homo hominem: mortalis mortalem: peccator: peccatorē. Si enim pcedat in mediū dominica illa sententia: Qui sine peccato est: prior in illā lapidem mittat: nōne omnis iudicans terram terremotū patitur? Evangelicū capitulū recolamus. Pharisei temptantes dominū: adduxerunt ante eum mulierē in adulterio deprehensam. De quo peccato p̄na fuerat lege definita: lege scilicet data per moysen famulum dei. Hac ergo complexione dolosa et fraudulenta ad dominum pharisei accesserunt vt si iuberet lapidari mulierem diffamataz: perderet mansuetudinē: Si autem quod lex iusserat prohiberet: peccasse teneret in lege. Sicut autem interrogantes de tributo cesari reddendo: ore suo cepit vicissim interrogans cuius esset platus nūmus: cuius haberet imaginem et supscriptionem. Respondentes enim ipsi qui interrogauerūt: in nūmo esse imaginē cesaris: Respondit eis fm os ipsorū: Reddite cesari quę cesaris sunt: et deo qđ dei sunt: vt admoneret sic reddendam deo in homie imaginem dei: Quēadmodū in nūmo imago sua reddidit cesari: ita et in ista adultera interrogatores interrogauit: et ideo iudices iudicauit. Non phibeo inquit lapidari: quam lapidari lex iussit: sed quero a quibus. Non enī resisto: sed legis ministrum requiro. Deniq; audite: Lapidare vultis fm legē: Qui sine peccato est: prior in illam lapidem mittat. Quando autem hec audiuit: digito scribebat in terra: vt erudiret terram. Quando autē hoc dixit phariseis: leuauit oculos suos et inspexit terrā: et fecit eā tremere. Proinde cum hoc dixisset: iterum cepit scribere in terra. At illi compuncti et tremefacti: vnus post alterum discesserunt. Et terremotuz: vbi sic terra mota est vt etiā mutaret locum. Illis

ergo discedentibus: remansit peccatrix et saluator. Remansit egrotā et medicus. Remansit misera et misericordia. Et aspiciens mulierem dixit: Nemo te condemnauit? Et illa: Nemo domine. Sed tamen adhuc sollicita erat. Peccatores enī damnare nō ausi sunt. Non ausi sunt lapidare peccatricem: qui se ipsos intuentes similes inuenerūt. Sed adhuc mulier erat in magno periculo: quia ei ille iudex remanserat qui erat sine peccato. Nemo inquit te damnauit? At illa: Nemo domine: Sed nec tūc securā sū. Cui sollicitudini tacite dñs voce respondit: Nec ego te condemnabo. Illos a vindicta repressit p̄sciētia: me ad subueniendū inclinā misericordia. Hęc attēdite et erudimini oēs qui iudicatis terram. Omnes scilicet: quia etiā sic intelligendū est de quibus apostolus dicit: Dis aia potestatib⁹ sublimioribus subdita sit. Non est enī potestas nisi a deo. Quę autē sūt: a deo ordinata sūt: Qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Principes enī nō sunt timori bono operi: sed malo. His autē non timere potestatem? Bonum fac et habebis laudem ex illa. Et si non ab illa: tamē ex illa. Aut enim iuste agis: et iusta potestas laudabit te: Aut iuste agentem etiam si potestas iniusta damnet te: deus iustus coronabit te. Ac per hoc tu iusticiam tene: tu bene viue. Et si dānet siue absoluat: habebis laudem ex illa. Beatus ille cui⁹ hic sanguis fusus est. Nonne ex illa potestate anteq; et visus est iudicari: laudem inuenit? Confessionem pmisit: in fide permāsit. Abortem nō timuit: sanguinē sudit: diabolum vicit. Ut ergo non sitis inique potestatis quicūq; homines vultis habere in potestate: erudimini ne puerse iudicetis: et ante omnia pereat̄is qđ quēq; carne perdat̄is. Iudex esse vis: non potes meritis: vel pecunia: nondūz reprobando. Fortasse enim prodesse cupis rebus humanis: et emis vt proffis: vt seruias iusticię non parcis pecunię. Prius propter te esto iudex in te. Prius iudica te de te: vt de penetrālī cōscientię securus procedas ad alterum. In teipsoz redi: te attēde: te discute: te audi. Vbi te volo probare integrū iudicem: vbi non queris potestatem. Procede: re vis cum potestate: vt alter tibi dicat de altero quod tu nescis: prius intus iudica. Nihil tibi de te dixit cōscientia tua? Si nōlis negare vtiq; dixit. Nolo audire quid di-

Sancti Augustini de tempore

perit: Tu iudica qui audisti. Dixit tibi de te quid feceris: quid acceperis: quid peccaueris. Vellem scire qualem sententiam protulisti. Si bene audisti: si recte audisti: si in audiendo iustus fuisti: si tuę mentis tribunal ascendisti: si teipsum ante teipsum in eculo cordis suspendisti: si graues tortores adhibuisti: si timores bene audisti: si sic audisti et proculdubio penitendo peccatū punisti. Ecce et discussisti et audisti et punisti: et tamen tibi peperisti. Sic audi et proximū tuum: si erudiaris sicut admonuit psalmus: Erudimini tuū: quomodo audis et te. Peccata per-

D sequeris: nō peccantē. Et si forte quisq; durus ē ad corrigēda peccata auersus a timore dei: hoc ipm in eo psequis: hoc ipm corrigere conaberis: hoc pdere et tollere laborabis vt seruet hō peccato dānato. Duo em̄ nomina sunt hō et peccator. Hominē deo fecit: peccatorē seipse homo fecit. Pereat qđ fecit homo: libere qđ fecit deus. Noli ergo vsq; ad mortem: ne cum psequeris peccatūz perdas hominē. Noli vsq; ad mortē: vt sit quem pniteat: homo non necef vt sit qui emendet. Hāc in corde retinēs hō int homies dilectionē: esto iudex terrę: et ama nō currere s; diligere. Si supbis: supbi i peccata: nō in hominē. In illud sequi qđ tibi displicet et i te: nō in eum qui factus est sicut tu. De vna officina existis: vnum artificem habuisti: vnus līmus est vestra materies. Quid perdis non amando quem iudicas? Qm̄ iusticiam perdis non amando quem iudicas. Adhibeantur pēnē: non recuso: non interdico: sed animo amantis: animo diligentis: animo corrigentis. Non enim filium tuū non erudis? Et prius agis vt si fieri pōt pudore et liberalitate erudias et erubescat patrem offendere nō tanq; seuerum iudicem timeat: Gaudes ad talem filium. Sed si fuerit forte ista contemnens: adhibebis et verbera. Incutis pēnam: ingeris dolorem: sed queris salutem. Multi amore: multi timore correcti sunt: sed per tremorem timoris ad amorem peruenunt. Erudimini qui iudicatis terrā. Diligite et iudicate. Non enim sic queris innocentia: vt pereat disciplina. Scriptū est: Disciplina qui abijcit infelix est. Bene potest addi ad istam sententiā: Sicut disciplinā qui abijcit infelix est: sic disciplinam qui negat crudelis est. Ausus sum aliqd dicere fratres

mei qđ vobis aliquanto plenius exponere ipsius rei obscuritate compelloz. Repeto qđ dixi: Disciplinā qui abijcit infelix est. Hoc est manifestū: Disciplinā qui non dat crudelis est. Teneo proius: teneo et ostendo ferēdo pium: parcēdo crudelem: Exemplū ante oculos pono. Ubi inuenio ferēdo pium: Non eo ad alios: ad patrem et filium eo. Pater quando ferit amat: et non vult puer cedi. Cōtemnit volūtatem: consulit ad vtilitatē. Quare? Quia pater est: quia hereditatem parat: quia successorem nutrit. Ecce ferēdo pius est pater: ferēdo misericors est. Da mihi hominē parcendo crudelem. Non recedo a psonis: eos ipsos ante oculos pono. Sed si puer imperitus et indisciplinatus sic viuat vt pereat: et pater dissimulet: pater parcat: pater perditū filiu; disciplinę asperitate offendere timeat: nōne parcendo crudelis est? Erudimini ergo qui iudicatis terram: et bene iudicando non a terra pmiū: sed ab illo spectate qui fecit celū et terrā.

Eodem die: De decē in lege pceptis: et de decē plagis: Ser. II

Non est sine causa: fratres dilectissimi. B mi: q; pceptorum legis dei numerus cum numero plagarum quibus egyptus percutitur exequari videtur. Nam sicut decem pcepta sunt legis quibus ad cultum dei populus admonetur: ita decem plagę leguntur: quibus superbia egyptiorū affligitur. Consideremus ergo cur et ibi decem pcepta: et hic decem plagę memorentur. Ideo sine dubio: q; in illis erant vulnera: in istis medicamēta. Et opus erat vt periculosis plagarum decem vulneribus decem pceptorum medicamina subuenirent. Primum est pceptum in lege de vno deo. Non erunt inquit tibi dī alij ppter me. Prima plaga egyptiorum: aqua cōuersa in sanguinem. Compara primum pceptum primę plagę: deum vnum ex quo sunt omnia: in similitudinem aque ex qua generantur omnia. Ad quam autem rem pertinet sanguis: nisi ad carnem mortalem? Quid est ergo aque cōuersio in sanguinem: nisi quia illi qui in dominum credere noluerunt: sicut dicit Apostolus: Obscuratum est insipientes cor eorum: dicentes se esse sapientes: stulti

27. q. 4. duo.

ps. 2.

Sap. 3.

ps. 2.

Ser. II

Ego. 20.

Ego. 7.

Ro. 1.

Ser XCV. Sabbato p^o tertiã do. i. XL. Ser. II

facti sunt. Aqua enim in sanguinem ver-
 titur: quia sensus egyptiorum obscurus et
 tenebrosus efficitur. Et iusto dei iudicio
 factum est: ut de illo fluuio sanguinem bi-
 berent: in quo hebræorum paruulos neca-
 re consueuerant. Secundum præceptum:
 Non accipies nomē domini dei tui inua-
 num. Qui enim acceperit nomen domini
 dei sui inuani: non mundabit. Nomen
 enim domini iesu christi: veritas est. Ipse
 enim dixit: Ego sum veritas. Et quia ve-
 ritas mundat: vanitas inquinat: videamus
 huic secūdo p̄cepto contrariam pla-
 gam: ranarum abundantiam. In ranis he-
 retici intelligunt atq; philosophi. Philo-
 sophi enim vel heretici quia in christo
 omnia falsa esse dicunt: ranę sunt clamā-
 tes in paludibus limosis. Per superbiam et
 inanem contentionē strepitum vocis ha-
 bere possunt: doctrinam verę sapiētie in-
 sinuare nō possunt. Qui enim christianę
 veritati contradicunt: et in sua vanitate
 decepti decipiunt: ranę sunt tedium affe-
 rentes auribus non cibum mentib⁹. Ter-
 tium p̄ceptum est: Memerito inquit vt
 diē sabbati sanctifices. In isto tertio p̄-
 cepto insinuat quędam vacationis in-
 dictio: requies cordis: tranquillitas men-
 tis quā facit bona conscientia. Ibi enim
 est sanctificatio: quia ibi est spiritus dei.
 Deniq; videte vacationem: hoc est quie-
 tem. Super quem inquit dominus requi-
 escam: nisi sup humilem et quietum et tre-
 mentē verba mea? Spiritale enim sabbat-
 um non obseruat: nisi illi qui se ita tem-
 perate operibus terrenis accommodant: vt
 tamen lectioni et orationi: et si nō semp cer-
 te vel frequēter insistant: s̄m apostolum:
 Attende lectioni diuine doctrine. Et ite-
 rum: Sine intermissiōe orate. Qui enim
 tales sunt: quotidie spiritualiter sabbatuz
 colunt. Qui vō inquieti sunt et iugiter
 terrenis actibus implicant: de quib⁹ scri-
 ptum est: Impedimenta mundi fecerunt
 eos miseros: id est requiem habere non
 possunt. Attendite tertiam plagam: huic
 tertio p̄cepto contrariam. Scynifes nati
 sunt in terra egypti de limo: muscę minu-
 tissimę: inquietissimę: inordinate volan-
 tes: in oculos irruentes: non pmittentes
 domineq; quiescere: dum abigunt iterum

irruunt: dum expulsi fuerint iterum rede-
 unt. Quales iste sunt muscę: tales sunt
 homines inquieti: qui sabbatum spirita-
 liter obseruare: id est bonis operibus stu-
 dere et lectioni v̄l orationi insistere nolūt.
 Et quomō corp⁹ humanū ab istis muscis
 affligitur: ita cor illorum diuersis cogita-
 tionibus inquietat et compungit. Tene-
 te p̄ceptum: caute plagam. Quartū p̄-
 ceptum est: honora patrem tuum et ma-
 trem tuam. Huic contraria quarta plaga
 egyptiorū cynomia: id est musca canina.
 Hęcum enim vocabulum est. Qui enim
 parentes honorare dissimulat: musca hęc
 canina: id est diaboli nequicia spiritualiter
 affligit et cruciat. Laninum est enim pa-
 rentes non agnoscere. Nihil tam caninū:
 q̄ cum illi qui genuerunt non agnoscun-
 tur. Quintū p̄ceptum est: Non mechabe-
 ris. Quinta plaga mors in pecora. Om-
 nis enim qui aut vxore propria intempe-
 rate excepto filiorum desiderio vtitur: aut
 certe qd est crimen grauissimū: qui vxori
 aut filię alię aut ancillę vel suę vel alte-
 rius insidiatur et non reuocat p̄nitendo
 victus cupiditate bestiarum: tanq; amis-
 so homine erit pecus: non quasi conuer-
 sus in naturā pecoris: sed in humana for-
 ma habens similitudinē pecoris: qui non
 vult audire dicentem dominū: Nolite sie-
 ri sicut equus et mulus: in quibus non est
 intellectus. Et illud: homo cum in hono-
 re esset non intellexit: comparat⁹ ē iumen-
 tis insipientibus et similis factus est illis.
 Sed si pecus esse non times: vel mori si-
 cut pecus time. Sextum p̄ceptum: Non
 occides. Sexta plaga pustulę i corpore et
 vesicę bullientes et scaturientes incendia
 vulnere de fauilla fornicis. Tales sunt
 homicidales. Ardent ira: quia per iram
 homicidij fraternitas perijt. Ardent ho-
 mines iracundia: ardent et gratia. Nam et
 qui vult subuenire feruet: qui vult occide-
 re feruet. Iste p̄cepto: ille morbo. Iste
 bonis operibus: ille insaniosis vlcerebus.
 Si possemus videre animas homicida-
 rum: sine dubio plus plangeremus q̄ pu-
 trescentia corpora vlceratorum. Sequi-
 tur p̄ceptum septimum: Non furaberis.
 Et plaga septima grando i fructib⁹. Qd
 per furtum contra dei p̄ceptum subducis

Sancti Augustini de tempore

de celo pdes. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Qui furatur: ubi gratia: acquirit vestem: sed celesti iudicio perdet fides. Ubi lucrum: ibi damnus. Ubi visibiliter lucrum: inuisibiliter damnus. Lucrum sua cecitate: damnus de domini nube. Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furant: iusto dei iudicio intrinsecus grandinant.

Exo. 20. Octauus preceptus: Falsum testimonium non dices.

Exo. 10. Octaua plaga locusta animal dente noxium. Quid enim vult falsus testis nisi mordendo nocere: et presumere mentiendo? Et ideo nos admonet ap[osto]lus:

Gal. 5. ne nos falsis criminibus appetamus. Si inquit mordetis et comeditis inuicem: videte ne ab

Exo. 20. inuicem sumami. Nonum preceptum: Non concupisces uxorem proximi tui.

Exo. 10. Nona plaga densque tenebre. Si enim peccatum est uxorem propriam excepto causa filiorum agnoscere: putas quale peccatum est alienam appetere?

Uere dense sunt tenebre. Nihil enim sic dolet in corde patiens: quomodo si vxor illius aperatur. Et qui hoc facit alteri: nihil tale voluisset pati. Alia mala solent homines patienter excipere. Hoc autem nescio vtrum inueniri poterit qui patienter ferat. Quis densas tenebras patitur: qui talia facit et talia concupiscit. Uere excitant furore horribili. Furo: enim indomitus est vxorem alienam commaculare velle atque polluere.

Exo. 20. Decimum preceptum: Non concupisces ullam rem proximi tui: non pecus: non ouem: non bouem: non aliquid oino. Huic mandato plaga decima contraria est: mors primogenitorum.

Exo. 12. Primogenita cordis nostri fides est. Nemo enim bene operatur nisi fides precesse

De 11. rit: sicut dicit apostolus: Sine fide impossibile est placere deo. Omnia opera tua bona filij tui sunt spiritalia: sed inter istos tibi primogenita est fides. Quisquis rem alienam occulte concupiscit: internam fidem perdit. Erit enim primum sine dubio simulato: obsequens non charitate sed fraude: veluti amans eum a quo se cupit fieri heredem. Amare se dicit eum quem mori desiderat: et ut in re eius se videat possessorem: optat

S ut proprium non relinquat heredem. Hec fratres comparatio et quodammodo contrarietas decem preceptorum: et decem plagarum cautos nos faciat: ut habeamus securi res nostras in preceptis dei. Res inquam nostras in-

teriores in arca conscientie nostre repositas. Ipsi sunt thesauri nostri quos nobis nec fur nec latro nec vicinus malus poterit aliquando auferre: ubi nec tinea nec rubigo est metuenda. Iste sunt enim vere diuitie: id bona conscientia: iusticia: misericordia: castitas: sobrietas. Qui talibus rebus plenus est: diues erit etiam si de naufragio nudus exierit. Si diligenter hec attenditis: et que mala sunt fugeris: et que bona sunt volueritis auxiliari domino exercere: eritis populus dei: et de iniqua egyptiorum seruitute: id est spiritalium nequitarum persecutione liberati: ad terram repromissionis poteritis feliciter peruenire: prestante domino nostro iesu christo: cui est gloria et imperium cum patre et spiritu sancto in secula seculorum: Amen.

Item eodem die sermo de iudiciis: qui habet inter sermones ad fratres in heremo. xxxv.

Item eodem die Homelie de eo quod scriptum est in euangelio secundum Iohannem: Derrexit iesus in montem oliueti etc. que habent in expositione doctoris Iohannis: Et inter sermones de Verbis domini. xlvij.

Domica quarta in quadragesima De decem chordis: et decem preceptis: Sermo I

Domine et deus noster misericors et miserator: longanimis et multum misericors et verax: qui largiter progat misericordiam in presenti seculo: tam seuerum minatur iudicium in futuro seculo. Verba que dixi scripta sunt: et diuinis auctoritatibus continentur: quia misericors et miserator dominus: longanimis et multum misericors et verax. Abultum delectat omnes peccatores et amatores huius seculi: quia misericors et miserator dominus: quia longanimis et multum misericors. Sed si amas tam multa iniqua: time ibi et vltimum quod ait: Et verax. Si enim nihil aliud diceret nisi: Misericors et miserator dominus: longanimis et multum misericors: quasi iam conuerteres te ad securitatem et impunitatem et ad licentiam peccatorum: faceres quod velles:

Sermo XCVI. Dñica quarta in XL. Ser. I

ytceris seculo: vel quantū tibi permitte-
retur vel quātum tibi libido iussisset. Et si
quis te bene admonēdo obiurgaret atq;
terreret vt cobiberes te ab imoderato flu-
tu cundo post concupiscētiās tuas: et de-
serendo deum tuum: inter medias voces
obiurgantis obsisteres impudenti quidē
fronte: veluti audita diuina auctoritate et
legeres de libro dominico: Quid me ter-
res de deo nostro? Ille misericors est et mi-
serator: et multum misericors. Ne talia ho-
mines dicerent: vnum verbum addidit in
fine: quod ait: Er verax: et excussit leticiam
male psumentium: et induxit timorem do-
lentium. Gaudeamus ad misericordiam
domini: sed timeamus iudicium domini.
Parcat: sed non tacet. Tacet: sed non sem-
per tacebit. Audi dum nō tacet in verbo:
ne non tibi vacet audire dum non tacebit
in iudicio. Adodo enim licet tibi causam
tuam componere. Ante vltimū iudicium
dei tui compone causam tuam. Non est
vnde psumas cum ille venerit: nec fal-
sos testes adduces quibus ille fallat: nec
patronum fraudulentis circūuentionib;
et linguosis artibus adhibebis: nec ambi-
es aliquo modo vt iudicem possis corru-
pere. Quid ergo ages cōtra talem iudicē:
quem nec fallere nec corrumpere poteris?
Et tamē est qđ agas. Tunc enim ipse erit
iudex causę tuę: qui modo est testis vitę
tuę. Lamauimus et laudauimus: compo-
namus causam nostrā. Qui testis est ope-
rum nostrorū: ipse testis est vocum istarū.
Non sint inanes: conuertant ad gemitū.
Tempus est concordandi cum aduersario
tuo cito. Tam longanimis est deus vidē-
do iniqua et non puniendo: vt tamen cito
sit futurū iudicium. Adore quispe huma-
nē vitę plixū est: qđ deo breue est. Sed et
ip̄i seculo et humano generi qđ longe vi-
detur quid consolaf? Nūquid si totius ge-
neris humani vltim⁹ dies longe est: vni-
uscuiusq; dies vltimus longe est? Hoc di-
co: Ex adam multi anni euoluti sunt: mul-
ti anni fluxerūt et deinceps fluent: nō qui-
dem tam multi: sed tamē vsq; in finem se-
culi transibunt anni: sicut et illi transferūt.
Longū videt qđ restat: qđ non erit tan-
tum quātum transactū est: et tamē ex trās-
acto p̄terito tempore: sperāndus est finis

reliqui temporis. Suit tūc quidē dies qui
dicere hodiernus: ex illo vsq; ad hunc ho-
diernū. Nonne quicquid fuit futurū p̄-
teritū factum est? Tale habet ac si nō fue-
rit: Sic erit quicquid restat extremū. Sed
sit et hoc longū: sit plixum quātum puta-
ueris: quātum dixeris: quātum cogitaue-
ris: quātum tibi non format scriptura sed
singit cogitatio: quātum vis diem iudicij
prolonga: nūquid vltimū diem tuum: id
est vitę tuę quo exiturus es de hoc corpo-
re p̄ducturus es in longū? Sit tibi sene-
ctus certa si potest. Cui aut potest? Nōne
ex quo homo incipit viuere iam potest et
mori? Possibilitatem mortis initium vitę
facit. In hac terra et i genere humano ille
solus mori nōdum potest: qui nōdum ce-
pit viuere. Incertus ergo dies tanq; quo-
tidianus sperāndus est. Si aut tanq; quo-
tidianus est incertus dies: componat euz
aduersario dum est tecū in via. Cui enim
vocat hęc vita: per quā omnes transeūt:
et nō recedit iste aduersarius. Quis est aut
iste aduersarius? Aduersarius iste non est
diabolus. Nam nunq; te hortaret scriptu-
ra vt cum diabolo concordares. Est alius
ergo aduersarius quē sibi homo facit ad-
uersarium. Nam ille si aduersarius esset:
tecū in via nō esset. Ad hoc em̄ tecū est in
via: vt cōcordet tecū. Scit em̄ quia nisi in
via tecū cōcordaueris: iam tradet te iudi-
ci: iudex aut ministro: minister in carcerē.
Eloquia ista euangelica sunt. Recordan-
tur nobiscū: vel qui legerūt: vel qui audie-
runt. Ergo quis est aduersarius? Sermo
dei aduersarius tuus est. Quare aduersa-
rius tuus est? Quia cōtraria iubet quę tu
facis. Dicit tibi: Unus ē deus tuus: vñū
deum cole. Tu vis dimisso vno deo tuo
tanq; legitimo viro aig: fornicari p̄ multa
demonia. Et qđ est grati⁹: nō quasi apte
deserens et repudiās sicut apostate faciūt:
sed tanq; manens in domo viri tui admit-
tis adulteros: id est tanq; christianus non
dimittis ecclesiā: cōsulis mathematicos:
aut aruspices: aut augures: aut maleficos:
quasi de viri domo non recedens adulte-
ra anima: et manens in eius cōiugio forni-
caris. Dicit tibi: Ne accipias in vanū no-
men dei tui: Ne existimes creaturam esse
christū: q; pro te suscepit creaturā: et tu cō-

Sancti Augustini de tempore

temnis eum qui est equalis patri: et vnus cum patre. Dicat tibi vt spiritualiter obserues sabbatū: nō quō iudei obseruāt sabbatum carnali ocio. Tacare enī volūt ad nugas atq; luxurias suas. Meli⁹ enī faceret iudeus i agro suo aliqd vtile: q̄ in theatro seditiosus existeret. Et meli⁹ fēmine eorū die sabbati lanā facerēt q̄ tota die in neomenijs suis impudice saltarent. Tibi autē dicat vt obserues spiritalit̄ sabbatū i spe future quietis quā tibi pmittit dñs. Quisquis autem propter illam quietem futuram agit quicquid potest: quīs laboriosum videat qd agit: tamen si ad fidem promissē quietis id referat: nōdum quidē sabbatū habet in re: sed habet in spe. Tu autem ad hoc vis requiescere vt labores: cū ad hoc debeas laborare vt requiescas.

Exo. 20. Dicat tibi: honora patrem tuum et matrē tuam. Contumeliā irrogas parentibus: quā non vis pati a filijs tuis. Dicat tibi: Non occides: tu autem occidere vis inimicū tuum. Et ideo forte non facis: quia times iudicem hominē: non quia cogitas deum. Ignoras quia ille testis est cogitationū: Illo viuo quem vis mori: te homicidā tenet in corde. Dicat tibi: Nō mechaberis: id est non ibis ad aliquā aliā p̄ter uxorem tuā: tu autē exigis hoc ab uxore et nō vis reddere hoc uxori. Et cū debeas in virtute p̄cedere uxorem: quoniā castitas virt⁹ est: tu sub vno impetu libidinis cadis: et vis uxorem tuam victricem esse: tu victus iacens. Et cum tu caput sis uxoris tuę: p̄cedit te ad deum: cui⁹ caput es.

32. q. 6. non mechaberis

Ep̄. 5. Caput enim mulieris est vir. Vbi autē melius viuit mulier q̄ vir: capite deorsuz pender domus. Si caput est vir: melius debet viuere vir: et p̄cedere in omnibus bonis factis uxorem suam: vt illa imitet virum et sequat caput suum. Quomodo caput ecclesie christ⁹ est: et hoc iubet ecclesie vt sequat caput suū: et vt per vestigia ambulet capitis suis: sic vnus cuiusq; domus habet caput virum: et tanq̄ corpus feminā. Quo caput ducit: illuc debet se qui corpus. Quare ergo vult caput ire: q̄ non vult vt corpus sequat? Quare vult

Ca. 4. ire vir quo non vult vt sequat uxore? hęc iubendo sermo dei aduersarius est. No-

lunt enim homines facere quod vult sermo dei. Et quid dicam: quia aduersari⁹ est sermo dei quoniam iubet? Timeo ne ego ipse aduersarius sim quibusdā: quia hęc loquor. Sz qd ad me pertinet: forte me faciat qui terret vt loquar: vt non timeam querelas hominum. Nam qui nolunt castitatem seruare vxoribus suis et abundant: tales nolunt me ista dicere. Sed velint nolint dicturus sum. Si enim vos non exhortor vt cum aduersario concordetis: ego cum illo in lite remanebo. Qui vobis iubet vt faciatis: ipse nobis iubet vt loquamur. Si nō faciendo quod iubet vt faciatis: aduersarij eius estis: nō dicendo quod iubet vt dicamus: aduersarij eius remanebimus. Nunquid in ceteris quę supra dixi multis immoratus sum? **Ca. 5.** Hoc enim presumimus de charitate vestra: quia vnum deum colitis: hoc presumimus de fide catholica quę in vobis est: quia filiū dei equalem patri creditis: nec in vanum accipitis nomen domini dei vestri: vt putetis creaturam esse filium dei: quoniam omnis creatura vanitati subiecta est: sed creditis eū equalem patri esse: deum de deo: verbum apud deum: verbū deum per quod facta sunt omnia: lumen de lumine cōternum illi qui genuit: vnū cum illo qui genuit. Et hoc verbum creditis assumpsisse creaturā de virgine maria: assumpsisse mortalitatem: et passum fuisse pro nobis: Ea legimus et credimus vt saluemur: nec in eo immoratus sum: vt quicquid facitis pro spe futura faciatis. Noui enim omnīū christianorum mentes de futuro seculo cogitare. Qui enim de futuro seculo nō cogitat: nec p̄terea christianus est: vt id quod in fine deus promittit accipiat: nōdum christianus est. Neq; in eo immoratus sum: vbi dicit sermo dei: honora patrem tuum et matrē tuā. Adul- **Exo. 20.** ti enim honorant parentes: et raro inuenimus parentes conquerentes de improbitate filiorum: quīs non desint. Sed tamē q̄ raro sit: tam breuiter monendum fuit. Neq; in eo vbi dictum est: Non occides: immorari volui. Non enim credo hic turbā esse homicidarum. Illud dō malum late **Ca. 6.** serpens plus occupauit: et in eo vehementius irritatur aduersari⁹ ille: qui ideo da-

Sermo XCVI. Dñica quarta in XL. Ser. I

mat vt sit aliquando amicus. Querele quotidianę sunt quāq̄ ipse sc̄mine nec tā audent conqueri de viris suis. Ita inuadens omnia cōsuetudo pro lege obseruat vt iam et mulieribus forte psuasum sit licere hoc viris: nō licere mulieribus. Solent enim audire adductas esse mulieres ad forum quę forte cum seruis inuentę sunt: adductum virum ad forum qui inuentus est cum ancilla sua nunq̄ audierunt: cum sit par peccatum. In peccato pari innoxiam facit videri virum: non diuina veritas: sed humana peruersitas. Et si forte hodie actiozem quisq̄ passus fuerit vxorem suam: et liberius murmurantem: cui tam videbatur quia licebat viro: et audiuit in ecclesia: quia non licet viro. Si ergo passus fuerit vxorem suam liberi iam vt dixi murmurantem et dicentem sibi: nō licet qđ facis: simul audiuius: christiani sumus: quod a me exigit: redde mihi. Fidem tibi debeo: fidem mihi debes: fidem christo ambo debemus. Et si me fallis: eum non fallis cuius sumus: non fallis eum qui nos emit. Hęc atq̄ huiusmodi audiens ille quę non solet: dū non vult in se fieri sanus: in me sit insanus. Trascitur: maledicit. Fortassis etia dicit: Quomodo factum est vt huc ille veniret: aut vxor mea ipso die in ecclesiam pcederet? Et hoc credo qđ in cogitatione sua dicat: Nam libere erumpere in vocem non audeat: nec ante solam vxorem suam. Fortassis enim si sic eruperit et hoc dixerit: potest illa respondere et dicere: Quare maledicis: cui pauloante acclamabas? Lerte cōiuges sumus: cum lingua tua discordas mecum concorditer quomodo viuere poteris? Hos fratres pericula vestra intuemur: nō voluntates vestras attendimus. Nam et medicus si voluntatē egri attendat: nunq̄ illum curat. Quod non est faciendum: non fiat: qđ prohibet deus non fiat. Qui deo credit ab ipso audit qđ dicimus. Lerte melius erat quibusdam nolētibus corrigi vt vel huc non veniremus: si ista dicturi eramus: vel quia iam venimus non ea diceremus. Audiens tertiano die memini me dixisse sanctificati vestre quia si citharedi essemus: aut huiusmodi aliquid populariter exhibentes pro studijs nugacitatis vestre: quę iā quęsumus

vt relinquatis: tenuissetis nos vt darem⁹ vobis diem et quisquis pro modulo suo conferret nobis mercedem. Quare ambularem⁹ delectati vanis canticis: nulli res profuturis ad tempus dulcibus: in posterum amaris? Talibus etenim turpitudinibus cantionū animi humani illecti enervantur et decidunt a virtute: defluentes in turpitudinē: et ppter ipsas turpitudines postea sentiūt dolores: et cū magna amaritudine digerūt qđ cum dulcedine temporali biberunt. Adhuc ergo nos amara vobis cantamus ad tempus: quę post ea dulcescāt in vobis. Hęc mercedem aliquam exigimus nisi vt faciatis quę dicimus: Immo nō faciatis si dicimus nos. Si autem omnib⁹ ille dicit qui neminem timet: et per quem sit in nomine ipsius et in gloria misericordię ipsius: vt et nos neminē timeamus: omnes audiuius: omnes faciamus: omnes cum nostro aduersario concordemus. Putate me citharedū esse: quid vobis possum amplius canere? Ecce psalterium fero: decem chordas habet: h vos pauloante cantastis anteq̄ inciperē loqui: chorus me⁹ vos fuistis. Nōne vos pauloante cantastis: Deus cantū nouū cantabo tibi: in psalterio decem chordarū psallā tibi? Ipsas autē decē chordas mō pcutio. Quare amara ē vox psalterij dei: Psallā tibi in psalterio decē chordarū: Nō vobis hoc canto qđ vos nō faciatis. Decalog⁹ est legis decē pcepta habet: qđ decem pcepta sunt sic distributa: vt tria p̄tineāt ad deū: septē p̄tineant ad homines. Tria ad deū qđ iam dixi. Unus est deus nr̄: ei nullā similitudinē debem⁹ facere: et nō fornicari post deū qđ vn⁹ est: qui deus et christus filius dei vnum est cum patre. Et ideo nō debet a nobis accipi i vanum vt putemus eum factū: id est creaturā aliquā: cum per ipsum facta sint oīa. Quia dō ipse vnus deus pater et filius et spiritus sanctus: in spiritus sancto hoc est in domino dei: requies nobis sempiterna promittitur. Inde modo pignus accepimus. Sic enim dicit apostolus: Qui dedit nobis pign⁹ sp̄s. Si pign⁹ accipim⁹ vt incipiam⁹ in dño et in deo nro esse trāquilli vt simus in deo nostro mites: sim⁹ in deo patietes: erimus etiam in illo vnde pignus accipimus in eternum quieti: quod erit sabbat⁹

Ps. 32.

Ca. 5.

2. Cor. 1. et. 5.

Sancti Augustini de tempore

tum sabbatorum: propter ipsam requiem pertinentē ad donum spiritus sancti. Tertium itaq; præceptum de sabbato quod diximus: quod carnaliter iudei celebrant: nos spiritualiter agnoscamus. Nam quia spiritus sanctus septiformis dicitur: propterea septimū diem sanctificauit deus: quando fecit omnia opera sua: sicut in Genesi scriptum legimus. Non ibi habes nominatā sanctificationē nisi illo die ubi dicit: Deus requieuit ab omnibus operibus suis. Non enim fatigatus erat deus ut diceret: Requieuit deus ab operibus suis: sed in illo verbo tibi laboranti requiem promisit. Et quia fecit omnia bona valde: et sic dicitur: Requieuit deus: intelligas etiā te post bona opera requieturū et sine fine requieturū. Nam omnia superiora que dicta sunt: id est dies superiores habent vespere: septimus iste dies non habet vespere: ubi deus sanctificauit requiem. Tantū dictū est: Factū est mane: ut inciperet ipse dies. Non dicitur est: Factū est vespere: ut finiretur dies: sed dicitur est: Factū est mane ut fieret dies sine fine. Sic incipit ergo requies nostra quasi mane: sed non finit: quia in eternum viuemus. Ad hanc spem quicquid facimus: si facimus: sabbatum obseruamus. Ipsa est tertia chorda huius decalogi: id est psalterij decachordi. In tribus enim chordis ad deum pertinent præcepta. Si diceret nobis: Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua: et de primo nostro nihil diceret: non esset decachordum: sed triachordum. Quia deo addidit dominus: Et diliges proximum tuum tanquam teipsum: et contexit dicens: In his duobus mandatis tota lex pendet et propheta: Tota lex in duobus præceptis est: dilectione dei: et dilectione proximi. Ad duo itaq; præcepta: id est ad dilectionem dei et proximi pertinet decalogus. Ad primū præceptum tres chordę pertinent: quia deus trinitas: ad alterum deo præceptum: id est ad dilectionem proximi septem chordę: quomodo viuatur inter homines. Nam ipse numerus septenarius tanquam septem chordarum incipit ab honore parentum. Honora patrem tuum et matrem tuam. Ad parentes enim suos homo aperit oculos: et hæc vita ab eorum amici-

tia sumit exordium. Quisquis autem suis parentibus non deserit honorem: quibus parcere poterit? Et dicit apostolus: Honora patrem tuum et matrem tuam: quod est primum mandatum. Quomodo primum quando quartum mandatum est: nisi quia in septenario numero est primum? Ad dilectionem proximi primum est in secunda tabula. Nam ideo duę tabule legis datę sunt. Deus enim famulo suo Moysi in monte duas tabulas dedit. In quibus duabus tabulis lapideis conscripta erant decem præcepta legis: quod est psalterium decem chordarum. Tria in una tabula ad deum pertinentia: septem in altera tabula ad proximum. In altera ergo tabula primum est: Honora patrem tuum et matrem tuam. Secundum: Non inuocaberis. Tertium: Non occides. Quartum: Non furaberis. Quintum: Non falsum testimonium dices. Sextum: Non concupisces uxorem proximi tui. Septimum: Non concupisces rem proximi tui. Hęc iungamus illis tribus ad dilectionem dei pertinentibus: si in psalterio decem chordarum volumus cantare canticū nouum. Attendat enim charitas vestra ut dicam vel quod deus suggerit. Accepit legem populus iudeorum. Ista in decalogo non obseruauit. Et quicumque obtemperabant: timore obtemperabant penę: non amore iusticię: portabant psalterium: non cantabant. Cantanti enim voluptas: timenti onus est. Ideo vetus homo aut non facit: aut timore facit: non amore sanctitatis: non delectatione castitatis: temperantię: charitatis: sed timore. Vetus enim homo est: et vetus homo vetus canticum cantare potest: non nouum. Ut autem cantet canticum nouum: sit nouus homo. Quomodo autem possit esse nouus homo: audi non me sed apostolum dicentem: Exuite vos veterem hominem: et induite nouum. Et ne quis putaret: cum dixit: Exuite vos veterem hominem: et induite nouum: aliquid deponendum esse et aliquid accipiendum: cum de mutando præciperet homines: subiicit et ait: Quapropter deponentes mendaciū loquimini veritatē. Hoc est quod ait: Exuite veterem hominem et induite nouum: hoc dixit: mutate mores. Seculum diligebatis: deum diligite. Rugate

Exo. 20.

Gen. 1.

Gen. 1.

Ca. 9.
Matth. 22.

Exo. 20.

Ep. 6.

Exo. 20.

It.
Ca. 10.

Ep. 4.

Sermo XCVI. Dñica quarta in XL. Ser. I

ria iniquitatis: temporales voluptates diligebatis: proximū diligite. Si dilectione facitis: nouum canticum cantatis. Si timore facitis: facitis tamen: portatis quidem psalterium: sed nōdum cantatis. Si autē nec faciatis: pñcitis ipsum psalterium. Melius est tamen portare q̄ proficere. Sed rursus melius est cū voluptate cantare q̄ cum onere portare. Nec peruenit ad canticum nouū: nisi iam cum voluptate cantans. Nam qui portat cum timore: adhuc in vetustate est. Et quid est frater qd̄ dico: attendite. Non concordauit cum aduersario suo: qui cum timore adhuc facit. Timet enim ne veniat deus et damnet illum. Nam nondum delectat castitas: nondum illum delectat iusticia: sed iudicium dei formidans a factis temperat: Nōdū concupiscentiā ipsam damnat que sequitur in eo: Nōdum illum delectat quod bonum est: nondum ibi habet suauitatem vt canter canticum nouum: sed de vetustate penas timet: Nōdum concordauit cum aduersario. Tales enim homines plerūq̄ supplantant tali cogitatione: vt dicant sibi: Si fieri posset: non nobis minaret deus. Non talia per prophetas suos diceret que homines deterrent: sed veniret et daret omnibus indulgentiam: ignosceret omnibus: postea veniret neminem mitteret in gebennā. Jam quia iniquus est: iniquū vult esse deum. Vult te deus facere similem sui: et tu conaris deum facere similem tui. Placeat tibi ergo deus qualis est: nō qualem illū esse vis. Peruersus enim es: et talem vis esse deum qualis es: non qualis est. Si autē placeat tibi qualis est: corrigentis: et diriges in eam regulam cor tuum a qua nunc alienus distorres. Placeat tibi deus qualis est: nō quale illum esse vis. Ama qualis est. Nō te ipse amat qualis es: sed odit te qualis es. Ideo tui miseret: quia odit te qualis es: vt faciat te qualis nōdū es. Faciat te dixi qualis nōdum es. Nam illud tibi non pmittit: quia faciet te qualis es. Nam eris qualis est: sed ad quendam modum: id est imitator dei velut imago: sed nō qualis imago est filius. Nam etiā imagines i hominib⁹ diuersę sunt. Filius hominis habet imaginē patris sui: et hoc

est qd̄ pater eius: quia homo est sicut pater eius. In speculo autem imago tua nō hoc est qd̄ tu. Aliter enim est imago tua i filio: aliter in speculo. In filio est imago tua fm equalitatem substantię: in speculo autē q̄ longe est a substantia: et tamen ē quedā imago tua: quā nō talis qualis in filio tuo fm substantiā. Sic in creatura nō hoc ē imago dei qd̄ est in filio: qui hoc est qd̄ pater: id est deus verbū dei p̄ qd̄ facta sunt omnia. Recipe ergo similitudinē dei quā p̄ mala facta amisti. Sic enī imago in nūmo imperatoris aliter est: et aliter i filio. Nam imago et imago est: sed aliter impressa est in nūmo: aliter habetur in filio: aliter in solido aureo imago imperatoris. Sic et tu nūmus dei es ex hoc melior: quia cum intellectu et cum quadam virtute nūmus dei es: vt scias etiā cuius imaginem geras: et ad cuius imaginē factus sis. Nam nūmus nescit se habere imaginem imperatoris. Ergo vt dicere ceperam odit te deus qualis es: sed amat te talem qualem te esse vult: et ideo ille te vt mueris hortatur. Concorda cum illo: et incipe p̄mo bene velle: et odisse te qualis es: hoc sit tibi initium concordie cū sermone dei: vt incipias primo tu odisse te qualis es. Cum ceperis et tu odisse te talē qualis es: sicut te talem odit deus: incipis iam ipsū diligere deum qualis est. Egrum attendite. Eger egrotantē se odit qualis ē. Inde incipit cōcordare cum medico: quia et medicus odit euz qualis est. Nam ideo vult sanum esse: quia odit eum febricitantē: et est medicus febris p̄secutor: vt sit hominis liberator. Sic auaricia: sic libido: sic odium: concupiscentia: luxuria: sic nugacitas spectaculorū febres sunt aīę tuę: debes illas odisse cū medico tuo: ita cōcordas cū medico: niteris cū medico: et libēter audis qd̄ iubet medic⁹: libēter facis qd̄ iubet medicus: et p̄ficente sã sanitate: incipis etiam iam delectare p̄cepta. P̄ onerosus ē cū eggris quando reficiuntur: et peiorem horam reputant egri refectiōis suę q̄ suę accessionis: et tamen cogunt se concordantes cum medico: et quāuis inuiti et oblitantes vincunt se vt aliquid accipiant. Quanta auiditate sani maiora percepturi sunt: vnde egri minora vix accipiūt. Sz

Job. 1.

Ab. Ca. 12.

Sancti Augustini de tempore

unde hoc factum est? Quia oderant febrē suam: et cum medico concordauerunt: et simul persequerentur febrem medicus et egrotus. Cum ergo et nos talia dicimus: non odimus nisi febres vestras: immo in nobis ipsis sermo dei febres nostras odit: cum quo concordare debetis. Nam nos quid sumus nisi liberandi uobiscum: sanandi uobiscum? Adodo nō me intuemini: sed sermonem dei.

Ca. 13. Nolite irasci medicamento uestro: non inueni enim aliud quod transiret. Veni ergo ad quintā chordā homo. Qui tango psalterium decem chordarum: nunquid pretermisurus eram quintam? Immo assidue percussurus. In illa enim video iacere pene totum genus humanū: in illa video plus laborare. Ipsa percutiendo quid dico? Nolite inchari post uxores vestras: quia non uultis ut incharerentur post uos uxores uestrę. Nolite ire uos: quo eas sequi non uultis. Sine causa uos excusare conamini quādo dicitis: Nunquid eo ad uxorem alienam? ad ancillam meam eo. Uis ut dicat uxor tua tibi: Nunquid eo ad uirum alienum? ad seruum meum eo. Dicit: non est uxor aliena ad quam uado. Nunquid uis dicatur tibi: nō est uir alienus ad quem uado? Absit ut dicat hoc illa. Abilius enim uolet te

Exo. 20. quā imitetur te. Illa enim casta et sancta femina et uere christiana quę uolet fornicatorem uirum: et non uolet propter carnē sed propter charitatem. Non ideo uult ut nō facias: quia et ipsa non facit: sed quia tibi non expedit. Nam si propterea non facit ut tu non facias: si feceris faciet. Si autem deo illud debeat: si christo illud debeat quod tu exigis: et ideo reddet quia iubet iste: et si fornicatur uir: castitatem femina illa deo exhibet. Christus enim loquitur in cordibus bonarum feminarum: loquitur intus ubi non audit uir: quia nec dignus est si talis est. Loquitur ergo ille intus et dicit: et filiam suam consolatur huiusmodi uerbis: De iniurijs uiri tui torqueris: quod tibi enim fecit uole: sed ipsum noli imitari ut male facias: sed ipse te imitetur in bono. Nam in eo quod male facit noli eum putare caput tuum: sed time me deum tuū. Nam si et in eo quod male facit caput est: et secuturū est corpus caput suum: eunt am-

In li. 50. bo/
mel. 49. c.

421. 0

bo per precepta. Ut autem non sequatur malum caput suum: teneat se ad caput ecclesię christum: huic debens castitatē suā: huic deferens honorem suum: Absens sit uir: presens sit uir: non peccat illa: quia nunquā est absens cui debet ut non peccet. Hęc ergo fratres mei facite: ut possitis concordare cum aduersario. Hęc amara sunt quę dico: aut si amara sunt curāt. Potio ista si amara est accipiat: quia in periculo sunt uiscera: amara bibatur. Abilius est modica amaritudo in faucibus: quā eternum tormentum in uisceribus. Abutate ergo uos: Quicumque non faciebatis hoc bonum castitatis: iam facite. Nolite dicere: non potest fieri. Sedum est et fratres mei: turpe est: ut uir dicat non posse fieri quod facit femina. Scelus est ut uir dicat non possum. Quod potest femina: uir non potest? Quid enim? Illa carnem nō portat: Prius a serpente decepta ē. Lastę uxorēs uestrę ostendunt uobis fieri posse quod non uultis facere: et dicitis fieri nō posse. Sed forte dicitis ideo illam facilius facere posse: quia multa illi custodia est: legis preceptum: diligentia maritalis: terror etiā legum publicarū: Est etiā uerecundię et pudoris illius magnū munimentū. Abulterę custodię faciunt femina castiorē: uirum castū faciat ipsa uirilitas. Nam ideo mulieri maior custodia: quia maior infirmitas. Illa erubescit uiro: tu non erubescis christo. Tu liberior: quia fortior: quia facile uincis: ideo tibi commissus es. Super illam et diligentia uiri: et terror legum: et consuetudo moꝝ: et uerecundia maior: et reliqua: super te tantū deus. Inuenis enim facile paria uiros quibus non timeas erubescere: quia faciunt id multi. Et tanta est peruersitas generis humani: ut aliquando metuendum sit ne castus erubescat inter impudicos. Ideo non cesso tangere istam quintam chordam propter ipsam peruersam consuetudinē et labem totius ut dixi generis humani. Si quis inter uos faciat homicidiū quod auertat deus: pellere eum uultis de patria: et continuo si fieri potest excludere. Si quis faciat furtum: odistis illum: nec uidere uultis. Si quis dicat falsum testimonium: abominamini: nec uobis homo uidetur. Si quis concupiscat

Man. 5.

Ca. 14.

Sci. 3.

De xbia
Ser. 46.

Sermo XCVI. Dñica quarta in XL. Ser. I

alienas res: raptor et iniustus deputat. Si quis volutatur cum ancillis suis: amatur: blande accipitur: conuertunt vulnera in iocosa. Si quis autem exultat q̄ dicat se castum: non facere adulterium: notum autem sit q̄ non faciat: erubescit accedere ad illos nō sui similes: ne insultent: ne irrideant: ne dicant non esse virum. Ad hoc delapsa est humana peruersitas vt vir habeatur a libidine victus: et vir non habeatur victor libidinis. Triumphantes exultant et non sunt viri: iacent prostrati et viri sunt. Si spectabas in amphitheatro sic expectabas vt ille tibi videretur fortior: qui iaceret sub bestia q̄ qui perimeret bestiam. Sed quia dissimulatis a pugna interiore et delectant vos pugne exteriores: ideo non vultis pertinere ad canticum nouum: vbi dicit: Qui docet manus meas ad pugnam: et digitos meos ad bellum. Est enim bellum quod secum agit homo dimicans contra concupiscentias malas: frenans auariciam: elidens superbiam: suffocans ambitionem: trucidans libidinem. Has pugnas facis in occulto: et non vincis in aperto. Ad hoc docentur manus vestre ad pugnam: et digiti vestri ad bellum. Nō est hoc in spectaculis vestris. In illis spectaculis non idem est venator: quod citharista: alud agit venator: aliud citharista. In spectaculo dei vnum est. Tange easdem decem chordas et feras occides: vtrumq̄ simul facis. Tangis primam chordam qua colitur vnus deus: cecidit bestia superstitionis. Tangis secundam qua non accipis nomen domini dei tui in vanum: cecidit bestia erroris nefandarum heresum que id putauerūt. Tangis tertiam chordam vbi pro spe future queris facis quicquid facis: interficis crudelior ceteris bestiis amor seculi huius. Propter enim amorem seculi huius laborant homines in omnibus negocijs. Tu aut in omnibus bonis operibus tuis laboras: nō ppter amorem seculi huius: sed propter requiem sempiternam quam promittit deus. Vide quomodo vtrumq̄ simul facis: et chordas tangis et bestias occidis: id est et citharista es et venator. Non vos delectant talia spectacula vbi non pmeremur oculos editoris sed oculos redemptoris. Honora patrem tuum et matrem tuam: tangis quartam chordam vt honorem parentibus deferas: cecidit bestia impietatis. Non mechaberis: tangis

quintam chordam: cecidit bestia libidinis. Non occides: tangis sextam chordam: cecidit bestia crudelitatis. Non furtum facies: tangis septimam chordam: cecidit bestia rapacitatis. Nō falsum testimoniū dices: tangis octauam chordam: cecidit bestia falsitatis. Non concupisces uxorem proximi tui: tangis nonam chordam: cecidit bestia adulterine cogitationis. Aliud enim est non facere aliquid tale ppter uxorem: aliud non appetere alienam uxorem: Ideo duo pcepta sunt: Non mechaberis: et non concupisces uxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui: tangis decimam chordam: cecidit bestia cupiditatis. Ita cadentibus omnibus bestiis: securus et innocens in dei dilectione et humana societate versaris: Tangens chordas decem quot bestias occidis: Nam multe bestie sunt sub istis capitibus. In singulis chordis non singulas bestias: sed greges interficis bestiarum. Sic ergo canticum nouum cum amore non cum timore cantabis. Noli dicere tibi quando forte aliquid luxurianter vis agere: Uxorem non habeo: facere possum qd volo: non enim post uxorem meam pecco. Jam nosti precium tuum: iam nosti quo accedas: quid manduces: quid bibas: immo quem manduces: quem bibas. Abstine te a fornicationibus. Ne forte mihi dicas: ad fornicem vado: ad meretricem pergo: ad prostitutam eo: nec illud pceptum violo quo dictum est: Non mechaberis: quia uxorem nōdum habeo: nec post illam aliquid facio. Nec illud pceptum violo quo dictum est: Non concupisces uxorem proximi tui: quia ad publicam vado: in quod pceptum incurro: Non inuenimus chordam quam tangamus: non inuenimus chordam quo neruo ligemus fugitiuum istum: Non fugiet: habet vnde ligetur: sed amet et non erit ligamentum: sed ornamentum. Non enim ligamentum sed ornamentum in ipsis decem chordis inuenimus. Decem enim pcepta ad duo illa referunt: sicuti audiuitis vt diligamus deum et proximum: et duo illa ad vnum illud. Unū ē aut: Ad tibi fieri nō vis alij ne feceris. Tbi pntent decem: tbi pntent duo. S; dicit: Furtum si faciam id facio qd pati nolo. Si occidam id facio qd ab altero pati nolo. Si parentibus meis honorem non deferam quādo volo vt deferat mihi a filiis: id facio quod pati nolo. Si sim mechabus et aliquid tale moliar: id

Ps. 147.

Ca. 15.

Exo. 20.

Ca. 16.

Sancti Augustini de tempore

facio quod pati nolo. Nam si interrogetur a me dico: Nolo ut vxor mea aliquid tale faciat. Si concupisco vxorem pximi mei: nolo quisq; concupiscat meam: id facio quod pati nolo. Cum vero ad meretricem eo: cui facio quod pati nolo? Respondeat tibi: quod grauius est ipsi deo. Intellegat sanctitas vstra: Etenim quod fieri tibi non vis: alij ne feceris. Ad duo precepta pertinet. Quomodo pertinet ad duo precepta: si homini non feceris quod pati non vis ab homine? Ad pximi preceptum pertinet: ad dilectionem pximi: ad septem chordas. Si autem quod non vis pati ab homine: ipsi deo vis facere? Quid est hoc non facis alteri quod pati non vis? Liberior factus est tibi homo quam deus? Ergo quomodo facio inquis ipsi deo? Corumpis te ipsum. Et vnde iniuriam facio deo: quia corumpo me ipsum? Unde tibi facit iniuriam qui voluerit forte lapidare tuam tabulam pictam: in qua tabula imago tua est in domo tua inaniter posita ad vanum honorem tuum: nec sentiens nec loquens nec videns? Si quis illam lapidet: nonne in te facit contumeliam? Cum vero imaginem dei quod es tu corumpis in te per fornicationes et per diffusivitas libidinis: attendis quia ad nullius vxorem accessisti: attendis quia post vxorem tuam nihil fecisti: quia vxorem non habes: et non attendis per libidines illicitas fornicationis cuius imaginem violasti. Postremo deus qui scit quid tibi vtile sit: qui vere non sic suos seruos gubernat ad vtilitatem illorum: non ad suam. Non enim indiget seruis quasi ad adiutorium: sed tu indiges domini auxilio. Ipse ergo dominus qui scit quid tibi sit vtile: vxorem concessit nihil amplius: hoc iussit: hoc precepit: ne per illicitas voluptates corrumpat templum eius quod esse cepisti. Numquid hoc ego dico? Apostolum audite: Rescitis quia templum dei estis: et spiritus dei habitat in vobis? Si quis templum dei corruperit: corrumpet illum deus. Videtis quomodo minatur? Non vis corrumpi domum tuam: quare corrumpis domum dei? Lerte non facis alicui quod pati non vis. Non est ergo qua euadatur. Teneat ille qui se teneri non putabat. Omnia enim peccata hominum aut ad corruptelam pertinent flagitiorum: aut ad facinora nocendi: quod deo noceri non potest in facinoribus: in flagitijs eum offendis: in corruptelis illum offendis. **R** in te illi facis iniuriam. Facis enim iniurias **Ca. 17.** gratigipsum: domo ipsi. Seruum si haberes

velles ut seruiret tibi seruus tuus: Seruis tu meliori domino deo. Seruum tuum non tu fecisti: et te et seruum tuum ille fecit. Vis ut tibi seruiat cum quo factus es: et non vis seruire ei a quo factus es? Ergo cum vis ut seruiat tibi seruus tuus homo: et tu non vis seruire domino deo: facis deo quod tu pati non vis. Ergo illud vnum preceptum continet duo: illa duo continent decem: illa decem continent omnia. Cantate ergo in psalterio decem chordarum canticum nouum. Ut autem cantetis canticum nouum: estote homines noui. Diligite iusticiam: habet pulchritudinem suam. Ideo non vultis illam videre: quia aliud amatis. Nam si aliud non amaretis: eam vtriusque videretis. Quare illam videtis quando illam exigitis? Illam exigitis quare laudas fidei quam illam exigitis de seruo tuo? Pulchra res est fides: sed tunc pulchra est quando de seruo exigit: tunc videtis quando ab altero expectat: quando de te exigit non videtur. Aurum vides: fidem non vides? Sicut lucet aurum ad oculos corporis: sic lucet fides ad oculos cordis. Apis ad illam oculos cordis: quando vis ut exhibeat illam tibi seruus tuus. Si tibi illam exhibuerit: laudas seruum tuum: et predicas eum et dicis: Preclarum seruum habeo: magnum seruum habeo: fidelem seruum habeo. Quod laudas in suo non exhibes domino: et eo scelerati: quia vis ut meliorem tu habeas seruum quam te deus. Iubet deus seruo tuo ut bonus sit erga te: quod iubet vxori tue: ut et si tu mechaberis non mechaberis. Sic iubet seruo tuo ut et si tu non seruis deo: seruiat tibi. Sed hoc totum videtis: ut ad monitionem tuam valeat: non ad perniciem tuam. Etenim seruus ille qui tibi seruit indigno dignus est: id est qui indigno tibi bene seruit et fideliter seruit et pure te diligit: deo debet non tibi. Iustum est ergo et tu attendas: quia sub domino es ad quem et ille attendit ut seruiat tibi. Imple ergo quod dictum est: Quod tibi fieri non vis: alij ne feceris. Sed ipsum alij cum dicis: vtriusque attende et proximum et deum. Lanta in psalterio decem chordarum: canta canticum nouum. Concorda cum seruo mone dei cum est tecum in via: concordat cum aduersario tuo cito: ne cum discordia venias ante iudicem. Si facis quod audis: concordasti cum eo: si autem non facis rixaris cum eo: et nondum composuisti quousque facias. Ut autem concordetis: abstinete vos a detestabilibus corruptelis: et a detestabilibus **Ca. 18.**

Sermo XCVI. Dñica quarta in XL. Ser. II

bus inquisitionibus a mathematicis: ab aru-
spiciis: a sortilegijs: ab auguribus a sacri-
legijs: abstinete vos quatum potestis a nu-
gatorijs spectaculis. Si que delectationes
seculi surrepūt in anima: exercete vos in mi-
sericordia: exercete vos in elemosynis: in ie-
iunijs in orationibus. His enim purgantur
quotidiana peccata: que nō possunt nisi sur-
ripere i animā propter fragilitatē humanā.
Noli illa cōtemnere: quia minora sunt: sed
time quia plura sunt. Attendite fratres mes-
minuta sunt: non sunt magna. Non est be-
stia sicut leo: vt vno morsu guttur frangat:
sed bestie plerūq; minute multę necant. Si
proiciat quisq; in loco pulicibus plenum:
nūquid non moritur ibi? Non sunt quidem
bestie maiores: sed infirma est natura huma-
na que etiaz a minutissimis bestijs interimī
potest. Sic et modica peccata attenditis: q̄a
modica sunt: cauete quia plura sunt. **Q**ui
nutissima sunt grana arene: si amplius i na-
uim mittant: mergūt illā vt pereat. **Q**ui
minute sunt gutte pluuię: nōne flumina implēt
et domus desiciunt? Ergo ista nolite cōtem-
nere. Sed dicuntur estis: Et quis potest sine
istis? **N** hoc dices: quia habere nemo po-
test: deus misericors vidēs nostrā fragilita-
tem posuit contra remedia. **Q**ue sunt reme-
dia? Elemosynarū: ieiuniorum et orationū.
Ipsa sunt tria. **U**t autē verum dicas in ora-
tione: perfecte implende sunt elemosynę.
Que sunt perfecte elemosynę? **U**t ex eo qđ
tibi abundat des ei qui nō habet: et qđ te le-
git aliquis ignoscas illi. Sed ne putetis fra-
tres: quia facienda sunt quotidie adulteria:
et elemosynis quotidianis mūdanda sunt.
Ad illa scelera maiora non sufficiunt quoti-
dianę elemosynę vt ea mudent. Aliud est
vbi mutes vitam: aliud est vbi tolere vitam.
Illa muranda est: Si mēchus eras: noli esse
mēchus. Si fornicator eras: noli fornicari.
Si homicida: noli homicida esse. Si ibas
ad mathematicū et ad ceteras pestes sacri-
legas: iā desine. Arbitraris hec nisi fieri de-
sinant: quotidianis elemosynis posse mun-
dari? Illa dico quotidiana peccata: que aut
per linguam facile cōmittunt: vt est verbum
durum: aut cum labijs aliquis in risum imo-
deratū: aut in huiusmodi nugęs quotidia-
nas. In ipsis concessis peccata sunt. Cum
ipsa vxore si excedit cōcumbendi modus p-
creandis liberis debitus: iam peccatum est.

Ad hoc enim ducit vxor: nam id etiā rabu-
le indicant: vbi scribit liberorum procrean-
dorum causa. **Q**uādo tu vt vxore amplius
q̄ necessitas pcreandorum liberorum cogit
volueris: iam peccatū est. **E**t ipsa talia pec-
cata quotidianę elemosynę mūdāt. In ipsis
alimentis que vtiq; concessa sunt: si forte ex-
cedis modū et amplius accipis q̄ necesse est:
peccas. **Q**uotidiana sunt ista que dico: sed
tamen peccata sunt et non leuia: quia plura.
Quia vō quotidiana et plurima: timēda est
ruina multitudinis: et si non magnitudinis.
Talia peccata dimittimus fratres quotidi-
anis elemosynis posse mūdari. Sed facite
elemosynas et nolite cessare. Attendite vitā
vestram quotidianā ipsis peccatis scaturē-
tem: minutis ipsis dico. **E**t cum facis ele-
mosynā non superbe facias: nec sic oves que
admodum ille pharisęus. Sed tamen quid
ibi dixit? **I**eiuno bis in sabbato: decimas
do omnī quecūq; possideo: et nondū susus
erat sanguis domini. **T**antū pro nobis pre-
cium accepimus: et saltem nec tantū eroga-
mus quatum pharisęus. **E**t habes alio loco
aperte dicentez dominū: **N**isi abundauerit
iusticia vestra plusq; scribarū et pharisęorū:
non intrabitis in regnum cęlorum. **E**rgo illi
dant decimas: tu si centesimam dederis ali-
quid magnum te fecisse gloriaris. **A**tten-
dis enim quid alius non faciat: non quid te iu-
beat facere deus. **A**detiris te de comparati-
one peioris: non de iustione melioris. **N**on
quia ille nihil facit: ideo tu magnū aliquid
facis: sed quia gaudet ad quedam minima
opera vestra: quia tanta est sterilitas vestra
vt ad modica gaudeat. **Q**uasi securi vobis
blandimini de minimis elemosynarum gra-
nis: et aceros obliuiscimini peccatorū. **P**ro-
tulisti forte nescio quid parū: qđ alius aut
non habuit: aut non protulit cum haberet:
Noli attendere post te quis non faciat: sed
quid te iubeat deus facere. **P**ostremo q̄re i
istis affectōibus secularibus nō vobis suffi-
ciunt quos p̄cessistis: sed vultis esse diui-
tes: equales ditioribus vobis? **N**ō attendi-
tis quātos pauperiores transcenditis? **V**in-
cere vultis ditiores. **S**i elemosynis habet
modū. **H**ic dicit: iā quousq; facio: et illic nō
dicit: quātū diuitib⁹ ditior sū. **N**ō attendunt
egestates innumerabiliū mēdicoz: nō respi-
ciunt posteriores multitudines pauperū: sed
paucitas p̄cedētū diuitū an oculos ponit.

Ca 20.

Luce 18.

Matth. 5.

Ca. 19.

Sancti Augustini de tempore

Luc. 19. Cur in ope bono non attendit ille Zachaeus: qui dimidiam rerum suarum dedit pauperibus? Sed optare cogimur ut attendat saltem ille

Luc. 18. phariseus: qui omnem quae possidebat decimas dabat. Noli parcere thesauris caducis et vanis:

Ca. 21. Noli sub imagine pietatis augere pecuniam: filijs meis seruo. Magna excusatio: filijs meis seruo. Videam. Seruat tibi pater tuus:

In li. 50. h. mel. 4. 8. b. seruas tu filijs tuis: filij tui: filijs suis: Et sic potes: et nullus factor est precepta dei. Quare non illi potius impedis: qui omnia fecit ex nihilo? Qui fecit te: ipse te pascit ex his quae fecit: ipse pascit et filios tuos. Neque enim melius committis filio tuo patrimonium tuum: quam creatori tuo. Et mentium quidem homines. Abala est auaritia.

Palliare se volunt nomine pietatis et dealbare: ut quasi propter filios videantur seruare homines quod propter auaritiam seruant. Nam ut noueritis quod sic plerumque contingit. Dicit de quodam: Quare non facit elemosynam? Quia seruat filijs suis.

Contingit ut amittat unum. Si propter filios seruabat: mittat post illum partem suam. Quare illam tenet in saculo: et illum relinquit ab auro? Redde illi quod suum est: redde quod illi seruabas. Aduertis tuus est inquit: sed ad dominum processit: pars ipsius pauperibus debet. Illi debet ad quem prexit. Lixisto debet. Ad illum enim prexit: et ille dixit: Qui uni ex minimis meis dederit: mihi dedit. Et qui uni ex minimis meis non dederit: mihi non dedit. Sed quid dicit? Seruo fratribus ipsius. Si uiueret ille: non erat cum suis fratribus diuisus.

Et fides mortua. Aduertus est enim filius tuus. Quicquid dicas: mortuo debes quod uiuo seruabas. Aduertus est filius meus: sed tamen pater filij mei seruo fratribus ipsius. Si credis quod mortuus est: si illo christus mortuus non est: mortuus est ipse. Si autem in te fides est: uiuit filius tuus. Uiuat pater: non decessit: sed processit. Quae fronte venturus es ad filium tuum qui processit: cui precedentem non mittis partem suam in caelum? An non potest mitti in caelum? Potest proorsus: sicut dicit ipse dominus: Theaurizate uobis thesauros in caelo. Si ergo ille thesaurus melius est custodiri in caelo: nunquid tunc mittendus est filio quasi si missus fuerit non peribit? Tenebit hic ubi potest perire: non mittit illum ubi christus est custos. Terte ea quae habetenes et non vis mittere post filium tuum: quibus commendas actioibus tuis commendas illi partem quam processit: et christo non commendas ad quem processit? An idoneus est tibi procurator tuus: minus idoneus christus? Videtis fratres: quod mendacium est quod dicitur homines: filijs meis seruo. Adendacium est fratres mei: mendacium est. Auari sunt homines.

Matt. 25. Vel sic certe cogantur profiteri quod nolunt: cum erubescunt tacere quod sunt. Fundant: vomant in confessione quod portant. Peccat enim misera crapula iniquitatis: euomat eam confessio: sed non canino more redeat ad vomitum. Estote christiani. Valde parum est vocari christianus. Quanta donatis histrionibus: quanta donatis venatoribus: quanta turpiter personis. Donatis enim eis qui vos occidunt. Per ipsas enim exhibitiones voluptatum interficiunt animas uestras: et insanit quod plus donet. Si insaniretis quod plus seruet: non essetis ferendi. Quis plus seruet insanire auaricie est: Quis plus donet insanire profusionis est. Nec auarum te deus: nec profusum te vult. Collocare te vult quae habes non proficere. Certatis quod vincat in peccatis: non datis opera quae sit melior: atque utinam non daretis: quod sit peior.

Et dicitis: Christiani sumus. Ad fauorem ipsi proicitis res vestras: et contra iussa christi tenent res vestras. Ecce non iubet christus. Rogat christus: eget christus. Esurium dicit christus: et non dedit mihi manducare. Egere voluit propter te: ut haberes ubi seminare srena quae dedit: et meteres vitam eternam. Nolite pigri esse et male securi. Aduertis emendate: peccata redimite. Et cum haec faceritis: deo gratias agite: a quibus accepistis bene viuere. Et non insultetis his qui nondum bene viuunt: sed eos ipsos moribus uestris adhortamini. Haec faciendo habetis perfectam quantum in hac vita potest iustitiam: conseruantes vos in bonis operibus: in orationibus: in ieiunijs: in elemosynis: propter minuta peccata: et abstinendo vos ab illis magnis peccatis: concordatis cum aduersario: et securi dicitis in oratione: Dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debito

ribus uestris. Habetis enim quod quotidie uobis dimittat: qui habet quod quotidie dimittatis. Sic ambulando securi in uia non timebitis latrocinia diaboli: quod christus uiam et stratam magnam seipsum fecit qui perducit ad patriam: ubi omnis securitas: omnis quies: ubi et ipsa opera misericordiae cessabunt: quod nulla erit ibi indigentia miserorum. Erit ergo illud sabbatum sabbatorum: ut quod hic desideramus: ibi inueniamus.

Matt. 6. Eodem die De filiis israel: Sermo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

mo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

mo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

mo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

mo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

mo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

mo II

h Ecce dicit dominus Aduertis: Sine uobis faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit: dum maius quod accepit perdit. Quis indorum inexolubiles nodos nescit?

Bermo XCVII. Dñica quarta in XL. Ber. II

Quis perfidiam et audaciam non deponit? Leguntur elogia sua: quod in peraricatione parentum non defuisset vindicta. Frata severitas promittitur: et contumacia non emendat. Clementia levius irascitur: quia citius misereatur. Ipsi erit iudicium: et probare dignum: et delinquentibus indulgere peccatum. Quid dico? Deus illos horruit: aut amavit? Absit. Si horruit peccatores contempsit. Sed amavit: ideo frequenter indulgit. Reuertimini inquit ad me: et reuertar ad vos. Eorum quidem sunt scelera aut rea lingua: aut scientia criminosa. Vos inquit de patre diabolo estis. Non potest differri vindicta: ultio non praestinabit. Tanta enim sunt crimina usurpatione concepta ut non parcant generi: cum rei videantur auctori. La mauerit inquit ad dominum cum tribularentur: mittitur dux qui populum israeliticum redderet liberatum. Parantur egyptijs dignae et innumera biles plagae ignominiae: ad vindictam scynifes percellerunt: vineas bruchus absumpsit: fructifera ligna locusta vastavit: terrorem ex grandine: ulcera: tumultus: voces: flammis: addicta pecora: armenta: praestrata: aquas in sanguinem mutatas: praestratas ranas: pisces occisos: praedurantur elementa nullo rigore: siccant fluenta in rei miraculo curuata: et in muro suspendit vnda: insiterunt iter mirantur fluctus: mirantur et populum. Quid incredule popule nocte desperas? Signum tibi erit columna: quam christus illuminat. Securus iter quod arripis vade: antecedit te christus. Et quia prosequitur christus fiducia non terror debet esse: securus ad praemissa pervenies atque utinam non rebelles. Apertum intrant mare egyptij quos circumfusi fluctus festinanter ruentem praedunt. Adedij maris arena vngulam sensit: mare cursus sustinuit equitem. Sed haec vindicta debebat ut citius periret: quod consequi denegavit salutem. Quid dubitas de hoste? Tute iam praecedere mortuum videbis: praebis defunctum: cui ante fueras servus. In beremum exitur: nec contumelia differtur. Murmurant: petunt cepas et pepones: merito insulsi et quos non gratias sales condunt: vilem expetunt cibum. Lepas ait: ut extorquerent eis lachrymam ex delicto collectam. Non aquam in fluvijs natura degenerat: communem liquorum amaritudo tristauerat: lignum mitris: dulcedo reparat. Petra percussa sitientibus potum praebuit virga: nec ventrosa eis dissuta sunt vestimenta: aruo sterili non defuit manna. Pulmentarium poscit:

desideris omnia conferunt. Saporem sensit quisque quem voluit in ore dum manducavit. Petunt sibi quod colerent: atque utinam simpliciter postulassent. Sed plebs quae dotales tabulas lege mariti precepit: de corruptela disponit: et de adulterio cogitat. Quid te infidelis vis iungere consortio digno? Adhater tua displicuit repudiata per libellum repudij pronunciate Esaias: nec summo charismate es digna: cum execrabilibus factis videaris ingrata. Non servies inquit deo alieno. Aurum igni apponit: et ingrati infestum scelus expetunt: adorant imaginem quam succensus eiecerat ignis. Ubi est quod mandatum est: Audi israel: dominus deus tuus unus est: Ubi tulus tuus ubi erat: cum tibi christus in mari itinera praeparabat: mare aperuit: sitientibus potum praebuit: fessos ieiunio reparavit: Luxuriosa gentilitas: post saturitatem lusus querit. Sedit inquit populus manducare et bibere: et surrexerunt ludere. Atque utinam verbis fuissent dicta: non factis fuissent admissa. Ecce iam pater abraham transferit in gentem magnam. Ecce quid criminis admittit primitivum: quid gratiae meretur secundus. Vendidisti mihi primatus tuos: delicto factus servulus fratri tuo. Radix quidem me aliena portat: sed nova gratia meum caput impinguat. Ducem se ergo dominus ingrato populo praebat: exercitum christi per inaccessa loca et devia deserta terrarum non turbavit iter ignotum. Igitur exortum impugnat diabolo perphana temptatio: sit repente populus divinis beneficijs ingratus: mens eius a veritate defalcit: deseruit vite largitorum: et secutus est mortis auctorem. Unde simulacra colentium caeca stulticia: imo non ferenda dementia: mortali manu formatum vitulum putare divinum: Acerbior indignitas rerum est: ut pecoris sit figura terrore: et cum deus animalia omnia hominum subiecerit: ipse se in famulatum pecudum sponte deiecerit. Adeo formatum vitulum stultorum collationibus inauratus: et quem nullus naturalis motus quacumque flectebat: eum dementia praedozum subiugata ceruice portabat: et cuius aures nullus penetrabat auditus: vel aliqua commotio sensibilis agitabat: has incassum demeritis populi oratio stulta pulsabat: et cui visum modulatis palpebris vitali motu artificis praestantia non dederat: nec genitrix natura contulerat: eum videtes ingrati deo supplices adorabant. Praecedebat in

Exo. 16.

Exo. 32.

Esa. 50.

Exo. 20.

Exo. 32.

Deut. 6.

Exo. 32.

Sec. 15.

II VOX. 52.

II VOX. 52.

heremo populū carēs spiritu vitulus figura
 tus: vt tali duce demens populus vteret:
 E qualis fuerat et ipse delictis effectus. Et ne
 tanti mali sine vindicta in posteros mana-
 ret exemplū: statim vindicat i reos. Dū enī
 malis modus imponit: frangit licentia pec-
 catorum. Frequēter enim plagis disciplina
 corrigi: si nihil p̄ficiant horamēta iustoz.
 A damnabilib⁹ factis homines vindicta cō-
 p̄scit: quos in bonis operib⁹ b̄sicia dei re-
 tinere nō possunt. Si enī nō inter p̄mos pec-
 cantū lapsus cōsuleret: sed in futurū suspen-
 deret vltionis occursum diuina censura: p̄-
 culdubio scelestozū omniū latius p̄cessisset
 audacia. Deniq; si vis tuoz p̄ficere discipli-
 nā: exerce censurā. Vbi dei future vindictę
 sollicitudo versatur: illic aut non peccat: aut
 tardius delinquit. Censura enī interdū qui-
 dam suscipiūt suppliciu: vt multi corrigant i
 paucis: ne postmodū ira cōmotus incipiat
 grassari p̄ multos. Risus frequēs corrumpit
 mores: relaxat quoq; neruos rigoris astri-
 ctos: seuerus autē vultus custos est discipli-
 nę. Si enim delinquentibus frequēter indul-
 ges: peccator nō p̄ficit ad salutē.

In eadem dominica Homelia de
 eo quod scriptum est in euangelio
 sm̄ Johanne: Abijt iesus trans ma-
 re galilee qd̄ est tyberiadis rē. que
 habet in expositione doctoris Ibi-
 dem.

Ser. XCVIII
 A
 Odo fratres dilectissimi cū diuina
 m lectio legeret: audiuius dixisse do-
 minū ad moysen: vt thuribula in q̄-
 bus supbi illi ac rebelles incensū obtulerāt
 cōflaret: et p̄ducta in laminas altari affige-
 ret: vt essent in testimoniū rebellū r̄ supbo-
 rum. Thuribula inquit d̄s que sanctifica-
 ta sunt i mortibus peccatoz: facito ea lami-
 nas ductiles r̄ circūda ex eis altare: quia ob-
 lata sunt coram domino r̄ sanctificata sunt.
 Hoc ergo per hanc figuram videt ostendi: q̄
 thuribula ista q̄ scriptura nomiat crea: ima-
 ginem teneant scripture diuine. Cui scriptu-
 re heretici ignem alienū imponētes: sensum
 videlicet p̄ errorem r̄ intelligentiā alienam a
 deoz veritati contrariā introducētes: incen-
 sum domio nō suaue sed execrabile offerūt.

Ista ergo thuribula crea: id est hereticorum
 voces: si adhibeamus ad altare dei vbi diui-
 nus ignis est: vbi vera fidei p̄dicatio: me-
 lius ipsa veritas ex falsoz cōparatione ful-
 gebit. Si enī verbi gratia dicā: ponā dicta
 arrianozū vel manicheozū: aut alterius cu-
 iuslibet hereticozū: r̄ hęc sermonib⁹ veritatis
 ac scripturarū diuinarum testimonijs velut
 diuini altaris igne confutē: nōne euidentior
 eozū ex ipsa cōparatione apparebit impie-
 tas? Nā si doctrina ecclesiastica simplex eēt
 r̄ nullis extrinsecus hereticozū dogmatū as-
 sertionibus cingere: nō poterat tam clara r̄
 tā examinata videri fides nostra. Sed idcir-
 co doctrinā catholicā cōtradicientū obsidet
 impugnatō: vt fides n̄ra nō ocio torpescat:
 sed multis exercitationib⁹ elimef. Propter
 hoc deniq; r̄ ap̄lus dicebat: Oportet autē et
 hereses esse vt probati quicq; manifesti fiant
 inter vos. Hoc est dicere: Oportet heretico-
 rū thuribus altare circūdari: vt certa r̄ ma-
 nifesta oib⁹ fiat fidelū atq; infidelū differē-
 tia. Cum enī fides catholica velut aur̄ cępe-
 rit fulgere: et p̄dicatio eius vt argentū igne
 p̄batum intuentib⁹ resplenduerit: tunc ma-
 iore cum turpitudine: r̄ dedecore hereticozū
 voces obscuri eramenti vilitate sozdebunt.
 Hęc autē dixim⁹ de thuribus eoz qui con-
 demnati sunt: que altari iubent affigi: qd̄ ex
 cōparatione impiozū isti clariores appareāt:
 simul vt et posteris daref exemplū: ne quis
 p̄sumptioe supbi sp̄s nō sibi a deo datum
 munus pontificat⁹ inuaderet: sed vt illi cre-
 dat quem non ambitio humana: non fauor
 corruptus ascuerit: nec munerū oblatio p̄-
 phana surrogauerit: sed meritozū p̄sciētia r̄
 dei volūtas assumpserit. Qd̄ ergo p̄tulerūt
 superbi illi leuitę qui domino non iubente
 sibi sacerdotium vendicabant: hoc patiunt
 quicūq; se aut ad episcopatus: aut ad p̄sby-
 teratus: vel diaconatus officū vel munerū
 bus aut adulationib⁹ impudēter conantur
 ingerere. Quomodo combusti sunt illi i cor-
 pore: sic isti exurent i corde. Vocatur ergo
 moyses pontificem magnū vt offerat incen-
 sum in castris: r̄ exoret pro populo. Jam enī
 inquit vastari populus cępit. In spiritu vi-
 debat moyses que gerebantur. Abijt ergo
 aaron vt offerret incensum p̄ populo: r̄ ste-
 tit inter viuos r̄ mortuos: et mitigat⁹ est fu-
 ros dei. Si intellexisti historie ordinē: et ocu-
 lis vt ita dicam cernere potuisti stantē pon-

XL. Ser. XCIX. Feria scda p^o quartã do. i. XL. Ser. II

nificem mediũ inter viuos et mortuos: ascẽ-
de nũcad verbi hui^o celsiora fastigia: et vide
quõ verus pontifex iesus christus assumpto
thuribulo carnis humane: et supposito igne
altaris: anima sine dubio illa magnifica cuz
qua natus est in carne: adiecto etiã incenso
qui ẽ spiritus immaculat^o medius inter viuos
et mortuos stetit: et mortem non pmisit vltra
grassari: sed sicut apostolus dixit: destruxit
eum qui habebat mortis imperiũ: id est dia-
bolum: vt qui in ipsum pontificẽ christũ cre-
dit: iam non moriat sed viuat in eternum.
Hoc fuit ergo mysteriũ: quod postea futurũ
iã tũc angelus ille q̄ ipsũ vastabat expauit.
Agnoscebat enim figuram thuribuli et ignis
et incensi: et qualis offerenda esset deo hostia
ab eo qui medius mortuorũ viuorũq; cõsti-
tuẽdus erat p̄uidebat: et illos tunc imago p̄-
figurata saluauit: ad nos autẽ salutis veritas
ipsa puenit. Neq; enim indumenta pon-
tificis purpura ac lana byssoq; cõtexta eru-
buisset angelus ille vastator: sed ista que fu-
tura erant indumenta domini et saluatoris
nostri singularis et magni pontificis intelle-
xit: et his cessit quibus vtiq; vniuersa crea-
tura inferior erat. Puto autem q̄ non solũ
primo aduentu domini et saluatoris nostri
forma ipsa completa sit: sed eadem fortasse
seruabit et in secundo. Veniet iterum filius
hominis: et cum venerit sine dubio inueniet
quosdam mortuos: quosdã viuentes. Hoc
loco non incõgrue mortui intelligunt illi q̄
nimietate scelerum in peccatis suis mortui
comprobant: viuentes autem illi qui in ope-
ribus vite pmanerint. Tertiamen vtolibet
modo stabit etiã in futuro magnus hic
pontifex et saluator: noster medius viuorũ
et mortuorũ. Sed et tunc forte medius viuorũ
et mortuorum stare dicendus est: cum
statuet quidem oues a dextris: hedos au-
tem a sinistris: et dicet his q̄ a dextris erunt:
Venite bñdicti patris mei percipite regnum
quod vobis paratum est ab origine mũdi.
His autem qui a sinistris sunt dicet: Ite in
ignem eternum operarij iniquitatis: quem
p̄parauit pater meus diabolo et angelis ei^o:
quoniã non noui vos. Et sunt vtiq; mortui
qui in ignem mittunt eternum: Sunt autem
viui illi qui mittunt ad regnum. Ad quod
regnum vos pius dominus pducere pro sua
pietate dignet: cui est honor et imperiũ cum
patre et sanctospũ in scula sculoꝝ: Amẽ.

Eodẽ die: De virga Aaron: Ser-
mo II

Ser. XCIX.

Adnis princeps tribus populi ha-
ber virgam. Non enim potest quis
regere populũ: nisi habeat virgam.
Unde et paulus apostol^o quia pnceps erat
populi: idcirco dicebat: Quid vult? In vir-
ga veniam ad vos: an in charitate et spiritu
mansuetudinis? Omnes ergo pncipes tri-
buũ habeãt necesse est virgas suas: sed vn^o
est solus: sicut scriptura dicit: verus pntifex
cuius ille aaron sacerdos p̄ferebat figuram.
Huius ergo virga germinauit. Sicut enim
virga aaron germinauit in populo iudco-
rũ: ita crux christi floruit i populo gentium.
Terum quoniã vt sepe ostendimus: verus
pontifex christus est: ipse solus est cuius vir-
ga crucis nõ solum germinauit sed et floruit:
et omnes credentiũ populorũ fructus exhibuit.
Quis autẽ iste est fructus quem attu-
lit? Amygdalas inquit. Amygdalẽ fratres:
nucis sunt. Qui fructus primo quidem in-
dumento amarus est: sequenti munif ac te-
gitur: tertio sumentẽ pascit ac nutrit. Talis
ergo est in ecclesia christi doctrina legis ac
pphetarũ. Prima littere facies satis ama-
ra est: que quidem circũcisionem carnis p̄ci-
pit: que de sacrificijs mandat: et cetera que p
occidentem litteram designant. Hec omnia
tanq; amarã nucis corticem p̄ice. Secũdo
in loco ad munimenta recta puenies: i quo
vel moralis doctrina vel ratio continentie
designat. Que necessaria quidem sunt ad
custodiam eorum que seruant intrinsecus:
frangenda tamẽ quãdoq; et sine dubio dis-
soluenda sunt: vt si verbi causa dicamus:
abstinentia ciborũ et castigatio corporis do-
nec sumus in corpore isto corruptibili et pas-
sibili sine dubio necessaria est: cum aut sup-
ueniente morte contractũ fuerit et resolutũ:
et resurrectionis tẽpore incorruptibile ex cor-
ruptibili redditũ: atq; ex animali spiritale:
non iam labore afflictionis nec abstinentie
castigatiõ: sed qualitate sui nulla iam cor-
pori corruptela dominabit: Sic ergo et nunc
durior testa nucis velut necessaria abstenen-
tie ratio videt: et postmodum nõ querenda.
Tertio autem loco: reconditũ velut in nuce
inuenies secretum mysteriorũ sapientie et sci-
entie dei sensum: quo nutriant et pascantur
anime sancte: non solum in p̄senti vita: sed

A
Numeri. 17.

1. Cor. 4.

B

Sancti Augustini de tempore

etiam in futura. Ipse enim est pontificalis
Matth. 5. fructus: de quo promittit his qui esuriunt et
L siciunt iusticiam: quia ipsi saturabunt. Hoc
igitur modo in omnibus scripturis triplex
Prover. 22. huius sacramenti ratio percurrit. Sic et sapientia
monet: ut describamus eam nobis in corde
tripliciter: ad respondendum inquit verbum
veritatis his qui proposituerunt nobis. Nam
Numeri. 17. quia sacramentum sacerdotale est erga nuncios:
Diere. 11. idcirco arbitror: etiam hieremiam qui erat vni
ex sacerdotibus ex anathot vidisse virgam nu
ceam: et prophetasse de ea illa que scripta sunt:
vel de virga nuca: vel de lebere siue olla suc
censa: quasi ostenderit per hanc in virga nuca
esse vitam: et in lebere succensa esse mortem.
Diere. 21. Vita enim et mors ponit ante faciem nostram:
et vita quidem christus in sacramentum nuncios:
mors autem diabolus in figura lebetis succen
sa. Si ergo peccaueris: portionem tuam pones
cum olla succensa. Si autem iuste egeris: effi
cietur portio tua in virga nuceam cum ma
Cant. 6. gno pontifice. Sed et in canticis canticorum
sponsa dicit descendisse in hortum nuncios: ubi
etiam pariter cum nucibus sacerdotium quo
dammodo pomorum copiam prescribit inuenisse.
D Diligenter attendite fratres: quia vnum pro
misi deus futurum in virga: sed plura dedit.
Verum est fratres: consuetudinis sue rem fe
cit dominus noster. Semp enim maiora tri
buit quam promittit. Et erit inquit homo quemcumque
Numeri. 17. elegero: virga eius germinabit: hoc est solum
quod promisi deus: ut virga eius quem elegeret
germinet. Ubi vero ad rem venit: ut quod pro
missum est ostendat impletum: non vnum illud
quod promissum fuerat effectum dicit: sed vide quan
ta addant. Aut enim scriptura: Ecce germinavit
virga aaron in domo leui. Hoc est vnum illud
sine dubio quod fuerat repromissum. Sed ad
dunt alia: et dicit: Et produxit frondes: et pro
tulit flores: et germinavit nucas. Cum ergo de
solo germine fuisset repromissum: vide quan
ta largitus deus: ut non solum germen produxe
rit: sed et frondes: et non solum frondes: sed
et flores: et non solum flores sed et fructus. Quid
igitur est quod ex his colligi et contemplari possit
E videamus. Primum omnium resurrectionis ex
mortuis sacramentum in his euidenter agno
scimus. Virga enim arida germinat: cum cor
pus extinctum experit reuiuiscere. Que sunt
autem quattuor ista: que resurgenti corpori
1. Cor. 15. prestabunt? Ut seminatam in corruptione: sur
gat in incorruptione: Et seminatam in infirmi

tatem: surgat in virtute: Seminatam in igno
minia: surgat in gloria: Et seminatam corpus
animale: resurgat corpus spiritale. Ista sunt
quattuor: que virga arida corporis nostri in
resurrectione germinabit. Sed redeam ad
ea que de virga dicere ceperam. Possum
adhuc sic intelligere eorum que virga germi
nauerat differentias. Omnis qui in christo
credit: primo moritur: et post hoc renascitur. Et est
etiam in figura que virga arida postmodum ger
minat. Est ergo primum germen: prima hominis
in christo confessio. Secundo frondescit: ubi
renatus donum gratie dei sanctificationemque
susceperit. Inde affert flores: ubi proficere ce
perit: et morum suauitate decorari ac fragran
tia misericordie et benignitatis effundere. Ad
ultimum quoque affert etiam fructus iusticie:
quibus non solum ipse viuat: sed et aliis vitam
prebeat. Cum autem ad perfectum venerit: et
protulerit ex se verbum fidei: verbum scientie
dei: et per doctrinam suam alios lucriferit:
hoc est attulisse fructus quibus alij nutriantur.
Sic ergo singuli quique credentium de virga
aaron que christus est germinant. Quorum
quattuor iste differentie in alijs scripturis lo
cis velut etates quattuor designant: quas
Iohannes apostolus in epistola sua distin
ctione mystica comprehendit. Aut enim: Scri
psi vobis pueri: scripsi vobis adolescentes: scripsi
vobis iuuenes: scripsi vobis patres. In quibus
vtrique non corporales etates: sed
spiritualium profectuum differentias ponit. Sic
etiam in hoc sacerdotale virge germen obser
uabimus designari. Habent ergo omnia hec non tam in
virga aaron quam in ea erga que exiit radice iesse:
et flos de radice eius ascendit: super quem reforescit
spiritus dei. In quo nec hoc ipsum videtur
ociosum: quod exire dicitur virga: et flos ascende
re. Quis enim vnus sit christus: singulis tamen
diuersus efficitur: prout indiget is qui ope
ratur. Qui ergo segnior est et negligentior:
pro disciplina christus ei efficitur virga: et in
virga non ascendere dicitur sed exire. Exeun
dum namque est ei qui inutilis et ignauus est de
eo statu in quo non recte consistit: transeun
dum ad alium statum tanquam virge compulsi
one: id est seueritate doctrine rigidioris ad
monitu. Qui vero iustus est: quia iustus sicut
palma floret: in hoc ascendere dicitur christus.
Sic ergo qui verberibus indiget: exit ad eam
virga. Qui autem proficit ad iusticiam: ascen
dit et in florem. Ascendit autem quousque affe

Ber. C. Feria tertia p' quartā do. i. XL. Ber. I

rat fructus spiritus: qui sunt charitas: pax: patientia: et relique virtutes in christo iesu domino nostro.

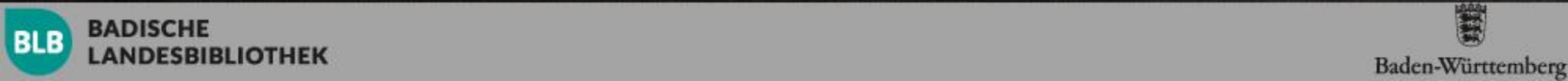
Item eodem die Homelia de eo quod scriptum est in euangelio fm Johanne: Prope erat pascha iudeoru & ascendit iesus hierosolymani etc. que habet in expositione doctoris Ibi dē.

Feria tertia post quartā dominicam in quadragesima: De exploratoribus et de botro: Sermo I

¶ Odo cū diuina lectio legere: audiuius q' tempore illo quo missi sūt duodecim exploratores ad considerandā terrā repromissionis: duo ex illis vna mirę magnitudinis i phalāga detulerint ad filios isrl. Duo isti fratres dilectissimi: multis modis intelligi possunt. Nam & duo testamenta non incōgrue significasse credunt: & duo pcepta quibus diligitur deus & proximus. Possunt etiam in historia et allegoria intelligi. Quia autem duū testamentorū typū habuerint: hinc euidēter agnoscimus: quia quomodo in medio duorum illorum vna exhibita legit: ita in medio duū testamentorū christus dominus euidēter agnoscit: fm illud quod scriptum est: In medio duum animalū cognosceris: id est in medio noui vel veteris testamēti. Quia autē dixit: In medio: non sic intelligendū est: q' christus inter nouum et vetus testamētū sic fuerit medius vt nec in nouo nec in veteri contineret. Nō ita est fratres charissimi. Sed quod ait: In medio duum animalū cognosceris: hoc sentiendum est q' sit in medio veteris testamēti: & in medio noui: id intus in interiori & spiritali intellectu: non in littera que non soluz iudeos sed etiam hereticos omnes cōsuevit occidere: sed in spiritu q' omnes christianos spiritualiter intelligentes viuificat. Hoc est ergo in medio duum animalū cognosceris: in interiore sensu noui siue veteris testamēti. Exhibita est ergo vna a duobus. Isti autē duo qui vna de terra repromissionis afferre meruerunt: sicut iam diximus: possunt intelligi etiaz duo pcepta dilectionis: id est diliges deum & diliges proxmū. Deniq' considerate fratres: quia sicut illi duo pendentē

vua attulerūt: ita & de istis duobus: id ē dilectione dei & proximi dicit. In his duobus pceptis tota lex pendet & pphete. Sicut enim vna illa christum deum figurauit: ita & terra repromissionis in qua natus est sanctę marie videt imaginem ptulisse. In ipsa enim impletum est illud quod scriptum est: Veritas de terra orta est. Quomodo autē beata maria non fuit terra repromissionis: que p prophetā multo ante pmissa est: Nam p beatū Esaiā domin' eam ante multa annorū spacia repromisit. Sic enim ait: Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium. Exhibita est enim vna de terra repromissionis. Ipsa est enim de qua legimus: Suxerunt mel de petra: et oleum de firma petra. Et de ipsa scriptum est: Petra autē erat christus. Et illud: Cum adipe reniū: & sanguine vug. Et iterū: Lauabit in vino stolam suam: & amictū suū in sanguine vug. Hec inq' vna in ligno suspēsa duorum deserit obsequio: que nobis vtiq' sicut iam dictum est: duum testamentorū representant oraculis: que in ligno crucis pēdit: cuius vinum in pccium nostrū passionis expsione profuxit. Sed opepcium est arca: na sacramentorū aperiri effectib' rerū. Hęc vnam duo deferunt inserto vecte pendente. Possunt isti duo etiam christianū vel iudaicum populū figurare. Isti ergo sūt duo: id est synagoge vel ecclesie populi. Et quia prior: fuit iudeorū populus pcedit iudeus: sequit christianus. Salutē suā hic ante conspectū suum gerit: ille post dorsum. Hic obsequiū pfert: ille cōtemptum. Ideo et de iudeis ppheta testatur: Obscurent oculi eorū ne videāt: et dorsum illorum semp incurua. Incedunt duo s' sacro falce ordine suo. Hic semp videt: ille semp relinquit. Iudeus autē primū se estimat: sed absentat. Christianus ergo p'senti munere fruit: iudeus solo onere p'grauat: Quia christus sicut credenti salus: ita onus est non credenti. Iudeis enim ille specialiter annūciatus: de quibus dictū est: In sua venit: & sui eum nō receperūt: Fact' ē eis lapis offensiois & petra scādali: Et que israel non cognouit: gentiū fides recepit. Et ideo post sequit iste: sed spem suā sub oculis habens antecedit & proficit: ille por gradit s' deserit & recedit. Portat quidē christū in lege iudeus: sed a grā quā in mysterijs portat auersus est: quia que p'dicatiōe suscepit electus: corde pdit incredul': & que vnus asper-

ps. 84.
Esa. 7.
Deut. 32.
1. Cor. 10.
Deut. 32.
Gen. 49.
ps. 68.
Job. 1.
Ro. 9.

Ser. CI. Feria tertia p^o quartā do. i. XL. Ser. II

natur in lege: alter mirat in corpore. Unde
amborū dñs ⁊ redemptor: nō ab hoc adorāte
gestat: ab illo se auersate suspēdit: Ac sic im-
pletū est i iudgis: Posuerūt ad me dorsa: et
D nō facies suas. Et qz christū dñm quē prior
plus indeoz ⁊ post dorsum reliquit ⁊ cruci-
fixit: nos postea veniētes adorare ⁊ portare
1. Cor. 6. meruim^o: fm illud qđ aplus ait: Glorificate
⁊ portate deū in corpore vestro: quātū possu-
mus cū ipsius adiutorio laborem^o: ne a cer-
uicibus nris tā sanctā sarcinā malis operib^o
deponam^o. Sarcina em̄ christi: leuare cōsue-
uit nō p̄mere. Sic ⁊ ipse i euāgelio dixit: Iu-
gū meū suauē est: ⁊ onus meū leuē. Si enī
iugū christi subdita ⁊ humili ceruice suscipi-
mus: magis nos portat q̄ a nobis portetur.
Sic em̄ iugū seculi semp̄ p̄mit: ita iugū chri-
sti leuare consueuit. Et qz oīs hō aut christū
portando erigit: aut iugum seculi sustinēdo
ad inferiora deprimē: attendat vnusquisqz
cōscientiā suā: ⁊ si se sanctis cogitatioib^o ⁊
bonis opibus iugū christi portare cognoue-
rit: gaudeat ⁊ deo gr̄as agat: ⁊ cū gr̄adi sol-
licitudine vel timore p̄seuerare contendat.
Qui vō luxuriosus cogitatioib^o ⁊ malis ope-
rib^o durissimo mūdī hui^o iugo se nimis gra-
uari cognoscit: oratioib^o: ieiunijs vel elemo-
synis p̄iciat iugū diaboli: vt mereat excipe
iugū christi: ⁊ de omnib^o malis actibus suis
cū p̄pheta fideliter dicat: Dirūpū^o vincu-
la eorū: ⁊ p̄iciam^o a nobis iugū ipsoz. Tūc
em̄ de illa spiritali yua de qua nobis vinū
lēticię plū crucis exp̄ssit: cū secura cōscientia
bibere poterim^o: si nos nec luxuria sordida-
uerit: nec iracūdia cōbuserit: nec inflauerit
supbia: nec auaricia obscurauerit: nec inuidia
vipereo veneno pcusserit. Omnia em̄ ista de
corde suo debet expellere: qui ad altare desi-
derat vel optat accedere. Et qz spirital vinda-
mia: id est paschalis solēntas iminet: in
q̄ festiuitate botrus ille de quo sup̄ius dixi-
mus p̄ iniuriā vel pondera crucis exp̄ssus ē:
de tanta ac tali yua accepturi calicē saluta-
ris ⁊ vinū lēticię bibituri: exceptoria cordis
vel pectoris nri cū gr̄adi nitore ac diligētia:
ieiunijs: vigilijs: oratioib^o: elemosynis: et
p̄cipue castitatis nitore mūdē^o: Lōtra nul-
lū hominē odiū in corde seruātes: et nō solū
amicos sed etiā inimicos ⁊ aduersarios dili-
gētes: cū secura cōscientia in oratione domi-
nica dicam^o: Dimitte nobis debita nra: sē
⁊ nos dimittimus debitoribus nostris: p̄se-
stante domino nostro iesu christo: cui est ho-

nor et imperiū cum patre et spiritu sancto in
secula seculorū: Amen.

Eodem die: De serpente gneo: Sermo

II
A lectione que nobis recitata ē fra-
tres charissimi: audiūim^o qz eo tēpo-
re quo p̄pter supbiā iudeoz ⁊ mur-
murationē eoz cōtra dñm a serpentib^o regu-
lis: id est basiliscis i deserto plus vastabat:
p̄ceperit dñs moysi vt serpentē gneū faceret:
em̄qz in ligno suspēderet: quē pcussi respiciē-
tes ab interitu sanarent. Serpens iste fr̄es
dilectissimi: licet hoc satis mirū esse videat:
tamē figurauit incarnationē dñi. Durū for-
te alicui videri poterat ista significatio: nisi
hoc ipse dñs in euāgelio suo dixisset. Sic em̄
ait: Sicut moyses exaltauit serpentē i deser-
to: ita exaltari oportet filiū hominis. Suspē-
sus est ḡ tūc serpens gneus in conto: qz chri-
stus suspendēdus erat i ligno. Tūc em̄ qui-
cūqz fuisset a serpēte pcussus: serpentē gneū
respiciebat ⁊ sanabatur: nūc vō humanū gen^o
qđ a spiritali serpente diabolo pcussum fue-
rat: christū credendo respicit et ianatur. Qui-
cūqz pcussus serpentē illū gneū nō vidisset:
mouebatur. Ita est fratres: nisi quisqz in chri-
stū crediderit crucifixū: diaboli veneno p̄ci-
mit. Tūc em̄ vnusquisqz respiciebat serpē-
tē mortuū: vt posset euadere vitū: Nūc vō
q̄ vult diaboli vitare venenū: christū respici-
at crucifixū. Et qz mors a mortu nomē acce-
pit: ⁊ generi humano mortus antiqui serpē-
tis acciderat: ⁊ mors nisi a morte superari non
poterat: ideo mortē christus sustinuit: vt in
iusta mors iusta vinceret mortē: et liberaret
reos iuste dū p̄ eis occidebatur iniuste. Quic-
quid em̄ diabol^o in adam exercuerat: quasi
iuste videbatur egisse in homie: qui se vnus
arboris delectatiōe vēdiderat. In adā ḡ q̄
in p̄prio seruo iure sibi dño dominū vendi-
cauit: in passiōe autē christi in q̄ peccati macu-
lā nō inuenit: iniuste mala oīa p̄petrauit. Sic
⁊ ipse dñs in euāgelio dixit: Ecce venit prin-
ceps hui^o mūdī: ⁊ in me nihil inuenit. Quid
est nihil inuenit? Nullū oīno peccatū. Et in
psalmis: Quē nō rapui in d̄t tunc exolebā.
Qđ ḡ iuste debebat adā: christ^o iniuste mor-
tē suscipiēdo p̄soluit. Ille exp̄dit manū ad
pomoz dulcedinē: iste ad crucis amaritudi-
nē. Ille arborē necis: iste salutis ondit. Ille
se cōtra deū erexit ⁊ cecidit: christus se humi-
liauit vt oēs erigeret. Adā mortē vniuersis
intulit: ⁊ christ^o vitā omnib^o reparauit. Re-

Humel. Sermo.

Humel.

Job. 5.

B

Job. 17.

Job. 14.

Ps. 48.